

Murakeresztúri Óvoda
Dječji vrtić Kerestur
NÉPHAGYOMÁNYŐRZŐ
ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM

*„A gyökerek persze nem látszanak,
de tudod, azok tartják a fát.”
(görög költő)*

2022

TARTALOMJEGYZÉK

I. A MI ÓVODÁNK	4.
1. ADATLAP	5.
2. AZ ÓVODA BEMUTATÁSA, HELYZETKÉP	6.
3. NEVELÉSI KONCEPCIÓ, NEVELÉSFELFOGÁS	7.
4. AZ INTÉZMÉNY PEDAGÓGIAI HITVALLÁSA	
4.1. Jövőkép	10.
4.2. Gyermekkép	10.
4.3. Óvodakép	11.
4.4. Pedagóguskép	12.
4.5. Dajkakép	13.
4.6. Szülőkép	13.
4.7. Alapelvek	13.
II. A NÉPHAGYOMÁNYŐRZŐ ÓVODAI PROGRAM CÉLJA, FELADATAI	
1. Általános feladatok	
1.1. Az egészséges életmód alakítása, az óvoda egészségvédő programja	15.
a) az egészséges táplálkozásra nevelés	19.
b) az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos testnevelés és az azt kiegészítő egyéb testmozgás, iskolai sporttevékenység	21.
c) a lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek alkalmazásával a tanulási eredményesség és a társas kapcsolati készségek fejlesztése, a lemorzsolódás csökkentése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerfogyasztás, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése	23.
d) az egészséget támogató ismeretek és készségek fejlesztése	27.
1.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	32.
1.3. Az anyanyelvi, - értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	36.
1.3.1. Az értelmi nevelés	36.
1.3.2. Anyanyelvi nevelés, kommunikáció	37.
III. A TEVÉKENYSÉGEK KERETE	
1. Néphagyomány - ápolás népszokások	39.
IV. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI	
1. Játék	41.
2. Verselés, mesélés	48.
3. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	50.
4. A külső világ tevékeny megismerése	52.
5. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	55.
6. Mozgás	60.
7. Munka jellegű tevékenységek	63.
8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	65.
V. KIEMELT FIGYELMET ÉRDEMLŐ GYERMEKEK INTEGRÁLT NEVELÉSE	
Az inklúzió	67.

1.a) Különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelés	68.
aa) sajátos nevelési igényű gyermek	68.
Mozgásszervi fogyatékos	70.
Látássérült gyermek	71.
Hallássérült gyermek	72.
Enyhén értelmi fogyatékos gyermek	73.
Középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek	73.
Beszéd fogyatékos gyermek	73.
Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek	74.
A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek	74.
ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek	75.
ac) kiemelten tehetséges gyermek	75.
1. b.) A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése	76.
1. c.) Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek nevelése	79.
2. Kétnyelvű nemzetiségi óvodai nevelés ellátása	80.
3. Migráns gyermekek interkulturális nevelése	82.
4. A három év alatti gyermekek gondozása-nevelése	83.
VI. SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK	
1. Gyermekvédelmi tevékenységünk	84.
2. Az óvodai szociális segítő feladatai	87.
VII. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	
1. Személyi feltételek	88.
2. Munkarend	90.
3. Az óvodai élet megszervezése	90.
4. Az óvodában vezetendő kötelező dokumentumaink	91.
5. Csoportszervezés	94.
6. Tárgyi feltételek	94.
VIII. A PROGRAM KAPCSOLATRENDSZERE	
1. Nevelőtestület és a többi munkatárs	95.
2. Együttműködés a családdal	96.
3. Az óvoda és az iskola	98.
4. Az óvoda egyéb kapcsolatai	99.
IX. ÓVODA ISKOLA ÁTMENET	101.
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	103.
Mellékletek:	
1. sz. Éves terv évszakonkénti lebontása	
2. sz. „ILLIK, NEM ILLIK” Szokás és szabályrendszerünk	
3. sz. Etikai kódex	
4. sz. Kötelező eszköz - és felszerelések jegyzéke	
Függelék:	
Gyermeki mérések	
Óvodán kívüli óvodai nevelés megszervezése a koronavírus-járvány idején.	

I. A MI ÓVODÁNK

Köszöntjük mindazokat, akik e programot kezükbe veszik, megismerkednek vele, s úgy gondolják, hogy legféltebb kincsük, gyermekük nevelését az e program szerint dolgozó óvodapedagógusokra bízzák, akik nem csak az egészséges kisgyermek nemzeti nevelést folytató két nyelvű óvodai nevelését vállalták fel benne, hanem a sajátos nevelést igénylőket is.

Néphagyományt éltető horvát nemzeti óvodánk kiemelkedő fontossággal bír a magyar-horvát néphagyomány értékeinek átörökítésében, a nemzeti önazonosság megalapozásában, fejlesztésében, melynek megvalósítását vegyes csoportokban négy óvó néni és két dajka néni valósítja meg az esélyegyenlőség biztosításával.

Nevelés - felfogásunk

Az óvodáskorú gyermekeknek joga van ahhoz, hogy a nemzetét éltető hagyományokat megismerje, ezekről pozitív élményeket szerezzen és ez által hiteles és követendő mintákat kapjon.

A régi idők emberének életét meghatározta a család és a természet szeretete. A hagyományőrzéssel nem a régi időket akarjuk visszahozni, hanem megmenteni belőle azt, ami érték. Az értékek megőrzésén túl, átadni, újra élővé szeretnénk tenni őket. Mert ezek az értékek mai világunkban is követendők és ezeknek az értékeknek a hiányát érezzük legjobban. Úgy gondoljuk, hogy ilyenformán az általunk nevelt gyermekek identitástudata, nép és hazaszeretete mélyből fakadó és hiteles lesz.

Óvodai nevelésünk célja, hogy óvodásaink nyitott, család-, haza- és természetszerető felnőttekké váljanak. A gyerekeken keresztül a szülők érdeklődését is ráirányítjuk a hagyományőrzésre, így a családokkal együttműködve hatékonyabban érhetjük el céljainkat, a család kultúrájának, világnézetének, értékrendjének tiszteletben tartásával.

Pedagógiai programunk megvalósítása során – előítéletek nélkül - a magyar – horvát néphagyományok éltetésével, a gyermekeknek örömteli, játékos élményeket, szüleiknek értékteremtésre serkentő közös együttléteket kívánunk nyújtani.

A mi feladatunk, hogy ez a kapcsolat minél mélyebb, eredményesebb, gyümölcsözőbb legyen a gyermekek érdekében.

Munkánk az, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelést biztosítsunk, a hátrányokat csökkentsük, illetve mind a lelkiileg egészségesen fejlődő gyermekeknél, mind a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknél az óvodáskor végére elérjük a fejlődés előirányzott jellemzőit, elvárásait.

Feladtunk, hogy a lehetőségekhez mérten minden gyermek a 6., de legkésőbb a 7. életévének betöltésére eljusson az iskolakezdéshez szükséges értelmi-, lelki-, szociális és testi fejlettségre. Ezek a teendők kiemelt szerepet kapnak az óvodai élet utolsó évében, így optimális esetben megtörténhet a beiskolázás, amikor a gyermek betölti a tanköteles kort.

Pedagógiai programunk az Alapprogram maximális figyelembe vételével készült, kiegészítve a helyi sajátosságokkal, hagyományokkal, valamint óvodánk értékeivel.

Mottóink:

„Ezt a kincset nem lehet médiára, könyvre, kazettára bízni.

Véren át és lelken át, tenyérből tenyéren, testtel a testhez érve, zöldellő búzacsíra fölé hajolva, vagy épp az ünnepi gyertyát gyújtva csak az együttes élmény során adható át a hagyomány.

Itt és most mutasd neki, tedd meg vele, amikor annak a tettek ideje van.”

(Gabnai Katalin)

1. ADATLAP

<i>Az óvoda hivatalos neve:</i>	<i>Murakeresztúri Óvoda Dječji Vrtić Kerestur</i>
<i>Intézményi OM azonosító:</i>	<i>202071</i>
<i>Székhelye:</i>	<i>8834 Murakeresztúr Honvéd utca 7.</i>
<i>Az intézmény típusa:</i>	<i>Köznevelési intézmény, óvoda</i>
<i>Feladatellátáshoz kapcs. funkciója:</i>	<i>Önállóan működő</i>
<i>Csoportok száma:</i>	<i>2</i>
<i>Férőhelyek száma:</i>	<i>50</i>
<i>Jogállása:</i>	<i>Önkormányzati intézmény</i>
<i>Az intézmény működési területe:</i>	<i>Murakeresztúr település közigazgatási területe</i>

Jogszámban meghatározott közfeladata: Óvodai nevelési feladatok ellátása

A költségvetési szerv által ellátott alaptevékenységek: Egyéb kiegészítő szolgáltatások, Mászova nem sorolható gazdasági ügyek, Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai, Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatai, Nemzetiségi óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai, Óvodai nevelés, ellátás működtetési feladatai, Gyermekekétkeztetés köznevelési intézményben, Intézményen kívüli gyermekétkeztetés.

<i>Az óvoda alapító szerve:</i>	<i>Murakeresztúr Község Önkormányzata</i>
<i>Székhelye:</i>	<i>8834 Murakeresztúr Honvéd utca 3.</i>
<i>Alapító Okirat kelte:</i>	<i>2020. 01. 14.</i>
<i>Az intézményirányító szerve:</i>	<i>Murakeresztúr Község Önkormányzat Képviselő-testülete</i>

<i>A program neve:</i>	<i>Néphagyományörző Óvodai Program</i>
<i>Alkotója, elfogadója:</i>	<i>Intézmény nevelőtestülete és vezetője</i>
<i>A program érvényességi ideje:</i>	<i>2022. december 31 - 2027. december 30.</i>

2. AZ ÓVODA BEMUTATÁSA, HELYZETKÉP

Murakeresztúr - Nagykanizsától dél-nyugatra, a Mura folyótól mintegy 1 km-re fekszik, történelmi kutatások szerint évszázadok óta horvát község. A falu lakosainak száma megközelítőleg 2.000 fő, ebből minden 5. ember horvát ajkúnak vallja magát.

Intézményünket igénybe vevő családok többsége átlagos vagy az alatti jövedelmi viszonyok között él, sajnos közülük többnek is a szociokulturális helyzete kedvezőtlen.

Intézményünk 1981-ben nyitotta meg kapuit. Kezdetben 4 csoporttal, 1999 szeptemberétől 3 csoporttal, majd 2006 szeptemberétől 2 csoporttal működik. 2007. augusztus 01-től a Zrínyi Miklós Általános Művelődési Központ intézményegysége, 2013-tól önálló intézmény. Főző konyhával s a hozzá tartozó kiszolgáló helyiségekkel rendelkezik, mely nem csak az óvodásokat, hanem a község és a szomszédos település szociálisan rászoruló embereit is ellátja.

Mint önálló intézményegység a falu központjában csendes, nyugodt övezetben található. Rég ültetett fák, bokrok árnyékolják a tágas udvart. Az óvoda épülete és udvara megfelelő környezetet biztosít a jellemzően 40-50 közötti gyermeklétszám fogadására és óvodai életének biztosítására. A fenntartó és szülők közösségének folyamatos támogatása jellemezte eddigi működésünket. Közös cél és akarat, hogy gyermekeink köré minél ideálisabb feltételeket teremtsünk.

Csoportjainkba vegyes életkorú gyermekek járnak. Csoportszobáink megfelelő méretűek, mindegyikhez mosdó, öltöző tartozik. Gyermekeink örömeire megfelelő méretű tornater, és mozgásfejlesztő eszközök állnak rendelkezésre. A szabadban történő mozgást a teraszon és az udvaron tudjuk biztosítani. Az udvarban a hatályos szabvány előírásainak megfelelően épített állandó játékok, és mobil játékeszközök találhatóak - homokozó, baba-ház, csúszda, mászóakák, hinta, trambulín, kerékpárok, rollerek, motorok. Játékeszközeinket folyamatosan bővítjük, illetve a régieket felújítjuk, átalakítjuk.

Az utazó gyógypedagógus és logopédus munkájához nyugodt körülményeket tudunk biztosítani, az -e célra kialakított külön csoportszobában.

A pedagógusok és dajkák számára külön nevelőtestületi és dajkai szoba, mosdó áll rendelkezésre. A mosást, vasalást külön e célra szolgáló helyiség biztosítja.

A gyermekek nevelését 4 felsőfokú végzettségű óvodapedagógus és 2 középfokú végzettségű, kisgyermekgondozó továbbképzéssel rendelkező dajka látja el.

A családi nevelés kiegészítéseként különböző elvárásoknak kell megfelelnünk. A gyermekek óvodán kívüli ismeretei, szokásrendszerük, neveltségi szintjük nagyon eltérő az óvodába kerülés pillanatában. Nevelőmunkánkban ezért a közösségi nevelés mellett az egyéni fejlesztésre kell nagy hangsúlyt helyezni, hisz minden gyermeknek meg kell adni azt az esélyt, hogy saját készségeihez, képességeihez viszonyítva, a neki legmegfelelőbb ütemben fejlődhessen.

Nevelőtestületünk meglátása az, hogy a régi népszokásokból, a horvát nyelvismeretből nagyon keveset közvetít a család, ezért a feladat az óvodára hárul. Éppen ezért óvodánk kiemelt feladata a néphagyományőrző, természet közeli, a családokkal együttnevelés megalapozása, és a horvát nyelv megszerettetése. Az óvodai élet egész időtartama alatt jelen van, minden területét áthatja, a játékot, a munkát, a tanulást egyaránt.

Ennek szellemében és a helyi sajátosságokat figyelembe véve döntött nevelőtestületünk a hagyományőrző program megírása mellett. A kidolgozást az Óvodai nevelés országos alapprogram, a Nemzeti etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvei, valamint a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei segítették.

3. NEVELÉSI KONCEPCIÓ, NEVELÉSFELFOGÁS

A néphagyományörző nevelési program elkötelezettséget vállal a magyar óvodai nevelés időtálló értékeiért és hagyományaiért.

Szemléletmódunkat befolyásoló egyetemes emberi értékek

<i>eszmei értékek</i>	<i>erkölcsi - és interperszonális magatartási értékek</i>	<i>Kulturális értékek</i>
❖ Humanizmus	❖ az "én" tisztelete	❖ a kultúra iránti érzékenység
❖ demokratizmus	❖ a másság elfogadása	❖ a hagyomány tisztelete
	❖ nyitottság, őszinteség, szeretet	❖ a természetes környezet védelme
	❖ az udvariasság	❖ az ember és környezet harmóniája
	❖ a család, a haza tisztelete, szeretete	❖ az „élet” tisztelete
	❖ felelősségtudat	

Meggyőződésünk, hogy az óvodás korú gyerekek joga van ahhoz, hogy a nemzetét éltető hagyományokat megismerje, ezekről pozitív élményeket szerezzen, és ez által hiteles, követendő mintákat kapjon. A gyerek családtagjaival, társaival olyan külsőségekben, tartalmukban visszatérő élményeket él át, amelyek otthonához, szülőföldjéhez kötik, életre szóló útravalót kap.

Hiszünk abban, hogy a 3-7 éves életkor érzelmileg és értelmileg fogékony időszak kiemelkedően fontos az ÉN alakulása szempontjából. A program az óvodáskorra egyedülállóan jellemző érzelmi fogékonyságra és sajátos aktivitásra alapoz. A gyerek játéka, ami örömet és boldogságérzetet ad, jól ötvözhető a **néphagyomány-ápolással, a természetszeretettel**. Mindez alkalmanként kiegészül a család aktív közreműködésével.

Néphagyománynak nevezzük *”Azt a láthatatlan szervezőerőt, amely a legrégebbi időkben az emberiség megmaradásának egyik legfontosabb feltétele volt, amely kényszerítette eleinket egymás szájáról lesni a szót, egymás kezét figyelve megtanulni a mozdulatot, hagyománynak, idegen szóval tradíciónak nevezzük.”* (Kósa, Szemerényi, 1975).

Meggyőződésünk, hogy a kisgyermekkorban a **cselekvéssel szerzett tapasztalatok, érzelem dús élmények** hatnak a felnövekvő egyén cselekedeteire. Ismeretei bővülésével később érti meg, dolgozza fel, amit kapott és közben van hova visszakapcsolnia azokat. Erkölcsi, esztétikai értékrendszere kialakul, a szükségletek további cselekvésre készítetik. Felnőtt korában a néphagyomány-ápolás igénye, mármint magasabb rendű szükséglet jelenik meg.

Meggyőződésünk fontos eleme az is, hogy az **”ünnepelni tudás”** képességének alakítását a néphagyomány-ápolás, a természet és a társak szeretetére nevelés elősegíti. A gyerek évről-évre örömmel vesz részt a jeles napokat megelőző közös készülődésekben, számára az ünnepnap a várva várt nap. Ha az ünnep napján a gyereket körülvevő felnőttek magatartása, és a környezet jelzései (ünnepi jelképek) hitelesek, a naphoz kapcsolódó közös élmények a gyerekekben mély érzelmi nyomokat hagynak. Átérik az ünnepnapok **”mátság”-át**, a bensőséges összetartozás élményét, alapozódik az **”ünnepelni tudás”** képessége. Ezek a gyermeki élmények hatnak a családok szemléletmódjára, az óvoda megteremtheti a családokkal való együttműködés sajátos formáit.

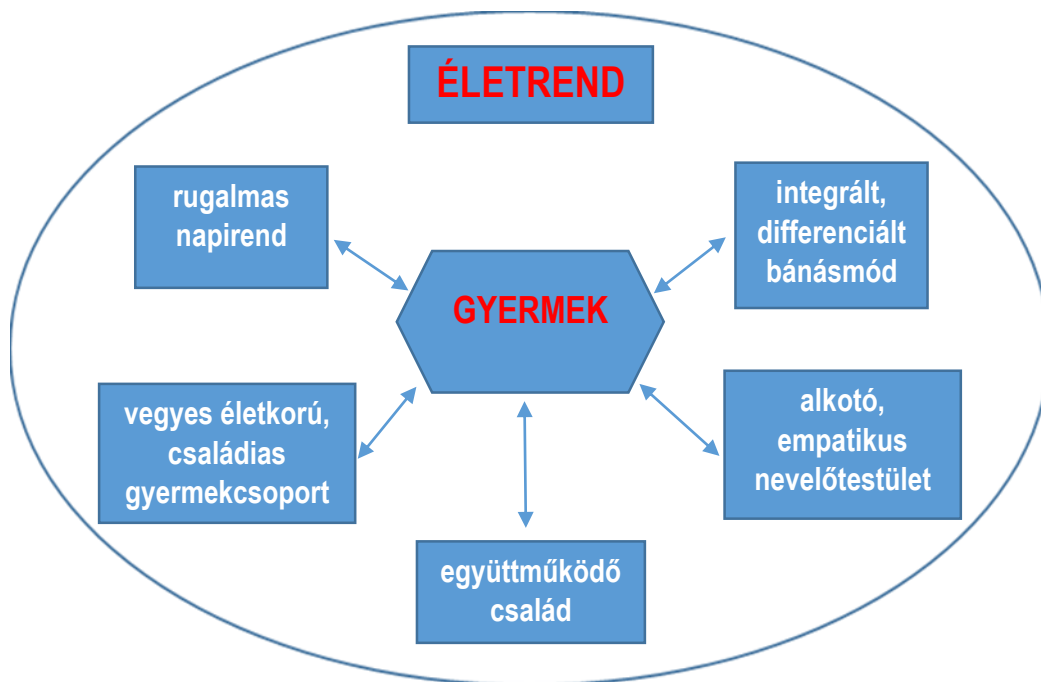
Életrend. A néphagyományőrző szemléletű nevelés nem csak a népművészet értékeinek megőrzésére vállalkozik. A népi kultúra más területein, a népi életmód mindennapjaiban is fellelhetők azok az értékek, amelyek újra felhasználásra alkalmasak. Ez egy olyan komplex nevelési rendszerben valósul meg, amelynek feltétele a gyerek életkori sajátosságainak megfelelő optimális környezet. A programban az optimális környezet - a tárgyi és személyi feltételeken túl - egy gyermekközpontú életrendet jelent.

Az életrend elemei egymással kölcsönhatásban állnak:

- a rugalmas, integrált napirend,
- a családi, vegyes életkorú gyerekcsoport,
- a differenciált bánásmód,
- az érző, alkotó nevelőtestület,
- a nevelésben együttműködő családi-óvodai közösség.

Ebben az életrendben a gyerek központi tevékenységformája a játék. A gyerek a játék által fejlődik és fejleszhető, amit a néphagyományőrző program gazdag eszköz és hatásrendszere teljesít ki.

Az életrend elemei egymással kölcsönkapcsolatban állnak, amint azt az ábrán közölt vázlat is mutatja.

A játék szerepe a programban. "A játék a gyerek legkomolyabb tevékenysége" ezzel a Montaigne-i gondolattal azonosulunk. A hagyományos értelemben vett játék tartalmát a néphagyomány-ápolás tevékenységei, eszközei gazdagítják. A hagyományőrzés leginkább a játékban jelenik meg. Ezzel növekszik a gyermek, választási lehetősége, és a személyiség fejlődésének, fejlesztésének új távlatai bontakoznak ki.

A tanulás értelmezése. A játék folyamatában történik a műveltségtartalmak közvetítése, elsajátítása is. A néphagyományőrző tevékenységrendszer sajátos érzelmi hatást és sajátos aktivitást teremt. Ez az összetett hatásrendszer a játékban a gyereket változatos érzékszervi ingerekhez, tapasztalatokhoz juttatja, erősíti az utánpótlást, a spontán tanulás lehetőségeit. A sokszínű tevékenységrendszer gazdagítja a gyermek nyelvi kifejező eszközeit, fejleszti értelemét és gondolatvilágát. Befolyásolja a gyermek érzelmi életét és kedélyállapotát. Ez maga a tanulás.

Az óvoda légköre, "pedagógiai klímája"

A gyermeket elfogadó, szeretetteljes megerősítő légkör veszi körül. Az óvodában dolgozók közösen megfogalmazott és elfogadott általános érvényű szabályzók betartásával egy olyan belső szokásrendszert alakítanak ki, amely derűs összhangot, biztonságot áraszt. Magatartásuk tükrözi a gyermek és a szülő iránti tiszteletet. Egész lényük példát mutat, viselkedésük mintát ad.

Az óvónői minta

Az óvónő a néphagyományőrző szemlélettel azonosul és így elsajátítja azokat az ismereteket, készségeket, amelyek a program megvalósításához szükségesek. Biztonságot áraszt, képes hitelessé tenni önmagát, tudatosan alkalmazza a metakommunikáció, a "testnyelv" kifejező eszközeit. Kezdeményező, elfogadó a nevelési folyamatban, követi és tiszteletben tartja az egyes gyerek és a család haladási irányát, ütemét. Segítségnyújtása egyénre szabott, amit drámapedagógiai szemlélete is segít. Nevelési tevékenysége tudatos, abban a hagyományőrzés, a családokkal való együttműködés és a természetszeretet meghatározó szerepet játszik.

Alkotó együttműködés a családokkal

Az óvodában folyó néphagyomány-ápolás hatása a családok szemléletmódjában tartalmi változásokat idéz elő. Ez megmutatkozik a családok mindennapjaiban, ünnepnapjaiban, együttműködő, cselekvő részvételükben. Fontos, hogy a gyermeket körülvevő szűkebb és tágabb környezet (család, óvoda) összhangja megteremtődjön. Ezáltal az óvodai nevelés olyan hiteles többletet ad, amellyel kiegészíti és teljessé teszi a gyermeki személyiség kibontakozását.

A környezet külsőségeiből fakadó kulturális "szignálok" (jelzések), amelyek az óvodába lépő gyermeket, felnőttet fogadják, az óvoda szellemi, emberi kisugárzását erősítik. Ezek a tudatosan kialakított és gondozott környezet jelzéseivé válnak. Ezek a jelzések hiteles alapul szolgálnak a nevelésben zajló kommunikációs folyamatokhoz, segítik az óvoda nevelési programjának elfogadtatását.

Összegzés

A nevelésfelfogásunkat erősen befolyásolja a hagyományok, a természet szeretete, és a család tisztelete, valamint az a hitünk, hogy az óvodás korú gyerek személyiség jegyeinek fejlesztését az "érzelmeink át" történő nevelés segíti a leghatékonyabban. Aki azonosul a hagyományőrző szemlélettel, bátorítjuk. Pedagógiai programunk egy olyan keretrendszert képvisel, amit a helyi sajátosságokkal és lehetőségekkel gazdagítani, fejleszteni lehet.

Családias életrenddel, a gyerekek életkorának megfelelő napirenddel, hitelességet sugárzó óvónőkkel teremtjük meg a néphagyomány éltetés mindennapi, jeles napi szokásainak feltételeit.

Nevelés felfogásunkban a családokkal való együttműködés kiemelt szerepet tölt be. Gyakorta ellátogatunk együtt a helyi Horvát Nemzetiségi Tájékozódási Központba, a Parasztportára, hogy közvetlen tapasztalás útján megismerjük az olykor már feledésbe merülő régi mesterségeket, hagyományokat.

A mesterségek felelevenítése megtapasztalása, az érzelmdús közös élmények, mély nyomot hagynak gyerekekben felnőttekben egyaránt. A közös élmények pozitív hatással vannak kis közösségünk alakulására, az óvoda és a családok kapcsolatrendszerének formálódására.

De periodikusan visszatérő túrákat is szervezünk, melynek során a környék természeti és történelmi értékeivel is megismerkedhetünk.

4. AZ INTÉZMÉNY PEDAGÓGIAI HITVALLÁSA

4.1. Jövőkép

Intézményünk, a Murakeresztúri Óvoda, arra törekszik, hogy a gyermekek szeressenek óvodába járni, hogy a „Mi óvodánk” a boldog gyermekkort jelentse a gyermekek számára, ahol szabadon, önfeledten játszhatnak, megnyilatkozhatnak, ahol meghallgatják őket, ahol a hagyományápolás, nemzetiségi horvát nyelv, kultúra átörökítésével óvodai nevelésünk színesebbé, tartalmában gazdagabbá válik.

A családi nevelés elsődlegességét figyelembe véve, azt kiegészítve, együttműködve végezzük nevelőmunkánkat. A fejlesztésben szem előtt tartjuk, hogy pozitív ráhatásokkal, minden gyermekből a jót kiemelve fejleszthetők a legeredményesebben. Dicsérettel, buzdítással, segítő kezekkel érhetjük el, hogy a gyermek kinyíljon, gátlásai és természetes félelmei feloldódjanak.

Óvodai nevelésünk a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik, a gyermeket segíti az alkalmazkodásban, az akarat erő, az önállóságra törekvés fejlesztésében, az együttműködés alapjainak elsajátításában.

PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK SAJÁTOS SÁGA, hogy az óvodai nevelést a hagyományápolás érzelmre ható eszközzel gazdagítja. Hat a gyerekekre, alakítja a családok szemléletmódját. Felvállalja a nemzetiségi horvát nyelv és kultúra ápolását, átörökítését, a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelését.

ELKÖTELEZETTSÉGET vállal a kultúra hagyományozásáért, erkölcsi értékek megalapozásáért, a teljes személyiség fejlesztéséért az egyenlő hozzáférés biztosításával.

A kultúra közvetítésében, a szokásalakításban fő jellemzőnek a 3-7 éves gyermekek életkori - és egyéni sajátosságainak, fejlődési ütemének, érésének a figyelembevételét tartjuk.

A kétnyelvű nevelést a testi, lelki és szellemi szükségletek biztosításával, az életkori és egyéni sajátosságokhoz igazodó differenciált fejlesztéssel, a szabad játék kiemelt szerepének hangsúlyozásával, a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek alkalmazásával, az esztétikus és harmonikus környezet, valamint a nemzetiségi nyelvhasználatot ösztönző környezet kialakításával valósítjuk meg.

4.2. Gyermekkép

"Tartsuk tiszteletben gyermekeinket, és kellő áhítattal szemléljük a belőle fakadó egyéniséget, személyiségének értékeit."

Meggyőződésünk, hogy nekünk, óvónőknek nagy felelősségünk és elkötelezettségünk kell, hogy legyen a felnövekvő nemzedék nevelésében. Felelősségünk, hisz emberré nevelünk.

Az óvodai nevelés 3 éves időszaka a személyiségfejlődés szempontjából egy kicsi, de igen jelentős szelete annak a folyamatnak, amelyben a teljes személyiség kialakul.

Az óvoda a társadalom által fontosnak tartott értékek közvetítésében nagy szerepet kap, sok olyan tulajdonság megalapozása fontos ebben a korban, amelyek felnőtt korban teljesebben ki igazán.

Minden gyermek individuum, csak rá jellemző genetikai struktúrával, csak rá jellemző tulajdonságokkal, képességekkel, pszichikus sajátosságokkal. Még nem kialakult, hanem fejlődő személyiség, így életkoronként, életkori szakaszonként más és más életkori jellemzővel rendelkezik.

A gyermek pszichikumának fejlődését meghatározó tényezők szoros összefüggésben vannak egymással.

Az öröklés a fejlődés alapja, annak lehetőségét biztosító tényező. A környezet a fejlődés lehetséges forrása. A nevelés váltja valóra a környezetben és az öröklésben rejlő lehetőségeket.

A fejlesztésben a tapasztalatszerzésen alapuló tanulást, az életszerű tapasztalást tartjuk elsődlegesnek, mely a gyermekek gondolkodását fejleszti.

Miután minden fejlesztés csak az életkorra jellemző fő tevékenységben végezhető eredményesen, - óvodás korban a tanulás valódi terepe csakis a játék lehet.

Ez a tevékenység alapvetően fontos, sőt életmódja minden kisgyereknek, itt fejeződik ki legkorábban és talán legteljesebben a gyermeki személyiség.

A gyermek személyére ható jó irányú neveléssel, a pedagógiai elvek figyelembevételével érhetjük el, hogy:

- Gyermekeink legyenek derűsek, forduljanak bizalommal a felnőttekhez és társaikhoz, őrizzék sokáig őszinte mosolyukat.
- Szeressenek óvodába járni, a felnőttek és gyerekek közötti kapcsolatra a kölcsönös tisztelet legyen a jellemző.
- Legyenek kíváncsiak, nyitottak, érdeklődőek; ehhez alapkészségeiket a kiegyensúlyozott, nyugodt játék és más örömmel végzett cselekvések során szerzik meg.
- Készek legyenek komoly erőfeszítésre és figyelmet igénylő feladatok megoldására, társas kapcsolataikban éretten lépjenek az iskolába.
- Kötődjenek a kisebbség nyelvéhez, kultúrájához, meséhez, zenéhez, szín - és formavilághoz.
- Őrizzék meg természetes kíváncsiságukat, óvják-védjék a környezetüket. Bontakozzon ki kreativitásuk.
- Véleményüket bátran nyilvánítsák ki, tudjanak élni szabadságukkal.
- Magatartásukra legyen jellemző az udvariasság, kérés, fegyelmezettség, meghallgatni tudás, ugyanakkor tudjanak nevetni, felfedezni, csodálkozni, tiszta szívvel örülni.
- A sajátos nevelési igényű gyermeket segítsék mind a társai, mind pedig a felnőttek, hogy hátrányait leküzdje.

Ezen tulajdonságok, értékek kialakulásával testileg, szellemileg kiegyensúlyozott, boldog gyermekeket nevelünk.

4.3. Óvodakép

Programunk abból indul ki, hogy a népi dalos játékok, táncok, versek, manuális tevékenységek, a természet évenként ismétlődő változásai egységben élnek. Ez az egység abban is megmutatkozik, hogy a természet változásait követő ünnepek, az emberi élet jeles napjai mindig meghatározott mondandóval és cselekedettel jelennek meg.

- Óvodánk esztétikus nemzetiségi arculatával, melegséget sugárzó, biztonságos környezetével, nemzetiségi identitás ápolásával, szeretetteljes, minden kisgyermeket maximálisan elfogadó, bizalmatárastó légkörével elsősorban a szabad játék, a hagyományok, a horvát nemzetiségi nyelv és kultúra, valamint a gyermekek kompetenciáinak fejlesztésével készíti fel a gyermekeket az élethosszig tartó tanulás folyamatára.
- A fejlesztésben szem előtt tartjuk, hogy a gyermekek különböző fejlettségi szinttel érkeznek az óvodába, hiszen mindenki más és más környezeti hatás alatt nevelkedik. Az eltérések ismeretében és azok elfogadásával lehet eredményesen nevelni. Fontos, hogy a gyermekek önmaguk lehetőségeihez mérten fejlődjenek!

- A program olyan óvónőket igényel, akik maguk is ismerik az itt élő emberek régi szokásait, kultúrájukat. Nevelőmunkánk során arra törekszünk, hogy a gyermekek megismerjék a múlt emlékeit, játéktevékenységük tükrözze a két nemzet szokásait, személyiségük harmonikusan fejlődjön.
- Az óvónő feladata, hogy a jó családi bánásmóddhoz hasonló nevelői légkörben megértő, együtt érző, de nem mindent elfogadó nevelői magatartást tanúsítson.
- Egyértelmű korlátokon belül a szabadság jóérzését keltse a gyermekekben, mert csak a magát szabadnak érző kisgyermek tud eredeti módon játszani. A kisgyermeknek létének értelme a játék.
- Maga a játéktevékenység a gyermek számára nem pusztán önfeledt, üdítő szórakozás, hanem az életre való felkészülés egyik módja, hajlamaik kibontakoztatója. A gyermek a játék közben adja igazán önmagát, a játék felszabadítja, kiteljesíti személyiségét.
- A szabadság és a korlátozás kellő aránya biztonságot, bizalmat és védelmet nyújt a gyermek számára.
- Napirendünket úgy alakítottuk, hogy folyamatos, végtelen egésze legyen a külső és belső történéseknek, a gyermekek lesli-lelki szükségleteiket bármikor kielégíthessék. Rend és biztonság jellemezze.
- A heti ritmus szerinti tevékenységeink, a hétről hétre, napról napra való ismétlődés egyfajta állandóságával teremt biztonságot, rendet a gyermekek életében.
- Népszokásaink, hagyományaink keretet adnak tevékenységeinknek, - megfelelő módon - a gyermekek életkorát figyelembe véve jól szolgálják a személyiségfejlődést.
- A régi szokások megtartása, horvát nyelv ápolása, a kulturális örökség megtartását jelenti. Mindennapi életünket teszi szebbé, érdekesebbé, gazdagabbá.
- A feldolgozandó népszokásokkal éreztessük meg a gyermekekkel az összetartozás melegségét, a közös vidámság örömét, megismertetve a különböző életmódokat, a viselkedés és illem szabályait, az erkölcsi értékek, normák fontosságát.
- A népszokások, mint közösségi játékok óriási szerepet töltenek be az emberi kapcsolatok alakulásában, az alkalmazkodni tudásban.
- Tudatosan, tervszerűen alakítjuk azokat a szociális, értelmi, verbális és testi képességeket, melyek biztosítják a sikeres iskolai beilleszkedést és teljesítményt.
- Intézményünk nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

4.4. Pedagóguskép

Programunk alapelveivel, céljaival azonosulunk.

- Óvodapedagógusként tudatos képzés, önképzés során arra törekszünk, hogy képesek legyünk önállóan végrehajtani azokat.
- Az általunk elfogadott projektek fázisainak megfelelő tevékenységeket igyekszünk a legjobb tudásunknak megfelelően tervezni, szervezni, adott témaköröket komplexen feldolgozni.
- Örömmel használjuk a nemzetiség nyelvét minden lehetséges szituációban a napi tevékenységek során, a tervezett tevékenységekben éppúgy, mint a szakmai megbeszéléseken, illetve a kollégákkal való mindennapi kommunikációban.
- Professzionális, gyermekközei nyelvi neveléssel, biztos szakmai tudással kívánjuk elérni, hogy természetes módon bontakozhasson ki minden egyes gyermek harmonikus személyisége.
- Változatos munkaformákkal, sokoldalú eszközhasználattal motiváló tanulási környezetet teremtünk a nyelvi és nemzetiségi ismeretek átadására.
- A gyermeket igyekszünk minél több élményhez juttatni, hogy azok mélyítsék kötődésüket a természeti-és társadalmi környezethez.
- Biztosítjuk a gyermekek érdeklődését, aktivitását a cselekvéses tapasztalatszerzési és a játékos cselekvések lehetőségével.
- Az élmények és eszközök olyan tárát próbáljuk nyújtani, amelyek motiválják a gyermeket a

cselekvésre és megfigyelésre. Lehetőség szerint minden gyermeki aktivitást és cselekvést nemzetiségi nyelven kísérik.

- Tudjuk szabadabb, nem beszabályozott személyiségű pedagógusa a kívánatos modell. Tudatosodott nevelőtestületünkben, hogy a mindig tevő - vevő, "szellemi portékáit" kínálgató óvónő csak kellő háttérműveltséggel ideális igazán.
- Minden időnként a gyermekekkel töltjük, velük tevékenykedünk.
- Igyekszünk azt a teret megteremteni, amiben a gyermek legoptimálisabban tud gyarapodni.
- Érdeklődésük, kívánságaik, szükségleteik ismeretében olyan együttműködést teremtünk, ami lehetővé teszi, hogy egy-egy gyermeket képességei, egyéni sajátosságai, eltérő fejlődési üteme szerint sokoldalúan, harmonikusan tudjuk fejleszteni.
- Napsugaras lelkületű, segítő, toleráns, bizalmi alapon működő nevelési magatartás a pedagógus képünk a nevelési folyamatban.
- Pedagógus képünk legfontosabb elve: gyermeki személyiség tisztelete, elfogadása a gyermek szeretete, megbecsülése, személyiség fejlődésének segítése.

4.5. Dajkakép

Az óvoda működését segítő, nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia a kiváló óvodai neveléshez.

- Az óvodai csoportokban zajló gondozó-nevelő tevékenységet gyermekszeretettel, türelemmel, elfogadással, empátiával, elkötelezetten, gyermekközpontú szemlélettel végzi és segíti.
- Jól ismeri az óvoda alap dokumentumait és azonosul az óvodai gondozó-nevelő tevékenység céljaival, feladataival.
- Vigasztal szavaival, gyengédségével teszi könnyeddé a gyermekek lelki nehézségét.
- Folyamatosan fejleszti személyiségét, önismeretét, fontosnak érzi saját lelki egyensúlyának megteremtését, tetteiért vállalja a felelősséget.
- *Modell szerepe:* kedves, pozitív megjelenése, gyermekszerető viselkedése hatással van a körülötte lévő kisgyermekre, felnőttekre. Kerüli a kihívó beszédet, magatartást, megjelenést.
- Megnyilvánulásai pozitívak, előremutatóak, dicsér, buzdít, segít.
- Attitűdje pozitív, fejlesztő, előrevivő, kerüli a kemény, diktatórikus megnyilvánulásokat, tettlegességet nem engedhet meg magának.
- A szülőkkel való együtt működés során betartja a megfelelő kompetencia határokat.

4.6. Szülőkép

Olyan szülők, akik azonosulni tudnak óvodánk szellemiségével, kötött-kötetlen szervezeti keretekkel, tanulási formákkal. Akik gyerekközpontú személyiségükkel segítik Pedagógiai Programunk megvalósítását.

- Elvárásainknak megfelelően képes az együttnevelésre, a gyermek személyiségfejlesztésére.
- Képes a jó kapcsolat kialakítására és megtartására a gyermekek nevelése érdekében.
- Tiszteli gyermeke pedagógusait és az óvoda valamennyi dolgozóját.
- Észrevételeivel, javaslataival őszintén segíti nevelőmunkánkat a gyermekek érdekében.

4.7. Alapelvek

...amelyek az intézményre nézve kötelező érvényűek:

- Óvodánkban a gyermeki személyiséget a tisztelet, az elfogadás, a szeretet, a megbecsülés és a bizalom övezi.
- Tiszteletben tartjuk, hogy a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda pedig a családi nevelés kiegészítéseként végzi feladatait.
- Az óvodai nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.

- Az óvoda inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel törekszik a gyermeki személyiség kibontakoztatására, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.
- A nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok kompenzálására.
- Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását.
- A hátrányos megkülönböztetés tilalmát, gyermekek jogait, emberi méltóságát tiszteletben tartjuk.
- Folyamatosan törekszünk az óvodában már kialakult pedagógiai értékek megtartására.

Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű - az életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról
- e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmakról, az emberi értékek közvetítéséről
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.
- horvát nemzetiségi óvodaként biztosítjuk az önazonosság megőrzését, hagyományok ápolását, erősítését, átörökítését és az idegen nyelvi nevelést

II. A NÉPHAGYOMÁNYŐRZŐ ÓVODAI PROGRAM CÉLJA, FELADATAI

"A gyökerei védik meg a fát a viharban a kidőléstől, a mélybe nyúló gyökerek táplálják, a gyökerek teszik lehetővé, hogy nagyra nőjön, hogy dús koronáját büszkén emelje a magasba. Az emberi közösségek számára a gyökereket a hagyomány, a közös történelem, a közös emlékezet jelenti. A hagyományoktól gazdagodnak a nemzetek, az országok, a falvak."

/Kovács Béla Sándor/

Célunk

Az alapprogram szellemében

A (2,5) 3-7 éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával.

- Sokoldalú, harmonikus fejlődésének, személyiségének kibontakoztatásának elősegítése differenciált fejlesztése a mással nem helyettesíthető játék elsődlegességének érvényesítésével.
- Szeretteljes, családi, nyugodt, élményekben gazdag, befogadó környezetben a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki, és szociális érettség kialakítása.
- Nemzeti kultúra ápolása, nemzetiségi nyelvhez való pozitív viszony alakítása, hagyományok, népszokások tovább örökítése.

Programunk sajátosságaiból eredő nevelési céljaink

- Rendszeres mozgással fejlesztjük a gyermekek testi képességeit. Kialakítjuk egészséges életmódjukat és megalapozzuk az egészséges életvitel iránti igényüket.
- A néphagyomány-ápolás és a természetszeretet átörökítése a gyermek érzelmein át, a családok aktív együttműködésével.
- Sokszínű tevékenységi lehetőség biztosításával segítjük a fokozatosan kitaruló világ megismerését, kialakítjuk a természethez, környezethez fűződő pozitív érzelmi viszonyt, a környezettudatos szemléletet és magatartást.

- A nemzetiségi identitástudat kialakulásának, megalapozásának segítése és fejlesztése.
- A családi nevelés erősítése, a család és az óvoda együttműködésének elősegítése a gyermekek összehangolt nevelése érdekében.
- A gyermekek kulcskompetenciáinak fejlesztése, kibontakoztatása.

Speciális céljaink

- Az integráció során az eltérő családi háttérrel rendelkező különböző képességű gyerekek együttnevelése és fejlesztése – egyéni különbségekre figyelő pedagógiai módszerek és eszközök használatával.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- A gyermekek etnikai kisebbségből adódó másságára való tekintettel a sokoldalú harmonikus differenciált fejlesztésük, fejlődésük, beilleszkedésük segítése.
- Multikulturális nevelés megvalósítása
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok migráns gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.
- A másság elfogadására nevelés, melynek hatására a sajátos nevelési igényű gyermekek felnőtt korban könnyebben illeszkednek be a társadalomba.
- 2,5 - 3 éves kortól kiváló minőségű óvodai nevelés biztosítása a HH/HHH gyermekek részére.

1. Általános feladatok

Az óvodai nevelés általános feladata az óvodáskorú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, képességeinek fejlesztése, amit programunkban **alapfeladat**nak tekintünk. Ennek összetevői:

- 1.1. Egészséges életmód alakítása
- 1.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- 1.3. Az anyanyelvi, - értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

A nemzetiségi nevelés feladatai

- Nemzetiségi önazonosság megőrzése, nyelvi környezet biztosítása.
- Nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományok, szokások ápolása, identitástudat megalapozása, erősítése.
- A gyermekek felkészítése a horvát nemzetiségi nyelv tanulására.

1.1. Az egészséges életmód alakítása, az óvoda egészségvédő programja

„Élj egészségesen, a jövő Te vagy!” (Jim Rohn)

Az emberek egészségi állapotát jelentősen befolyásolja életmódjuk. Az óvodában az életritmus, a táplálkozás, a testápolás, az öltözködés, mozgás, edzés és pihenés megszervezésével, az ehhez kapcsolódó gyermeki tevékenységekkel és az ezen alapuló szokások kialakításával biztosítjuk a gyermekek egészséges fejlődését.

Célunk: A teljes körű egészségfejlesztés

„A nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki-szellemi jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.”

Teljes körű akkor, ha...

- áthatja az óvodai élet egészét
- minden gyermek részt vesz a teljes testi-lelki-szellemi jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben
- teljes nevelőtestület aktív, összehangolt munkájának eredménye
- megvalósul a felvilágosító tevékenység
- betartják és betartatják a munka- és balesetvédelmi előírásokat, feltárják és elhárítják a veszélyhelyzeteket
- az óvodán belül, közösségen kívül bevonják a szülőket és az óvoda közelében működő, erre alkalmas civil szervezeteket, valamint az óvoda társadalmi környezetét is

Célunk továbbá: Az egészséges életmód alakításánál

- A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet kialakítása.
- Az óvodapedagógus nevelő munkájában súlyozottan jelennek meg a megelőző szemlélet, a személyi és környezeti higiénia fontossága.
- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- A gyermekek testi és lelki egészségének védelme, megőrzése, szervezetük edzése.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, stresszmentes és biztonságos környezet megteremtésével és megőrzésével a környezet megóvására irányuló szokások alakítása.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- Megfelelő szakemberek bevonása – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az egészségvédő program megvalósításának személyi feltételrendszere

- óvodavezető
- óvodapedagógusok
- a nevelőmunkát segítő munkatársak
- szülők
- védőnő
- gyermekorvos, fogorvos
- családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat munkatársai

Az egészséges és biztonságos óvodai környezet kialakítása

A mindennapi cselekvések rendjét alkotó szokások zavartalan alakításához az óvoda megteremti azt a feltételrendszert, amely a gyermek testi és értelmi fejlődését szolgálja.

Az azonos szemléletmód szabályozza az óvoda helyiségeinek, udvarának berendezését. Kialakításában a szülők egyetértése és aktív közreműködése meghatározó szerepet játszik. Nagyon fontos az óvodai

környezetben az összhang megteremtése, amely tükrözi az óvoda hagyományőrzésből fakadó sajátos arculatát. Az egészséges élettér így szolgálja a program célkitűzéseinek megvalósítását, benne a gyerek egészséges testi fejlesztésének lehetőségét.

Célunk:

- Az egészséges, barátságos környezet kialakítása, amely lehetőséget nyújt a gyerek testi, - lelki szükségleteinek kielégítésére.

Az óvoda épülete

A helyiségek padló- és falburkolatai olyan anyagból készülnek, amelyek jól tisztíthatók, fertőtleníthetők, nem okoznak allergiás tüneteket.

A csoportszobák falai világosak, paszellszínűek, nagy ablakkal, ami szolgálja a természetes fény besugárzását és a nap folyamán a többszöri levegőcserét lehetővé teszi.

A berendezési tárgyak gyermekléptékűek, esztétikusak, természetes anyagból készülnek. A bútorok a gyerekek által könnyen mozgathatók, formai kivitelezésük, elhelyezésük zárja ki a balesetveszélyt. Elegendő hely esetén mozgásfejlesztő játékeszközök is elhelyezhetők.

A gyerekek által használt eszközök, játékok elérhető magasságú polcokon nyerne elhelyezést, így ők is tevőlegesen vesznek részt óvásukban, tisztántartásukban. A testi épségüket szolgálja a meghibásodott tárgyak, eszközök javítása, illetve használatból való kivonása.

A hagyományos és szükséges berendezések, játékeszközök elhelyezésén túl külön figyelmet igényel a kézműves, az élő, - és természetsarok helyének megválasztása. Mindegyik fényigényes és a gyerek számára hozzáférhető térrel rendelkezik. A kézműves sarokban elhelyezett eszközök, anyagok - mivel a gyerekek bármikor elővehetik - biztonságosak. A gyerek egészségóvása érdekében a használati előírások betartása felelősségteljes odafigyelést kíván az óvónőtől.

A gondozási folyamathoz szükséges egyéb helyiségek

A belépő előtér és öltöző barátságos, tiszta legyen. Díszítsék vidám mesefigurák, a gyerekek munkáinak kiállítása, növények, évszakkfal.

Az öltözőben a gyerekek váltóruhája, cserecipője, ruhája, tornafelszerelése külön jellel ellátott helyen van. Ajánlatos az öltözőben kifüggeszteni a családoknak szóló információs táblát. Az együttnevelés érdekében, fontos a folyamatos tájékoztatás az egészséges életmód szokásalakításáról is (étrend, testnevelés napja, kirándulások napja, stb.).

A mosdóban a gyerek a jellel ellátott törölközőjét, fésűjét, fogmosó felszerelését könnyen megtalálja. A fertőzések elkerüléséhez hozzájárul a folyékony szappanos kézmosó használata. A WC helyiségeket függöny határolja, tiszteletben tartva a gyerek személyiségjogait.

A tornaterem berendezését a biztonsági előírások, az óvodáskorúak részére készített mozgásfejlesztő eszközök, és az óvoda anyagi lehetőségei befolyásolják. Fontos a padló csúszásmentessége, az ablaküveg védelme. Balesetek ellátására a tornateremben és minden csoportban mentőláda szükséges, amelynek ellenőrzése, feltöltése folyamatosan történik.

Az óvoda udvara

Elsődleges a gyerek természetes mozgásigényének kielégítését szolgáló terek, berendezések kialakítása. Ezen belül teremthető meg a néphagyományőrzés és a természetvédelem feltételrendszere.

Az udvar változatos felületű: füves, kövezett, a napos és árnyas részek váltakoznak. Az udvaron kéthetente legyen a fű lenyírva.

Az óvoda már gondozottságával, tisztaságával jelenítse meg az igényesség iránti fogékonyságot, példaértékű legyen esztétikuma a gyermekek és szülők felé. Az ablakpárkányok és virágtartók tavasztól őszig legyenek ápoltak, nyíljon bennük virág / muskátlik, petúniák, vízvirágok stb. /.

Lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek a virágtartók /fa - cserép/.

A homokozás a gyerek udvari tevékenységének sorában elsődleges helyet foglal el. A földdel való játék, a homokozás, sarazás, a gyerek elemi, ősi szükséglete. A gyerek egészségének védelmében fontos a homok évenkénti cseréje, valamint naponkénti lazítása, locsolása. Jó, ha a homokozó takaróval fedett.

A természetes mozgások gyakorlására nagy, tágas, füves tér áll a gyerek rendelkezésére, ahol a "járó sávok" szabadon hagyása ajánlott, a mozgásfejlesztő szerek (mászókák, nyújtókorlát, kötélhinta, csúszda, stb.) elhelyezésekor "tiszteletben tartásuk" javasolt. A labdajátékok szervezéséhez célszerű egy bokorsávval körülhatárolt füves terület kialakítása. A labda elgurulása így nem zavarja a közelben játszó gyerekeket és megelőzi a váratlan ütközésekből fakadó baleseteket.

A nagyobb méretű szilárd burkolatú felületet célszerű úgy kialakítani, hogy azt a gyerekek alkalmanként, adott időszakban (esős idő) vagy speciális mozgások gyakorlására használják, pl. labdapattogtató játékok, kerékpározás, rollerezés, stb.

Az udvaron a fedett területek több célt szolgálnak. Az étkezés, az alvás kinti szervezése megnöveli a gyerek levegőn tartózkodásának idejét. A fedett tér mozgásos játékok vagy kézműves tevékenységek szervezésére is lehetőséget nyújt.

A csoportok veteményeskertjében a gyerekek változatos tevékenységekben kipróbálják erejüket, ügyességüket, kitartásukat.

A környezetvédelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítására fokozott figyelmet fordítunk.

- csapok elzárása
- folyékony szappan használata
- levegő minősége a csoportszobában
- közvetlen környezetünk tisztán tartása (csoportszoba, udvar)

A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek, a tanuló egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, **amelyek különösen:**

- a) az egészséges táplálkozásra nevelés
- b) az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos testnevelés és az azt kiegészítő egyéb testmozgás, iskolai sporttevékenység
- c) a lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek alkalmazásával a tanulási eredményesség és a társas kapcsolati készségek fejlesztése, a lemorzsolódás csökkentése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerfogyasztás, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése
- d) az egészséget támogató ismeretek és készségek fejlesztése

A nevelési-oktatási intézményekben folyó teljes körű egészségfejlesztés figyelembe veszi a gyermekek, tanulók biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait, amely beépül a nevelési-oktatási intézményben megvalósuló pedagógiai munkába.

A nevelési-oktatási intézmény teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatait koordinált, nyomon követhető és mérhető, értékelhető módon kell megtervezni a helyi pedagógiai program részét képező egészségfejlesztési program keretében.

A helyi egészségfejlesztési programot a nevelőtestület a védőnő, a háziorvos közreműködésével készíti.

A nevelési-oktatási intézmény saját pedagógus-munkakörben foglalkoztatott alkalmazottján és az intézményben iskola-egészségügyi szolgálatot ellátó szakemberen kívül csak olyan, a nevelési-oktatási intézménnyel jogviszonyban nem álló szervezet programját megvalósító személyt vonhat be a gyermek részére szervezett egyéb foglalkozás vagy egyéb egészségfejlesztési és prevenciók tevékenység megszervezésébe, aki vagy amely rendelkezik az egészségügyért felelős miniszter által kijelölt intézmény szakmai ajánlásával.

Egészségfejlesztési feladatok ellátásába az iskolaorvos ajánlásával külső egészségügyi szakembert is be lehet vonni.

A nevelési-oktatási intézmény vezetője külső egészségfejlesztési és prevenciók programok kiválasztásánál beszerzi:

- a) az intézményben dolgozó óvoda- vagy iskolapszichológus,
- b) az iskola-egészségügyi szolgálat, továbbá
- c) amennyiben működik és szükséges, a helyi vagy megyei Kábítószerügyi Egyeztető Fórum véleményét.

a) az egészséges táplálkozásra nevelés

A gyermekek étrendjének minőségi és mennyiségi összeállítását megbeszéljük az élelmezés vezetővel. Preferáljuk a vitaminban gazdag zöldségeket, gyümölcsöket, nemcsak főtt formában, hanem nyersen is. A nyers zöldségekből, gyümölcsökből a gyermekekkel közösen készítünk gyümölcssalátákat, zöldségsalátát.

A szülőket minden héten tájékoztatjuk a heti menüről, igyekszünk számukra segítséget nyújtani a korszerűbb táplálkozás kialakításához.

Intézményünk egy 300 adagos főzőkonyhát üzemeltet.

Az igénybe vevők köre kiterjed:

- ellátottak: óvodás és iskolás gyerekek
- szociális étkezők
- alkalmazottak
- vendégétkezők

A főzőkonyha - mint közétkeztető - feladata az ellátottak élettani energia- és tápanyagigényeinek megfelelő összetételű és jellegű táplálék biztosítása. A naponta előállított ételek elkészítése, az étrend összeállítása a 37/2014. (IV.30.) EMMI rendelet alapján történik, melyet 2015. szeptember 1-jétől kötelező alkalmazni. A rendelet részletesen szabályozza a bölcsődékben, óvodákban, iskolákban, kórházakban adható ételek összetételét és elkészítésének szabályait.

E rendelet előírásait figyelembe véve csökkentettük a napi bevitt só- és cukormennyiséget. Szénsavas és cukrozott üdítőt, koffeintartalmú italt, energiatalt egyáltalán nem kapnak a gyerekek. A magas zsírtartalmú húsokat és húskészítményeket is mellőzzük.

Egymást követő kétszer 10 élelmezési nap főétkezéseiben egy ételsor csak egy alkalommal fordul elő, biztosítva ez által a változatos étrendet. Állati eredetű fehérjeforrást minden főétkezés tartalmaz.

A húsok közül az előhűtött baromfi, hal, illetve sertéshúsokat illesztjük az étrendbe, melyek 30 %-nál nem magasabb zsírtartalmúak.

Csípős, erősen fűszeres ételek egyáltalán nem kerülnek be az étrendbe.

A felhasználási előírások, korlátozások és tilalmak szerint az italként kínált tej és tea csak meghatározott mértékben tartalmaz hozzáadott cukrot. A szükséges folyadékot teával, ivóléval (100 %-os), ivóvízzel, illetve szénsavmentes ásványvízzel biztosítjuk. Naponta biztosítunk (3-szori étkezés esetén) két adag zöldséget vagy gyümölcsöt, melyből egy adagot nyers formában kapnak a gyerekek. Továbbá naponta kapnak két adag gabona alapú élelmiszert, melyből egy adag teljes kiőrlésű.

A gyermekek napi étrendjéből nem hiányozhat a fehérjéj és a csontfejlődés szempontjából fontos kalciumot tartalmazó tej és tejtermék, az évszakoktól függetlenül a sok gyümölcs, zöldségféle és kellő mennyiségű folyadék.

A rendelet előírásainak eleget téve igyekszünk változatos, ízletes és nem utolsósorban egészséges ételeket előállítani. Az ételek elkészítése során figyelembe vesszük a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokat, valamint azt, hogy az ellátottak az életkoruknak megfelelő tápanyagbevitelben részesüljenek. Fontos szempont volt az is, hogy a korszerű, egészséges táplálkozás alapelveit érvényesítsük, előtérbe helyezve a változatos, egészséges étrendet.

LEHETŐSÉG van arra, hogy a diétás étrendet a szülő is biztosítsa, bevihesse vagy rendelhessen a gyermeke számára ilyen ételt.

Az emberi erőforrások minisztere 38/2021. (IX. 1.) EMMI rendelete a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet módosítása lehetőséget ad arra, hogy a diétás étrendet a szülő is biztosítsa, bevihesse vagy rendelhessen a gyermeke számára ilyen ételt.

Amennyiben közétkeztetés keretében nem biztosítható a gyermek diétás étkezése, a szülő, más törvényes képviselő írásbeli nyilatkozata alapján, a gyermek által bevitt, vagy a szülő, más törvényes képviselő által az intézménybe rendelt étel az intézményben történő elfogyasztásának lehetővé tételével biztosítható. Ennek érdekében az óvoda vezetője köteles biztosítani a hűtés, a melegítés, és fogyasztás megfelelő feltételeit a hatályos jogszabályok és szakmai előírások betartásával.

Az óvodapedagógusok és a dajkák feladatai a helyzet javításáért:

- Az étkezés megszervezése és kultúrált lebonyolítása fontos gondozási feladat. Különös figyelmet kell fordítani az esztétikus terítésre, mert az ízlésesen terített asztal látványa fokozza az étvágyat, egyúttal igényességre, kultúrált viselkedésre készítet.
- A felnőttek segítsék a sajátos nevelési igényű gyermeket az étkezésben, vegyék figyelembe a kisgyermek szükségleteit. A rászorultság, kiszolgáltatottság helyett az „én is tudom” függetlenség érzésének a segítése kapjon minél hangsúlyosabb szerepet. A gyermek apró lépésekben, rövid gesztussal kísért utasítások alapján tanulja meg a kanalazás, poharazás, a szalvéta használata, a kérés, a megköszönés, a rágás, a kenyér fogása, a kenyérből való harapás egyes mozzanatait.
- Mivel a gyermeknek nemcsak a fejlődését, de a közérzetét is befolyásoló tevékenységről van szó, fontos, hogy az óvónő ismerje az egyes gyermekek étkezési szokásait, kedvelt ételeit,

érzékenységét, esetleges undorát, tehát nagy tapintattal segítse, szoktassa őket a kívánt táplálkozási követelményekhez.

- Tartsanak kapcsolatot a szülőkkel, és esetenként fogadják el a szülők adományait - gyümölcsök, ivólevelek, zöldségfélék.
- Megkedvelteti az ízeket, intenzív rágásra ösztönöz, folyamatosan folyadékot biztosít.
- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismerteti meg a gyermekeket.
- Az óvónők a szülőkkel, támogatókkal közösen szerveznek havonta legalább egy-két gyümölcs- és zöldség-napot.
- Tanácsot adnak (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki. Kerüljék a családi étkezés során a haszontalan ételek és italok étrendbe állítását, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat. Töröljék étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, befőtteket, kólaféléket, a kekszet, a ropit, a chipset. Szerepeljen a családi étrendben kevesebb füstölt hús, felvágott, húskonzerv, állati zsiradék, és annál több alacsony zsírtartamú tej, tejföl, sajt, hal, baromfi (bőr nélkül), barna kenyér.
- Óvodai napirend keretében ismertetjük meg a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel-és italféleségekkel. Az étkezést örömtelivé teszik, jó hangulatot teremtenek az ételek elfogyasztásához.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében egészségfejlesztő programokat szervezünk, amelyek játékos alkalmat teremtenek arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl: salátakészítés, tízórai összeállítás).
- A nevelési év során legalább több alkalommal is lebonyolításra kerül az egészséges táplálkozást népszerűsítő szervezett tevékenység: „Egészség-hét”.
- Előadásokat hallgatunk meg a gyermekorvos, védőnő által, ahol jelen vannak a szülők és több esetben partnereink is.
- Az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásai adnak alapot e tevékenységeknek. Így a gyerekek őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve teszik még vonzóbbá a gyermekek részére az óvó nénik /kóstolók, és salátakészítés zöldségből, gyümölcsből/.
- Az étkezések során előfordul minden féle tejterméket, sajtfélét kóstoljanak meg a gyerekek. Beszélgetnek a tej fontosságáról miért is fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét.

b) az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos testnevelés és az azt kiegészítő egyéb testmozgás, iskolai sporttevékenység

● Mozgás:

A gyermekek mozgásigényének kielégítését és fejlesztését a testnevelési foglalkozások, a mindennapos testnevelés és a szabadban végezhető különböző mozgásos tevékenységek szolgálják spontán, illetve irányított formában.

Az udvaron minden gyermek kedve szerint mozoghat, de a délelőtti játékidő lezárásaként szervezett mozgásos játékokkal, dalos játékokkal, népi játékokkal, kocogással készítetünk minden kisgyermeket a mozgásra.

A mozgás, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását, a testi képességeket- erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség.

Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró képességének növelését és az egyes szervek teljesítőképességét.

A mozgásnak fontos szerepe van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősíti és kiegészíti a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását.

A mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodó képességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását.

A tornára és a játékos mozgásra az óvodai nevelés minden napján lehetőséget biztosítunk, akár a tornateremben, akár a szabadban, eszközökkel vagy eszközök nélkül, spontán és szervezett formában.

Az óvodapedagógusok és a dajkák feladatai az egészségfejlesztő testmozgás hatékony megvalósulása érdekében:

- A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség ismeretében változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségek biztosítása (mindennapos testnevelés, szabad mozgás lehetőségek).
- A napi tevékenység részeként a 10-20 perces frissítő mozgás (szabadban).
- Tudatos nagymozgások, finommotorika, egyensúlyérzék fejlesztésére, a tér mozgásos megismerésére irányuló mozgások.
- Kondicionális (erő, gyorsaság, állóképesség) és koordinációs képességek fejlesztése.
- Mozgásos játékeszközök biztonságos használatának életkori szinten történő megismertetése.
- Szülők bevonása a mozgásos tevékenységekbe.

Az egészséges életmódra nevelés hatékonysága maradéktalanul akkor érvényesül, ha a fejlődéséhez szükséges optimális környezet lehetőség szerint biztosított. Ehhez rendelkezésünkre áll egy játszó udvar, füves játéktérrel, több funkciós esztétikus, a biztonsági szabványoknak megfelelő játékokkal, sportszerekkel. Minden gyerek számára az udvari szabad játék elengedhetetlen, a napnak fontos eleme.

Évszakonként közeli kirándulásokat, sétákat szervezünk változatos helyszínnel, megismertetjük a természetjárás szépségét a gyermekekkel. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, és mintát adunk a szülőknek is. Több alkalommal a szülőkkel közösen mozgásos programot szervezünk. Továbbá megrendezésre kerül: gyermeknap, egészségvédelmi nap, játékos családi sportversenyek. Ezzel is pozitívan befolyásoljuk a családi nevelést a szabadidő hasznos eltöltését.

Arra törekszünk, hogy a mindennapok során a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék.

● Pihenés:

A pihenés és alvás az óvodás gyermek napirendjében nagyon fontos szerepet kap. Rendkívüli jelentősége van a gyermek éjszakai, otthoni alvásbiztosításának, - erre a szülők figyelmét mindenkor felhívjuk.

A csoportszobát fektetés előtt jól ki kell szellőztetni és a levegőcseréről is folyamatosan gondoskodni szükséges. Fontos a nyugodt légkör, mert a nehezen elalvó gyermekre is jó hatással van. Lefekvéskor az óvodapedagógus már halk, megnyugtató hangja is jelzi a tevékenység másságát, enyhe sötétítéssel, dúdolással, magyar - és nemzetiségi nyelvű, halk altatók éneklésével, mesével, verses mesével, relaxzéval megteremtjük a pihenéshez, alváshoz szükséges feltételeket, melyet kellő gonddal

választanak ki az óvodapedagógusok a kisgyermek megnyugtatása, pihenéshez való felkészítése miatt.

Elegendhetetlen a kényelmes, a gyermekek méretéhez igazított fektető használata.

A gyermekeknek egyénenként más-más lehet az alvásigénye, ezért ügyelünk arra, hogy a korábban ébredők ne zavarják még alvó társaikat.

A gyermekek alvási szokásait tiszteletben tartjuk, ha pihenésüket segíti, vegyék maguk mellé kedvenc „alvókájukat - ölelős játékukat”, mint személyes tárgyaikat.

Az óvónő jelenléte a pihenés teljes idejében elengedhetetlen, a gyermekek nem maradhatnak egyedül.

● **Edzés:**

Az egészség megőrzéséhez fontos, hogy a gyerekek szervezete képes legyen alkalmazkodni az időjárás változásaira. A szabad levegőn való rendszeres tartózkodás növeli az ellenálló képességet.

Elsősorban az óvoda udvara kínálja - e tekintetben jó lehetőségeket: légfürdőzés, testnevelés, alvás, játék, séta, kirándulás, munka.

Tavasszal, nyáron és ősszel - kedvező időjárás esetén - a játék és az alvás idejét is a szabadban töltjük. A szabad levegőn való tartózkodás télen sem maradhat el, a hideg levegő önmagában nem ártalmas, főleg ha a szabadban tartózkodás megfelelő mozgással párosul.

Időjárástól függően (köd, -5 fok, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 órát levegő és napfényedzés biztosítása, a fokozatosságot betartva. A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építjük (kivétel az erős napsugárzás miatt a 11-15 óra közötti időszak).

A víz edző hatása közismert. A szabadban való fürdés - kerti zuhanyzó - körültekintést igényel, mert figyelembe kell venni a levegő hőmérsékletét, a légmozgást, a víz hőfokát is.

Télen nagyon jó edzési lehetőség a szánkózás, jégen csúszkálás, hógolyózás, hógolyógörgetés, lapátolás, hóvárépítés, és hóban járás, egyben örömfürés is a gyermekeknek.

c) a lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek alkalmazásával a tanulási eredményesség és a társas kapcsolati készségek fejlesztése, a lemorzsolódás csökkentése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerfogyasztás, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése

A lelki egészségfejlesztés célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermek környezethez történő alkalmazkodását, felkészítsük őket és megoldási stratégiákat adjunk a környezetből érkező ártalmas hatásokkal szemben, így csökkentve a káros következményeket, továbbá pozitív hatást gyakoroljunk a személyiséget érő változásokra.

Módszerek, eszközök, rendezvények, amelyek az egészségnevelési programunkat segítik:

- nevelőtestületi értekezletek
- képzések egészségfejlesztés témakörben
- szülői fórumok, előadások egészségfejlesztő, egészségügyi szakemberek bevonásával
- sport rendezvények a szülőkkal, partnerekkel
- környezetvédelmi tevékenységek a szülőkkal, partnerekkel
- kirándulások, szabadidős programok
- egészségvédelmi programok
- szűrővizsgálatok

- mérések
- rajzpályázatok az egészséges életmód témakörben
- barkácsolás az EGÉSZSÉG-HÉT keretén belül-gyümölcsök, zöldségekből

A fejlődés korai szakaszában az egészséges életmódra történő felkészítés meghatározó, hiszen ebben az életszakaszban megszerzett ismeretek, készségek és szokások a későbbi életvitelt jelentősen befolyásolják. A gyermekek már bizonyos ismeretekkel, tapasztalatokkal érkeznek az óvodába. Ezeket az ismereteket tovább fejlesztve a nap folyamán folyamatosak az ismeretek, élmények átadása a tanulási eredményesség biztosítása érdekében.

Valljuk, hogy az egészséges környezet és az egészséges életmód kölcsönhatásban van, egymásra épül, és egymást kiegészíti. Ezért létfontosságúnak tartjuk a környezettudatos szemlélet és magatartás megalapozását melynek során kiemelten kezeljük a szülők szemléletformálását.

Célunk

- a testi egészség (a gondozás, helyes életritmus, ápolás, edzés, mozgás) fejlesztés
- a lelki egészség (értelmi fejlesztés, érzelmi biztonság) nyújtása
- a szociális kapcsolatok harmóniája (közösségi élet, segítség stb.)
- az egészségvédő képesség fejlesztése, szemléletformálás
- a gyermekek egészséges életmódjának, egészségvédő szokásainak kialakítása
- környezettudatos magatartás és életvitel kialakítása, a környezet állapotára érzékeny gondolkodásmód kialakítása, tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- a szülők otthoni egészségnevelő feladatai (higiénés szokások alakítása, egészségvédő példamutatás, meleg-engedékeny nevelési módszer)
- az egészségügyi szolgálattal való együttműködés

Fealadatunk, amelyek az egészségfejlesztés elérését szolgálják

- a családból az óvodai közösségbe való átmenetének segítése
- nemzeti identitásuk megtartása mellett az óvodai napirend megismertetése, elfogadtatás
- az egészséges életvitel szabályainak gyakorlása
- az egészséges táplálkozási szokások kialakítása
- a közösségi viselkedéskultúrának a többségi társadalomhoz való alakítása
- környezettel, természettel kapcsolatos témák feldolgozása képességfejlesztő tevékenység foimájában
- az egészséget támogató családi környezet segítő támogatása, megvalósítása
- az egészséget befolyásoló környezeti tényezők felismertetése
- a káros szenvedélyek (alkohol- és dohányzás, számítógép függőség) megelőzésére szolgáló meggyőző ismeretek terjesztése.

A viselkedési magatartási függőség, a szenvedélybetegségek kialakulásához vezető szerek fogyasztásának, és a gyermeket veszélyeztető bántalmazásnak a megszüntetése érdekében.

Célunk

● A dohányzás megelőzése

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és a nevelőmunkát segítőknek. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvodában a gyermek előtt dohányzó felnőtt nagyobb hatást gyakorol a gyermekekre, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

Feladatunk a dohányzás megelőzése érdekében

- Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás, szabad mozgás, jókedv, veszélyek, füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erőkifejtés, sok mozgás.
- Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.
- Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, gyárkérmények füstje, füstmérgező balesetek; a családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás.
- Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan: károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt, hogyan védekezhetünk ellene (szabad levegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).
- Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek: mi szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).

Célunk

● A bántalmazás, erőszak megelőzése

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.” (A WHO definíciója)

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, olyan magatartást tanúsít, amely veszélyt jelent a gyermek egészségi állapotára.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiéniás feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet, vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.).

Érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a

szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek, szem és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet.

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyerek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom/közösség jog- és szokásrendje, illetve az adott környezetben elfogadott tabuk. A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy olyan korú gyermek és gyermek között, ahol a kapcsolat a kor és a fejlettség okán, a kapcsolat felelősségén, bizalmon vagy hatalmi helyzeten alapszik, és a tevékenység az agresszor szükségleteinek kielégítését, vagy megelégedettségét szolgálja. Ez magában foglalhatja, de nem feltétlenül korlátozódik: egy gyermek kényszerítése, vagy késztetése bármilyen törvénytelen szexuális aktivitásra, a gyermek kizsákmányolása gyermekprostitúció, vagy más jogellenes szexuális aktivitás formájában, - a gyermek felhasználása és kizsákmányolása pornográf anyagok, videó felvételek, vagy előadások, megnyilvánulások formájában.

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételt - fizikailag, lelkileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget.

Feladatunk a bántalmazás megelőzése érdekében:

- A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek, tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátását a gyermekjóléti szolgálat segíti.
- A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.
- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatni kell a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről (óvodavezető), valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.
- A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvadás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezletekre megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések kivédését.

d) az egészséget támogató ismeretek és készségek fejlesztése

● Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

Fontos, hogy rájöjjenek az óvodások: egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne. A gyerekek megismerkednek a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés (felhívás, vagy esetleg mentőkérés), a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása. A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében. Módszere a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv és képmegnézés, társasjátékok, beszélgetés.

Védő-óvó előírás:

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírás
- a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások
- a tilos és az elvárható magatartásforma

Az óvónő a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést:

- felvilágosítással
- a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával
- a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával
- a szülő - és szükség esetén más szakemberek - bevonásával

Feladatunk a baleset-megelőzés érdekében:

- A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni. Az ismertetés ténye a csoportnaplóban kerül dokumentálásra.
- Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A gyermekbalesetek megelőzése érdekében illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ-ben kerültek rögzítésre.
- Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki.
- Az elsősegély játékos gyakoroltatásakor ügyelni kell arra, hogy a korcsoportnak megfelelő szintű információt szakmailag helyes protokoll szerint alkalmazzuk.
Megalapozott elméleti és gyakorlati képzés híján célszerű orvos, védőnő, egészségügyi dolgozó, mentő, képzett vöröskeresztes munkatárs, vagy önkéntes segítségét kérni.

FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉN

- ✚ A gyerekek életkori sajátosságainak megfelelően megismerik az egészségügyi és más szervek (mentők, orvosok, rendőrök, tűzoltók) munkáját, és nagyobb bizalommal fordulnak azok képviselőihez.
- ✚ Felismerik, és szükség esetén ellátják az egyszerűen felismerhető sebeket, sérüléseket.
- ✚ Fejlődik a gyerekek empátiakészsége, humanitárius világszemlélete, valamint a konkrét segíteni akarás igénye.

● A személyi és környezeti higiéné fejlesztése

A legfőbb személyi higiénés feladat:

- Kézmosás, szokássá fejlesztése a saját felszerelés használata.
- Minden gyermeknek legyen személyi higiénés felszerelése.

A gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.

A testi, lelki szellemi egészség egyik alapvető feltétele, a gyermek testi komfortérzetének kielégítése. A gondozási feladatok teljesítése bensőséges /gyermek – óvónő, gyermek – dajka/ kapcsolatot feltételez.

Az önkiszolgáló feladatok elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakítja a gyermek énképét, segíti önállóvá válásukat. Az óvónő, dajka bemutatja, megismerteti és figyelemmel kíséri a napi élethez szükséges szokások fejlődését, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhat. Mivel minden tevékenységet szóbeli megerősítés kísér, ezért a napi életritmus megtervezésénél erre is elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg. Nagy hangsúlyt fektetünk a higiénés szabályok betartására.

Lényegesnek tartjuk az anamnézis felvétel közben felderített, ritkán előforduló, az óvodai közösségbe kerülést nem feltétlenül akadályozó betegségek (allergia, lázgörcs, asztmatikus tünetek) regisztrálását.

A gyermek testi épségének védelme és a baleset-megelőzés magába foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök használati tárgyak folyamatos és tervszerű ellenőrzését, valamint karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. Önmaguk és társuk testi épségének megóvására neveljük a gyermekeket.

Levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek testi edzettségét. Ennek érdekében lehetőség szerint minél több időt töltünk a szabadban az időjárásnak megfelelő ruházatban. Nyáron az erős UV sugárzásakor 11 és 15 óra között a gyermekek nem lehetnek sem a napon, sem az árnyékban.

Az óvodapedagógusok és a dajkák feladatai:

- A gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben
- Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban
- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportban
- A gyermekek szükségleteinek kielégítése a nap egész folyamán (például folyadék)
- A szokás- és szabályrendszer közös alakítása a gyermekekkel
- Önállósági törekvések támogatása
- A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása (kanál, villa, kés használata, csukott szájjal rágás, szalvétahasználat)
- Az asztalterítés technikájára, esztétikumára való odafigyelés
- A WC intimitásának válaszfalakkal történő biztosítása
- (2,5) 3 éveseknek, illetve egyéni szükséglet alapján a WC papír használatában, a zsebkendő használatában segítségnyújtás
- Elegendő mennyiségű WC- papír használatára ösztönzés
- A fiúktól WC deszka felhajtásának, a fiúszerepnek megfelelő WC használatnak elvárása
- A WC lehúzásának igényé alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése
- A gyermekek helyes kézmosásra, kéztörlésre szoktatása
- A gyermekek tisztaság, ápoltság iránti igényének alakítása

- A fogmosás technikájának megismertetése, mindennapos gyakoroltatása, a fogmosás eszközeinek rendben tartására serkentés
- A gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és egyéb vegyszer alkalmazása, amennyi feltétlenül szükséges
- A fésű használatának bemutatása, gyakoroltatása, szükség szerinti segítségnyújtás
- A mosdóban megfelelő méretű eszközök segítsék e szükségletek kielégítését. Minden gyermeknek legyen elkülönített fogmosó felszerelése, törölközője, fésűje
- Erős napsütés, illetve hideg, szeles időben – egyéni szükséglet szerint – a gyermekek bőrének krémezése
- A felöltözésnél, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás
- A gyermekek időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatása
- A szülők megismertetése a gyermek egészségét szolgáló ruházatnak jellemzőivel
- A ruhák összehajtásának, az öltözőpolcon való rendben tartásának megismertetése elvárása
- A gyermekek levegőzésének biztosítása mindennap, mínusz 5 fokig
- A délutáni pihenéshez a csoportszoba kiszellőztetése
- Lefekvés után mesélés, majd testközeli jelenlétével, simogatással a gyermekek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatása
- Lázás, hányós, hasmenéses gyermek elkülönítése, gondoskodás felügyeletéről, szüleinek értesítése
- A gyermekek balesetvédelmi oktatása évente egyszer, illetve az alkalomnak megfelelően, dokumentáltan

FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉN

- ✚ Szükségeit képes kielégíteni.
- ✚ Szükségeit képes önállóan kielégíteni.
- ✚ WC használatakor a fiúk felhajtják a WC deszkát és állva végzik kisdolgukat.
- ✚ WC-zést követően a kislányok és kisfiúk is használják a WC papírt.
- ✚ A tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után a helyére teszi.
- ✚ WC-zés és egyéb szennyező tevékenység végzése után kezet mos, a kezét szárazra törli.
- ✚ Önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell, segítséget kér.
- ✚ Cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik.
- ✚ Ruháját igyekszik összehajtva a helyére tenni.
- ✚ Képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani.
- ✚ Étkezés közben kulturáltan viselkednek.
- ✚ Használja az illemszavakat.
- ✚ Vigyáz környezetének rendjére, tisztaságára.
- ✚ Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét.
- ✚ Igényévé válik a rendezettség, tisztaság, ápoltság.
- ✚ Szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül.
- ✚ Életkorának megfelelően edzett.
- ✚ Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.
- ✚ Önállóan tevékenykednek, észreveszik az elvégzendő feladatokat, és segítséget nyújtanak társaiknak.
- ✚ A gyermekek megértik a horvát nyelven megfogalmazott utasításokat.
- ✚ A sajátos nevelési igényű gyermekek is jussanak el arra a legmagasabb szintre az étkezés, a testápolás, az öltözködés és mozgás terén, amelyet adottságuk, képességük lehetővé tesz.

A gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása minden dolgozó kiemelt feladata. Ezekre alapozva, ezt tovább erősítve alakítjuk a testápolás, tisztálkodás a táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés, levegőzés és testedzés szokásrendszerét.

Sajátos nevelési igényű, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése az egészséges életmód kialakítása terén

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, óvodai nevelés és fejlesztés mellett a megfelelő szakemberek segítségével - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - történik a nevelési feladatok ellátása.

A környezettudatos magatartás kialakítása

Az életünk minőségét, valamint egészségünket alapvetően befolyásolja és meghatározza a bennünket körülölelő természeti és társadalmi környezet minősége, állapota. A 21. sz. társadalmi és globális problémái ismertek, az ember lakóhelye, környezete nem előnyére változott. A környezetben visszafordíthatatlan, legtöbb esetben kedvezőtlen változások indultak el - klímaváltozás, élőhelyek eltűnése, fajok kihalása. Az életminőség javításában az egészség megőrzésében fontos szerepet játszik a közösségi identitás, kohézió. Közösség és egyén, szoros kötődésben élnek. Az egyéni értékek, beállítódások, normák módosítása és az ehhez szükséges aktivitások a közösség támogatása nélkül nem képzelhetők el.

A fenntarthatóság pedagógiájának fontos értékei:

- az élet tisztelete
- a hagyomány őrzése
- átmentése a jövőbe

Mindezeket a családok hatékony és folyamatos bevonásával, élethosszig tartó folyamattal és holisztikus szemlélettel tudjuk a leghatásosabban elérni.

A környezettudatos magatartás kialakításának fő színtere az óvodában

A külső világ tevékeny megismerése, mint tevékenység forma, olyan nevelési folyamatot jelent, mely valamennyi nevelési területre kiterjed, azokkal kölcsönhatásban van. Komplex tapasztalatszerzés, mely egységben mutatja, érzékelteti azt, ami a valóságban is egységesen érzékelhető.

A környezet megismerése átfogja az egész óvodai életet. Benne van a spontán játékban, az önkiszolgáló tevékenységben, az udvari élet pillanataiban, a beszélgetésekben, megfigyelő sétákban, kirándulásokban.

Támaszkodunk a gyermekek családból hozott ismereteire, a családi kirándulások, nyaralások élményeire is. Ha szükséges, a hátrányokat kompenzáljuk.

A természeti és társadalmi környezet témaköreivel valamennyi korcsoport megismerkedik, életkortól függően. A fokozatosság elvét követjük a megismertetés során: a közelebbitől a távolabbi felé haladunk. Szemléltetésben, a közvetlen környezetben való megfigyeléstől a képi ábrázoláson való megfigyeltetés felé.

Érvényesítjük a differenciálás pedagógiai koncepcióját a nevelés folyamatában. Sokszínű, érdekes, izgalmas tevékenységrendszert biztosítunk.

Érzelmek kifejezőképességek fejlesztésére nagy hangsúlyt fektetünk

- szeretet, kötődés
- élménybefogadás keltése

A környezettudatos magatartás megvalósításának folyamatához kapcsolódó tartalmak

A természetvédelem a környezetalakítással, a környezetvédelemmel, szorosan összefüggő feladatokat tartalmaz. Fontos, hogy gyermekeink védjék az élő környezetet, ne rongálják, hanem gondozzák, gondoskodjanak életfeltételeinek biztosításáról.

Nevelési feladatunknak tartjuk, hogy gyermekeink védjék az élő környezetet. Így alapozhatjuk meg a természet szűkebb, tágabb környezetünk, a haza szeretetét. Meg kell értetni, hogy saját életterük védelme, gondozása egészségesebbé teszi fejlődésüket.

A természeti környezet megismerésére alapvető lehetőség az évszakok és népi hagyományok, időjósító napok megfigyeltetésén keresztül kínálkozik. Az időjárás, a természet jellemzői, változásai, a színek, a fények, a formák szépségei alapvető tapasztalatszerzésre kínálnak lehetőséget.

A növény és állatvilág megismerése fontos része a környezet megismerésére nevelés tartalmának. A vadon élő állatokkal való ismerkedést a videofilmek, DVD-s ismeretterjesztő anyagok vetítésével segítjük elő (Csodálatos állatvilág stb.).

A természetvédelmi nevelés, akkor éri el igazán a célját, ha a mese, népmese, népdal, népművészet, stb., minden ugyanarról a természetről, a társadalomról, az emberről, és a kapcsolatokról szól.

Mind a társadalmi, mind a természeti környezet ismereteinek tartalma akkor megalapozott, ha az a kisgyermek környezetének adekvát, érzelmileg telített, élményhatású az egyes gyermek számára konkrét tapasztalatokon alapul. A természet szépségeire rá kell csodálkoztatni a gyerekeket.

A MÚLT és a JELEN

A JELES NAPOK megvalósításával olyan értékeket kívánunk közvetíteni, mely által a gyermekek kellő információkat gyűjthetnek a környezetükről, a körülöttük lévő élővilágról, azok szépségéről és védelméről. A környezettudatos magatartás, életmód alapjait tapasztalati úton sajátíthatják el.

- Takarítási Világnap
- Állatok Világnapja
- Víz Világnapja
- Föld napja
- Madarak és fák napja
- Környezetvédelmi Világnap
- Környezetvédelem
- Egészségvédelem

A JÖVŐ

A fentiekben vázolt tevékenységeken kívül a szellemiséget megtartva és folytatva, hagyományainkra építve, a folyamatosságot biztosítva a következőkkel kívánjuk bővíteni nevelő munkánkat.

Célunk új elemek tudatosabb bevitelére:

- Veteményeskert kialakítása
- Szelektív hulladékgyűjtés

Az óvodapedagógusok és a dajkák feladatai

Ahhoz, hogy gyermekeinkben kialakuljon a környezettudatos magatartás, olyan pedagógusokra és dajkákra van szükség, akik azon fáradoznak, hogy megismerjék a természeti és társadalmi értékeinket, hogy a környezet és egészség harmonikus egységben érvényesüljön. Szeretnénk megalapozni, hogy a jövő nemzedékei a természettel együtt élni tudó környezettudatos emberekké váljanak. Az

óvodapedagógus és a dajka együttműködve a fenntartható fejlődés érdekében, tegye hangsúlyosabbá a környezettudatos magatartás formálását, alapozását alakítását.

- Segíti a gyermeket abban, hogy megismerje, megtapasztalja szűkebb és tágabb környezetét, és felhívja a figyelmet annak értékeire, szépségeire, a séták kirándulások alkalmával.
- A szülőföld az itt élő emberek, a hazai táj, a magyar-horvát népi kultúra, népszokások, megismertetése, átadása.
- A családi és tárgyi kultúra értékeinek, és a néphagyományok szem előtt tartása.
- A komplexitás érvényesítése a tevékenységformák között.
- A környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítása.
- Murakeresztúr történeti, természeti jellemzőinek, értékeinek megszerettetése.
- Nyitott szemléletű tervezéssel válogatás a gazdag lehetőségekből, néphagyományokból, ügyelve a komplexitásra, a nevelési területek kapcsolódására.
- A gyermekek népi kismesterségekkel való megismertetése a természetes anyagok, az eszközök biztosítása (textil, gyapjú, agyag, fa) és az alkotás segítése.
- Lehetőséget teremteni arra, hogy a gyermekek a tapasztalatokra épülő ismereteiket gyakorolhassák szabad játéktevékenységekben, aktív közreműködéssel a környezetátalakításban.
- Olyan példát adni, amellyel védjük, óvjuk az élő környezetet, gondoskodjanak az életfeltételek biztosításáról (pl.: téli madáretetés, élősarok kialakítása, az udvar és a kiskertek gondozása).
- Állandó szakmai megújulás, a pedagógiai munkát segítő szakirodalom folyamatos tanulmányozása, alkalmazása a mindennapokban.

A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére, megismerési vágyára és a megismerés okozta öröme építve sokszínű viszony kialakítása az objektív világgal.

A pedagógusok közösségében olyan értékrend kialakítása, mely az elődök értékteremtő és természetmegőrző munkáját helyezi előtérbe. (az intézmény valamennyi dolgozójára vonatkoztatva).

A környezet tisztán tartása, portalanítása, szükség szerint fertőtlenítése, termék szellőztetése, ivóvíz higiénája, a helyes fűtés és világítás biztosítása, az udvar, a csoportszoba, a játékok tisztántartása.

A környezeti ártalmak kiküszöbölésére például: használt elemek szelektív gyűjtése, légszennyezés csökkentése bokrosítással az udvaron, a csoportszobában minél több zöld növény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmonia.

1.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

A hagyományápoló nevelés visszatérő tevékenységei, hagyományai megteremtik az együttélés egyedi kommunikációs kapcsolatrendszerét.

A hagyományörzés sajátos teret nyújt a gyermek szocializálódásához.

Játékban, hagyományápoló tevékenységben gyakorolja önkifejezési formáit, a társas érintkezés mintáit. A közös élmények hatására megérezheti a közösség ősi összetartó erejét. A közös élmények, tevékenységek az óvodáskorvégéig biztosítják a gyermekek együttműködését, formálódik egymáshoz való viszonyuk.

A gyermek ebben az életkorban érzelmi fogékonysága által metakommunikációra érzékeny.

A tekintet, mimika, gesztus, testtartás összhangja felébreszti a gyermekben az utánzási vágyat. A felnőtt viselkedése minta lesz számára.

Célunk

- A gyermeki nyitottságra építés.
- A gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján. Az együttéléshez szükséges készségek, jártasságok formálása, erkölcsi, akaratni tulajdonságok megalapozása.
- A társadalmi beilleszkedést segítő szociális együttélés szabályainak érték közvetítése.
- A szülőföldhöz, a családhoz fűződő pozitív érzelmi viszony, kötődés kialakítása, az önazonosság megőrzése, átörökítésének biztosítása.
- A szülőföldhöz, a családhoz fűződő pozitív érzelmi viszony, kötődés kialakítása, az önazonosság megőrzése, átörökítésének biztosítása.
- Esélyteremtés a nemzetiségi nevelésben résztvevő és a migráns gyermekek számára.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében együttműködés az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.
- A kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységek által történő személyiségkibontakoztatás.

Az óvodapedagógusok és a dajkák feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretettel, kiegyensúlyozott, családias légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig.
- Gyermekek-gyermek, óvodapedagógus-gyermek, dajka-gyermek kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- Érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.
- Az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező, önérvényesítő törekvéseinek.
- Az óvoda teremtsen lehetőséget arra is, hogy a gyermek kielégítse természetes társas szükségleteit; nevelje a gyermeket a különbözőségek elfogadására, tiszteletére.
- A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása.
- Az óvodai élet szervezése segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak, (mint pl. az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség és türelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, a szokás- és normarendszerének megalapozását. (2. sz. melléklet – „Illik, nem illik”)
- A gyermek nyitottságára építve az óvoda segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó szépre és jóra, tisztelje és becsülje azt. Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- A szűkebb és a tágabb környezetükben eligazodó, egészséges önbizalommal rendelkező, kapcsolatokat kialakító, együttműködő és alkalmazkodó gyermekek nevelése. A nemzeti identitástudat, a kereszténykulturális értékek megismerése.

A gyermeki magatartás szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése. A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi, vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést, szakembert igényel.

A szocializálódás alakulásának szinterei:

- Beszoktatás - befogadás
- Együttlét a mindennapokban
- Óvodai ünnepek (lásd tevékenység keretei)

Beszoktatás - Befogadás

Célunk:

- A gyerekek számára megkönnyíteni a szülőktől való elválást.
- Olyan módszerek, eljárások alkalmazása, amelyek megkönnyítik a gyerekek alkalmazkodását a megváltozott körülményekhez.
- Minél rövidebb idő alatt szerezzenek biztonságérzetet az új környezetükben, és találjanak érzelmi bázist bennünk, óvodapedagógusokban.
- Elérni, hogy az óvodássá válás periódusában minden gyerek képes legyen a csoport adott körülményei között a nyugodt, aktivitást mutató játékra.

A beszoktatás, befogadás időszakában, az óvodába lépés előtt ismerkedjünk a családdal, az óvodába kerülő gyermekkel. Fogadjuk el partnerként a szülőt.

A befogadási időszakot tekintjük a családdal való együttnevelés kiindulópontjának.

Lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermekek a szülőkkel együtt ismerkedjenek meg az óvodával, hosszabb időt tölthessenek együtt az intézményben.

Ezáltal biztosságot adunk a gyermeknek az új környezet elfogadásához, a szülő is megismerheti az óvoda belső életét. A kisgyermek elhozhatja magukkal kedvenc tárgyaikat, melyekhez ragaszkodnak.

A befogadási időszakban lehetőleg mind a két óvónő részt vesz, a dajkával közösen készítik elő ezt az időszakot.

A jeleket úgy válogatjuk, hogy az kedves legyen a gyerekek számára.

A sok érdekes, izléses játék mellett személyes kapcsolattal, mesével, verssel, mondókéval, dallal kedveskedjünk a gyerekeknek.

Lefekvésnél a nyugalmas légkör megteremtése érdekében közéjük ülhetünk, altatódalt dúdoljunk, meséljünk.

A gyermekeknek legyen lehetősége minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran átélhessék a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot. Egy időben, egymástól függetlenül így, különböző motivált cselekvések alakulnak ki egyénileg és csoportosan is, ahol a gyermekek képesek alárendelni spontán aktivitásukat a közös tevékenységnek. Az érdektelen gyerekekre szenteljünk több figyelmet, hogy kideríthessük érdektelenségük okait, és tevékeny részesei legyenek a közösségnek.

A sajátos nevelési igényű gyermek befogadását gondos előkészület előzi meg. Az óvodapedagógusok egyeztetnek a gyógypedagógussal, logopédussal, a megfelelő szakemberekkel, családdal, hogy a gyermek minél nagyobb biztonságban érezhesse magát. Készítsük fel a csoportba járó gyermekeket is, hogy eltérő képességű társukhoz megfelelően közeledjenek, segítsék a beszoktatásban, a különböző óvodai tevékenységekben.

Együttlét a mindennapokban

Az óvodapedagógusok és a dajkák feladatai

- A gyermek - gyermek, felnőtt - gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása és erősítése.
- Fontos szerepe van az óvónőnek, aki irányítója s egyben társa is a gyermekeknek.
- A magatartás alakítása szempontjából modell értékű az óvónő személyisége. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, természetesen bizonyos korlátokkal együtt.
- A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvónő az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára - egyéni sajátosságait figyelembe véve- érthetővé, vonzóvá tudja tenni, követelmény-támasztása a gyermekekkel szemben nem lehet túlzó és alul követelő, hisz mindkét esetben kudarcélmény, teljesíthetetlen akadályok elé állítja a gyermeket, nem aktivizálja a tevékenységre, teljesítményre.
- Az óvónőnek meg kell találnia azt a középutat, amely a gyermekek eltérő fejlődési üteméből adódik, személyre szabott feladatokat, követelményeket kell állítania.
- Jó kapcsolatokat kell teremteni a szülőkkel, nagyszülőkkel, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez.
- Segítse a gyerekeket abban, hogy elfogadják eltérő képességű és tulajdonságú társaikat.

A felnőtt - gyermek kapcsolatában a következő elvek érvényesüljenek:

- Az óvónő elsősorban érzelmileg próbálja megérteni a gyermeket.
- Alakítsa ki a közösségi élet szabályait.
- Segítse a gyermekbarátságok kialakulását.
- A gyermekek érdeklődjenek a közösség érdekében végzendő feladatok iránt.
- Örömmel és érdeklődéssel kapcsolódjanak be a közös együttlétekbe.
- Az óvónő bátorítson minden gyermekek a csoporton belül, hogy belső elégedettsége, pozitív én képe kialakuljon.
- Agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. Negatív viselkedési módot szándékosan mellőzzük!
- Hassa át a közösségfejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés, meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások meghallgatása, a másság elfogadása, hogy a gyermekek örömteli optimizmusa fejlődjön.
- Az óvónő elemezze, vizsgálja a gyermekek társas kapcsolatát, viselkedését.
- A gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó szépre, jóra, tisztelje és becsülje azt.
- Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz kötődés alapja.
- A gyermeki magatartás szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.
- Nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi, vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése sajátos törődést igényel, - biztosítsuk ehhez a megfelelő szakembereket, vegyük igénybe a pedagógiai szakszolgálatokat.

FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉN

- ✚ Ragaszkodjanak óvodájukhoz, kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- ✚ A gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szokás szabályainak betartása.

- ✚ Erkölcsei értékrendszerük: az együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség megalapozódik, a kívánatos erkölcsi normák rögzüljenek személyiségében.
- ✚ Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén.
- ✚ A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival, segítik a segítségre szoruló gyermekeket.
- ✚ Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.
- ✚ Érdeklődnek társaik, barátaik iránt.
- ✚ A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- ✚ Igényükké válik a tevékenységekben való részvétel és együttműködés.
- ✚ Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit.
- ✚ A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- ✚ Érvényesítik kezdeményező-készségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- ✚ Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.
- ✚ Ismerik és óvják a helyi népi kultúra tárgyi emlékeit.
- ✚ Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

1.3. Az anyanyelvi, - értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

1.3.1. Az értelmi nevelés

Célja

- A gyermekek értelmi képességeinek alapozása, fejlesztése.
- Aktív cselekedtetéssel, az érzelmi hatások felerősítésével eljuttatni a gyermekeket a szimbolikus-egocentrikus gondolkodástól, a szemléletes, a tapasztalaton alapuló gondolkodásig, fogalomalkotásig.
- A horvát nemzetiségi nevelés adjon megfelelő alapot az iskolai horvát nyelv elsajátításához.

Az óvodapedagógusok és a dajkák feladatai

- A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, életkori sajátosságaira építve változatos tevékenységeket biztosítunk, melyeken keresztül tapasztalatokat szereznek a természeti és társadalmi környezetről.
- Egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség – fejlesztése.
- Lehetőséget kell teremtenünk olyan helyzetekre, amikor a gyermekek maguk vizsgálódhatnak, megbeszélhetik a jelenségeket. Ez magyarázatkeresésre, elgondolkodtatásra indítja őket, érezzék át az "aha" élmény örömét.
- Kapjon a gyermek pozitív megerősítéseket, melynek hatására megtanul bízni önmagában, fejlődik figyelme, emlékezete, képzelete.
- Optimális feltételeket biztosítása a tapasztalatszerzéshez, tevékenykedtetéshez.
- A gyermeket a tevékenységein keresztül meg kell ismerni, - feltárni, hogy értelmi funkciói, ismeretei, tapasztalatai - milyen szinten vannak, mennyire sokrétűek.
- A nemzetiségi nyelvet az óvónő és a gyermekekkel foglalkozó felnőttek a mindennapok természetes folyamatában éltetik, személyes példamutatásuk a gyermek számára minta, utánzásra serkent, ezzel megkönnyítve a nyelv elsajátítását, szépségének megértését, felfedezését.

- Legfőbb feladatunk, hogy a gyermekekkel megszerettessük a nyelvet, annak dallamát, mondókákkal, versekkel, dalokkal színesítsük az óvodai beszédkörnyezetet.
- Az óvodapedagógus alakítsa ki azon módszerek rendszerét, amelyekkel leginkább kibontakoztathatók a gyermek értelmi képességei.
- A differenciált bánásmód segítségével jut el saját értelmi képességének legmagasabb szintjére.
- A felnőtt segítse a gyermeket, hogy a megszerzett tapasztalatokat, illetve a közöttük lévő egyszerű összefüggéseket észrevegye, ezáltal képes lesz egyszerű gondolkodási műveleteket végrehajtani, és az ismereteket emlékezetbe tartani.
- Az ismeretközlésnél ne a halmozásra, a mennyiségi többletre törekedjünk, hanem a fogalmak tartalommal való megtöltésére és annak az időnek a biztosítására, amely a megértést segíti elő.
- Elengedhetetlen a segítő, támogató jelenlétünk, de velük, értük és ne helyettük, ne fejlődésük ellen tegyünk!
- Felhívjuk a szülők figyelmét az anyanyelvi nevelés fontosságára. Tájékoztatjuk őket arról, hogy mi az óvodában mit teszünk ennek érdekében. Elmondjuk, hogy gyakran kezdeményezzenek beszélgetést gyermekükkel és mondjanak mesét. Megkérjük őket, hogy a logopédusunk által adott feladatokat otthon gyakorolják.

Az értelmi fejlesztés fontos feltétele a környezet nyújtotta érzelmi biztonság, amely a felnőtt mintaadásával, a motivációs helyzetekkel együtt cselekvésre készíti. Az átélt közös tevékenykedés öröme fejleszti a gyermek értelmi képességeit, intellektuális élményt kelt bennük és ez sikerre motiválja. A sikerélmények hatására az emlékezeti bevésés erősebb és újra átélésre ösztönzi a gyermeket. A közös beszélgetések, tevékenykedés során ráérez az együtt gondolkodás öröme, alakul kifejező- és problémamegoldó készsége, fejlődik gondolkodása.

1.3.2. Anyanyelvi nevelés, kommunikáció

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes minta, és szabályközvetítéssel az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az anyanyelvi nevelés célja

- Az érthető, kifejező, hatásos és meggyőző beszéd készségének kialakítása.

E készség gondozása, fejlesztése, oldott derűs légkör megteremtésével lehetséges, amelyben a gyermekek természetes közlési vágya, kapcsolatteremtő beszéde fejlődik és fejleszhető.

Az anyanyelv maga a kultúra.

Egy nyelvközösség észjárásának, gondolat- és érzésvilágának szavakba öltöztetése. Az anyanyelv áthatja az élet minden mozzanatát, az óvodai nevelés teljes folyamatában jelen van. Anyanyelvünk jelrendszerét a gyermek, játékos tevékenységek, a társas érintkezések során utánzással sajátítja el.

A gyermek nem szóelemeket, szavakat tanul, hanem eseménysorokat tapasztal, amelyekhez beszéd tartozik.

A nyelvi folyamatok egyben szocializációs folyamatok, mert a gyermek kapcsolatteremtésre, társal való érintkezés kialakítására használja.

A gyakori mondókázással, verseléssel, meséléssel, szerteágazó tevékenységekkel ráirányíthatjuk a gyermekek figyelmét az anyanyelv szépségeire.

„A mese, vers, dal, a nyelv ünnepi ruhája, amelyben a szó megelevenedik az előadó szájából.”

Az óvodapedagógusok és a dajkák feladatai

- Az óvónőnek törekednie kell arra, hogy a szülőket meggyőzze az otthoni anyanyelvi élmények fontosságáról. Ezek a hatások ugyanis meghatározóak a további fejlődésben, szocializálódásában.
- Az óvónő feladata, hogy a saját -és környezete beszédkulturáját csiszolja, beszéde érthető és kifejező legyen. Rövid, pontos, kultúralt megfogalmazással segítse a gyermekek beszédértését.
- Fontos a nyugodt, természetes helyzet, ahol teret kap a gyermek közlési vágya, ahol nyíltan, őszintén beszélhet arról, ami őt foglalkoztatja.
- Beszéltetni, és beszélni hagyni a fontos.
- Az óvónő által szervezett nyelvi játékok, tapasztalásos és érzékszervi élmények a gátlások, beszédzavarok legyőzésében segíthetnek.
- Kiemelkedő fontosságú a könyvek megszerettetése, az "olvasásra" nevelés, a kommunikációs készség fejlesztését, a közvetlen környezet megismerését segítő óvónői magatartás.
- Az óvónő ismerje meg a gyermekek beszédállapotát
- Időt és helyet biztosítunk a nyugodt beszélgetésekre, ahol a gyermekeknek lehetősége van a kérdésre, válaszokat kap kérdéseire, társai is elmondhatják véleményüket.
- Spontán, és tervezett, egyéni és csoportos beszélgetéssel – beszélgetőkörben – fejlesztjük kifejezőképességüket.
- Beszédkulturájukat szituációs játékkal alakítjuk.
- Közvetlen beszédfejlesztési lehetőséget kínálunk a különböző anyanyelvi játékokon keresztül, amelyek játékos mozgásra, cselekvésre épülnek.

Anyanyelvi kommunikációval fejleszthetjük a gyermekben az:

- egyre pontosabb, valóság-hű érzékelést, észlelést
- szándékos figyelem képességét
- a valósághoz közelítő képzeleti működést
- reprodukív emlékezetet
- problémamegoldó és kreatív gondolkodást
- az elemi fogalmi gondolkodást
- kommunikációs képességeket

Sajátos nevelési igényű gyermekeknél

- A beszéd iránti érdeklődés felkeltése, utánzóképeség fejlesztése
- A verbális kommunikáció gazdagítása, a jelzések differenciálása
- Beszédszervek ügyesítése , a beszéd indítása , a passzív illetve aktív szókincs bővítése
- Hallási figyelem fejlesztése
- A gyermek aktivizálása, motiválása a ritmus, a dal segítségével
- Állathangok, állatmozgások utánzása
- A tárgyak mellett a képek megnevezése, mondatalkotás segítése

FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉN

- ✚ Rendelkeznek olyan kompetenciákkal –kognitív képességekkel és koruknak megfelelő ismeretekkel – melyek birtokában képessé válnak a megszerzett tudás alkalmazására.
- ✚ Értelmi képességek fejlődése.
- ✚ Érzelmi képességek fejlődése.
- ✚ Szociális kompetenciák fejlődése (együttműködés, tolerancia).

- + A világra nyitott, derűs személyiség.
- + Önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- + Kialakult a szándékos figyelem képessége, figyelmüket képesek megosztani.
- + Gondolkodásukra a probléma megoldására törekvés és a kreativitás jellemző.
- + A gyakori mondókázás, verselés elvezeti a gyermeket a beszéddallam, az anyanyelv ritmusának megértéséhez.
- + Szabadon fejezi ki magát, közlési vágya érvényesül.
- + Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni gondolatait.
- + Befogadó és érdeklődő, másokat is képes meghallgatni. Élményeit képes elmondani, mondatokban kifejezni.
- + Helyesen használja a nyelvtani kifejezőmódokat, ismeri a használt szavak értelmét, tartalmát, a magán- és mássalhangzókat tisztán ejti.
- + Figyelme, koncentráció képessége a kornak megfelelő, a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

III. A TEVÉKENYSÉGEK KERETE

Néphagyomány – ápolás, népszokások

A népszokások és jeles napok tekintetében alapelvünk, hogy az ünnepek emelkedjenek ki az óvoda mindennapi életéből, de előzményei illeszkedjenek a gyermekek természetes életmenetébe.

Az óvodapedagógusok fő feladata a gyermekek megfelelő motiválása a népszokások befogadására, gyermekjátékként való felelevenítésére. A népszokások óvodai megismertetését nagyban elősegítik az énekes, mondókás játékok cselekményének ünnepi tartalmi.

A tudatos és élményszerű hagyományápoló munka megvalósítása érdekében folyamatosan biztosítsuk a játékosság, az aktivitás, a motiváció, az életszerűség és a hitelesség elvének érvényesülését.

A hagyományápolás ne jelentsen plusz foglalkozásokat, a gyermekek játékidejét tartósan megrövidítő programokat, hanem szerves része legyen a csoportban végzendő komplex pedagógiai munkának.

A jeles napokhoz, ünnepekhez, valamint az emberélet, gyermekek ünnepi alkalmihoz fűződő népszokások közül azokat valósítjuk meg programunkban, amelyek megfelelnek a 3-7 éves gyermekek fejlettségének, melyeknek cselekménye eljátszható és értékes szokásköltészeti alkotás fűződik hozzá.

Az óvodapedagógusok feladata, hogy biztosítsák a cselekményhez tartozó hagyományos öltözéket és a szükséges tárgyi eszközöket.

A jeles napokhoz, naptári ünnepekhez, az emberélet jelentős fordulóihoz fűződő népszokásokat sajátosan feldolgozva építjük be a gyermekek tevékenységébe.

Már a 3-4 éves gyermekek csoportjában hagyománnyá tehetők a névnapok és születésnapok megünneplése, illetve a névköszöntés és ajándékkészítés szokása.

A 4-5-6-7 éves óvodások részére évenként bővülő tartalommal az alábbi népszokások feldolgozását javasoljuk:

Ősz jeles napjai, népszokásai	
Népmese napja	Szülő/nagyszülő mesélése, vendégszínész
Mihály napja	Vásári játék rendezése
Őszi multság	Szüreti felvonulás, lakodalmas népi játékok
Zrínyi nap	Koszorúzási ünnepségen, kulturális bemutaton való részvétel az ált. iskolában
Idősek napja	Idősek felköszöntése, együttjátás
Mindenszentek napja	Látogatás a temetőbe, gyertyagyújtás
Márton napja	Libás népi játékok, libás házhoz látogatás
Erzsébet napja	Szent Erzsébet legendája
Katalin napja	Gyömölcságak virágoztatása „Katalin gally”, időjóslatok, dologtalanítási szabály
András-nap	Disznótorok ideje, András-kalendárium, tűzrakás, töklámpás készítés
Tél jeles napjai, népszokásai	
Advent	Karácsonyi előkészületekkel adventi hangulat keltése, advent koszorú készítés, gyertyagyújtás, karácsonyvárás
Miklós napja	Készülődés az ünnepre, Mikulás várás, élménynyújtás
Luca napja	Lucabúza vetése, népi hiedelmek, kotyolás, luca-kalendárium,
Karácsony	Ajándékkészítés, karácsonyfa feldíszítése, betlehemi játékok, regölés, ajándékozás, látogatás a templomba
Újév napja	Óvodai újévköszöntés koccintással, jókívánásokkal
Vízkereszt napja	Háromkirály járás, karácsonyfa lebontása
Magyar Kultúra napja	Gyermekek vers, mese előadása, óvó nénik bábjátéka, előadó meghívása
Gyertyaszentelő napja	Gyertyakészítés, medve napok, medvével való jóslás
Farsang	Teremdekorálás, jelmezes felvonulás, versenyjátékok, jelmezbál, farsangi lakoma
Tavaszi és nyári jeles napjai, népszokásai	
Gergely napja	Gergely járás a csoportokba, palántázás, veteményezés
Sándor, József, Benedek	Ismerkedés a bogarakkal, a madarak hangjával, kirándulás az erdőbe, sípkészítés,
„Bolondnap”	Bolondbál, egymás megtréfálása, bolondozás pl. párnacsata
Nemzetiségi nap	Látogatás a tájházhoz, ismerkedés a horvát kultúrával és népi kismesterségekkel. látogatás horvát óvodába (Csáktornya vagy környező településre)
Húsvét	Ráhangelődés az ünnepre, tojásfestés, locsolkodás, mátkálás, zöldágjárás, ajándékkészítés, hagyományok felelevenítése, ajándékozás
Májális	Májusfa állítása, feldíszítése
Anyák napja	Megfelelő millió teremtése, ajándékkészítés, köszöntés, meghitt léggör

Pünkösöd	Versengések – pünkösdi király, királynéválasztás
Évzáró, búcsúzás	Nevelési év során tanultakból ízelítő adása, iskolába menők búcsúztatása
Gyermeknap	Jó hangulat, játékos versengések, májusfa kitáncolása, kirándulás
Természetóvó jeles napok, népszokások	
Állatok világnapja	Állatsimogató, terápiás kutyabemutató, saját kisállatok bemutatása
Víz világnapja	Látogatás a Mura folyóhoz/vízműhöz/
Föld napja	Egy nap az óvodáért közösen a családokkal
Madarak és fák napja	Látogatás különböző helyszínekre, pl. csemetekert

Nemzeti ünnepeinkről való megemlékezés példaértékű az óvoda dolgozói részéről.

Részletesebb tartalommal a csoportnaplóban **Hagyományaink, jeles napjaink, nemzeti ünnepeink** fejezetben találhatóak meg, az „Éves terv évszakonkénti lebontása” pedig segédlet a néphagyományörző tevékenységek kiválasztásához. (1. sz. mellékelt)

A család és az óvoda együttműködésére a hagyományápoló munkában is szükség van. Tájékoztassuk a szülőket a néphagyományokra épülő óvodai nevelés feladatairól, a népszokások komplex tartalmáról, jelentőségét az óvodai nevelésben illetve a személyiség fejlesztésében.

Ismertessük az együttnevelés lehetőségeit és igényeljük segítségüket a kutatómunkában, az eredeti népszokást idéző tárgyak, népviselet, hangszerek gyűjtésében, a gyermekélet ünnepeinek megszervezésében. Az együttnevelést szolgálják többek között a közös tevékenységek is.

Az SNI gyermek számára rendkívül fontos a közös élmény megtapasztalása ép társaival. Személyiségétől és sérülés-specifikumától függ, mennyire képes azonosulni a különleges helyzettel, abban, hogy érzi magát, mennyire tudja elfogadni a szervezés szabályait. Minden esetben az óvónő felelőssége, hogy a különbözőségeket a gyermekeknél megfelelő empátiával és toleranciával kezelje a közös programokon.

IV. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI

1. Játék

A játék az óvodás korú gyermek legfontosabb tevékenysége, óvodai nevelésünk leghatékonyabb eszköze. A szabad játékra belső feszültség készíti a gyermeket, amely fakadhat fiziológiai, pszichikai érsből, de szociális környezete és a felnőttek magatartása is nagy hatással van rá. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából tagolatlan benyomásait a játékban tagolja. Így a játék, tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé válik.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban a szülő, óvodában pedig a felnőtt.

Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységhez, a már kialakult szabad játékfolyamatban társ marad. Segítővé, kezdeményezővé válik, ha a játék elakad. Segíti a gyermekek közötti játékkapcsolatok alakulását.

A mindennapi életben, de a családi élet mozzanataiban is sok élményhez jut a gyerek. A kisgyerek bármelyik élménye lehet játékának forrása, ezért fontos az élményszerzési lehetőségek biztosítása.

A játékhelyzetek kiváló lehetőséget biztosítanak a nemzetiségi nyelvi szituációk megteremtésére. A játék során fokozódik a gyermekek beszédkedve, az ismétlődő kommunikációs helyzetek segítik az utánzás alapján történő nyelvelsajátítást, melynek során a szókincsük, a beszédértésük, beszédhallásuk, nyelvi kommunikációs készségük fejlődik.

Kevés jobb nevelőeszközt ismerünk a közösségi ember tulajdonságainak fejlesztéséhez, mint a játékot. Aki játszik, megtanul jól, biztosan mozogni, s ügyességre, leleményességre tesz szert. Fejlődik reagáló képessége és finomulnak érzékszervei. Világosabbá válnak ismeretei, gondolkodásmódja, javul beszédképessége, nagymértékben gazdagodik szókinccse, erősödik figyelme. Ilyenkor tanul meg szívből örülni a győzelemnek és elviselni a vereséget is.

Teljes gazdagságában akkor bontakozik ki a játék, ha a gyermek szabadon dönthet, hogy milyen játékot választ, kivel játszik, milyen eszközökkel eleveníti meg azt és mennyi ideig tart ez a tevékenysége.

Átélés, derűs jókedv, fesztelen légkör szükséges a jó játékhoz. Az óvónő feladata, hogy az alapfeltételeket biztosítsa - légkör, elegendő hely, idő és játékeszköz álljon a gyermekek rendelkezésére.

Sajátos nevelési igényű gyermekeknél

- Adekvát játékhasználatot megtanító, a fantáziát, az elemi kreativitást fejlesztő foglalkozás
- Játékkedv felkeltése, a játékhasználat megtanítása
- Az egymás melletti tevékenykedés támogatása
- Az együttes játék örömeinek felfedeztetése
- Elemi szerepjátékok, a konstruálás megtanítása
- A mozgás, a megfigyelőképesség, a figyelem, az emlékezet, a beszéd, a képzelet fejlesztése
- A mintakövetés, modellkövetés, az interakció támogatása

A feltételek biztosítása

A nyugodt, derűs légkör

- A gyermekek kiegyensúlyozottságához, közösségi életük fejlődéséhez szükséges, amely a játékra nagy hatással van.
- A kreatív légkör elősegíti a gyermekek ötleteinek áramlását, az együttjátás kibontakozását, a játék fejlődését.
- Az óvónő törekedjen arra, hogy az óvodába étkezéstől hazamenetelig minél több játékot indíthassanak és szervezhessenek a gyerekek.

A játékhoz szükséges hely biztosítása

- A gyermekek a játékuk számára alakítsák ki a megfelelő helyet önállóan, vagy ha szükséges segítséggel.
- Figyeljük meg, hogy a gyermekek mit szeretnek játszani, mivel szeretnek foglalatoskodni. Ennek megfelelően a nap folyamán bármikor átrendezhetjük a csoportszobát. Minden tevékenység más és más helyet igényel, így állandó és ideiglenes játszóhelyek is vannak a csoportokban.
- Állandó helye van a csoportokban: a rajzolásnak, festésnek, gyurmázásnak, barkácsolásnak. Az ehhez szükséges anyagok napközben mindig a gyerekek rendelkezésére állnak.
- A játéksarkok biztosítják a gyermekek számára a meghittséget, önálló tevékenykedést. A mesesarok a bábozás, dramatizálás, mesélés, verselés helye, itt található a gyermekek számára könnyen hozzáférhető eszköztár, melyet szabadon használhatnak.

Az elmélyült nyugodt játékot és az elegendő helyet úgy a csoportszobában, mint az udvaron, játszótereken, kirándulások alkalmával egyaránt biztosítjuk. Az udvar a mindennapi játékok mellett a népi játékok játszására, népijáték készítésére is nagyon jó hely, de folytathatók a csoportszobában megkezdett

játékok is. A csoportszobából kihozhatják a babakocsikat, babákat, hisz a babák sétáltatására különösen alkalmas hely az udvar. Készíthetnek a babáknak koszorúkat, karkötőket különböző virágokból, a gyűjtött terméseket felhasználhatják a szerepjátékokban, pl. lakodalmas játék során. Ehhez a játékhoz rendelkezésre állnak a jelmezek, eszközök, de az udvari játék során lehet kapni a barkácsoláshoz is.

A játékhoz szükséges idő

- A játék folyamatosságát akár a csoportban, akár a szabadban a napirend jól biztosítja.
- A 3-4 évesek csaknem minden időt játékra fordítanak, többféle játékba is belefognak, míg végül a tevékenység tartalmában leköti figyelmüket.
- A 4-5 éves gyermekek már jól összeszokott csoportokban játszanak. A megfelelő hely kiválasztásához, szerepek kiosztásához, a tartalmas játék kialakulásához még szükségük van a felnőtt segítségére és időre.
- Az 5-6-7 éves gyerekeknek legyen lehetőségük arra, hogy ugyanazt a játékot több napon keresztül is folytathassák, igény szerint.

Játékeszközök a tartalmas játékhoz

A tartalmában gazdag játék kialakulásához mind a játékszerekre, mind a játékeszközökre szükség van.

Kiválasztásuknál meghatározó a gyermekek életkora.

- A 3-4 évesek érzelmileg erősen kötődnek a játékszerekhez, nehezen válnak meg tőlük, ezért tegyük lehetővé, hogy a gyermekek kedvelt otthoni tárgyaikat behozhassák az óvodába.
- A nagyobb gyermekek számára a választékot kell bővíteni, hogy a játékot tartalmasabbá tegyék.
- Engedjük, hogy a gyermekek környezetük tárgyait is bevonhassák a játékba. Fontos, hogy ezeket a tárgyakat bizonyos szabályok megtartása mellett használják - balesetvédelem, biztonság.
- Gondoskodunk a természetes anyagokról, ezek legyenek a gyermekek számára elérhető helyen. A természetes anyagok közelsége motiválja a gyermekeket, cselekvésre készíti őket. Az óvónő segítségével, vagy esetleg önállóan készített tárgyak, népi gyermek-játékszerek gazdagítják, tartalmasabbá, érdekesebbé teszik a játékot.

Játékkészítés közben jó alkalom nyílik a kétnyelvű beszélgetésre, verselésre, mondókázásra, éneklésre és népmesehallgatásra, egy-egy népszokás felelevenítésére.

Az elkészült eszközök jól motiválják a gyereket az eljátszásra, hatást gyakorolnak magatartáskultúrájukra, viselkedésükre. A népi kultúra tárgyai, a népköltészet alkotásai a gyermekek érzelmein áthatva épülnek be ízlésvilágukba és megalapozzák a nemzetiségi hovatartozást.

A mai játékokat harmonikusan egészítik ki a népi játékeszközök, -rongybabák, falovacskák, ördöglakat bűgőcsiga, pörgettyű. Jó játékeszköz lehet még a kavics, botdarabok, ágak, falevél is.

A dramatikus játékeszközök ösztönzik a gyermekeket a fantáziájuk szárnyalására, elindítói lehetnek egy-egy szerepjátéknak, mesedramatizálásnak.

Az élmények szerepe

- A játék témája, tartalma nagyrészt a gyerekek valóságról szerzett benyomásaitól, tapasztalataitól, ismereteitől függ.
- Törekedjünk arra, hogy a tapasztalat- és ismeretszerzés pozitív érzelmeket váltson ki, élménnyé váljék. A gyerek eljátszza élményeit, tapasztalatait, játékának forrásául bármelyik élménye alapul szolgálhat.

- Az óvoda udvara, környéke, a séták és kirándulások jó lehetőséget adnak a természet, a környezet megszerettetésére. A közösen átélt élmények a gyermekeket környezetükhöz kötik, nagy összetartó erőt jelentenek.
- Fontos, hogy a gyerekeknek a szabadban is legyen lehetőségük, természetesen minden évszakban a szerepjátéokra. Az élmények különböző formában jelenhetnek meg a játékban, hisz a közös tapasztalatok hatása eltérő lehet egyes gyermekeknél. A játékban a gyermekek negatív tapasztalatai, érzelmei is megjelenhetnek, ilyenkor az óvónő jelenléte, szükség esetén védelmet adó magatartása nyújtson biztonságot.
- Az átélt élmények hatására a tájnyelv használatára törekvés.
- A játék feltételeinek biztosítása állandó készenlélet igényel az óvónőtől.
- Ha biztosítjuk a barátságos légkört, egyben biztonságot adunk a gyerekeknek. Ez a légkör megalapozza érzelmi kötődésüket. Az óvónő, mint modell a játékban is hatékonyan tudja közvetíteni azokat a magatartási formákat, amelyet környezetünk, a család és a társadalom egyaránt elvár.
- Lehetőséget kell adnunk arra, hogy a gyermekek elgondolásaikat megvalósíthassák, hangulatuk, érzelmeik szabadon kibontakozhassanak.
- A játékba indokolatlanul ne avatkozzunk be, de a játék örömét fokozhatja, ha mi magunk is szívesen veszünk részt benne, élvezzük a játék fordulóit.
- Kiemelt szerepet kapnak a játékban, a szabadon választott tevékenységekben a mozgásos népi játékok, melyek többségét az udvaron játszhatjuk.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

A játékfajták és fejlődésük

● A gyakorló játék

A 3-4 éves gyermekek tevékenységét a gyakorló játék és a szerepjátékból kiemelt művelet jellemzi. Tárgyi cselekvésük tartalma a saját személyükkel és közvetlen környezetükkel kapcsolatos tapasztalatokat tükröz. A gyakorló játék kiindulópontja a véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker, amely újra és újra ismétlésre készíti a gyereket. A játéknak ezen a fokán a gyerekek a felhasznált anyagok, eszközök tulajdonságaival, a tárgyak egymáshoz való viszonyával, működésével ismerkednek. A gyakorló játék irányításában biztosítsa az óvónő a mozgásteret és mindazokat a játékszereket, eszközöket, anyagokat, melyek alkalmasak a gyermekek mozgásigényének és manipulációs vágyának kielégítésére. Ezek az eszközök, anyagok mindig álljanak rendelkezésre a csoportban és a szabadban egyaránt.

A kicsik számára legyenek öltöztető, húzható, rakosgatható, játékszerek, természetes anyagok. Legyenek olyan játékok, amelyeket tologathatnak, amibe rakódhatnak, maguk is beleülhetnek, amelyekkel szállíthatnak. A tágas tér elengedhetetlenül fontos, hisz ehhez a játékhoz nagy hely szükségeltetik, hogy a kisgyermekek ne zavarják egymást a játékban.

Az óvónő kísérelje figyelemmel minden egyes gyerek játékát és segítse a gyermekeket, hogy játéka a gyakorló játékból a szerepjátékig fejlődjen.

A gyakorló játék nemcsak a 3-4 éves gyermekek játékára jellemző, de megjelenik a szerepjáték és szabályjáték elemeiként nagyobb gyermekeknél is. Az óvónő ebben a korban is engedje ezt a játékot, ha azonban azt tapasztalja, hogy a gyermek kizárólag ezen a szinten ragad, keresse meg az okokat és igyekezzen átsegíteni a gyermeket ezen a fejlődési fokon.

- **Szerepjáték**

A szerepjáték nevelési szempontból a leggazdagabb lehetőségeket nyújtó játékfajta, amely a gyakorló játék keretei között bontakozik ki, kifejlett formáját az óvodáskor végén éri el.

A gyermekek szerepjátéka tapasztalataikat, ismereteiket, elképzeléseiket és az ezekhez fűződő érzelmeiket tükrözi. A vállalt szerepeken keresztül ábrázolják a valóság számukra lényeges mozzanatait, miközben sokoldalúan megnyilvánulnak. Játékukban főleg a hozzájuk közel álló felnőtteket és társakat utánozzák. Ilyen szerepjátékok, pl. a papás-mamás játék, amely főzőcskével is kiegészülhet, a lakodalmas játék, a postás-játék, a boltos-játék stb.

Kedvező csoportlétkörben, megértő, szeretetteljes óvónői magatartás esetén az azonosulás intenzívebb.

Az óvónő segítse a szabad választásnak, önállóságnak az érvényesülését a játék megszervezésében, a téma megválasztásában, a szerepek kiosztásában, a szereplők közötti viszonyok életre keltésében, a játékszerek és eszközök kiválasztásában, a játékhelyzetek kialakításában. Nem szükséges, hogy az óvónő szerepet vállaljon a játékban, néha elég, hogy jelen van, magatartása, hangja, igazodik a játék tartalmához, hangulatához.

Lényeges, hogy mindig természetes legyen.

Törekednünk kell arra, hogy minden gyermek szerepjátéka egyéni képességeinek legfejlettebb szintjén bontakozzon ki. Fontos, hogy a játékban biztosítsuk a nyelvi környezetet, a gyerekek gyakorolhassák horvát nyelven a - játékok, tárgyak, eszközök nevét, utasítások, kérések megértése a nyelvi feladat.

3-4 éves korban szívesen játszanak még egyedül, vagy egymás mellett, de megfigyelhető, hogy kisebb csoportokban is tevékenykednek. Képesek szerepjátékot kezdeményezni, eljátszani, melyek egyszerű cselekvéseket tartalmaznak.

4-5 éves korban, kisebb-nagyobb csoportokban kialakul az együttjátszás igénye. Képesek egyszerűbb játékok megszervezésére, a játékeszközök kiválasztására.

5-6-7 éves korban már elfogadják egymás gondolatait, ötleteit, alkalmazkodnak a játék szabályaihoz. Megfelelő tapasztalatokkal és élményekkel rendelkeznek, így önállóak a szerepek kiosztásában a játékeszközök megválasztásában és a szabályok betartásában.

- **Barkácsolás**

A különböző játékokhoz számos eszközre van szükség. Alakítsuk ki a gyermekekben azt az igényt is, hogy alkalomadtán maguk készítsék a játékhoz szükséges kellékeket.

A barkácsolás a játék igényéből induljon ki, tehát legyen kötetlen. Azok a gyerekek vegyenek részt benne, akiknek kedvük van ehhez a tevékenységhez.

Teremtsük meg a feltételeket, hogy a gyermekek játékidőben bármikor barkácsolhassanak.

Lényeges szerepe van az anyagoknak, melyek a játékra motiválnak. Használjunk minél több természetes anyagot.

Folyamatosan gyűjtögetssünk mindenfélét, - dobozokat, papírokat, különböző terméseket, leveleket, fadarabokat stb.

Közben megismerik a gyermekek az anyagok tulajdonságait, jellemzőit. A barkácsolást játékosan irányítsuk, annyi segítséget adjunk a gyerekeknek, amennyit igényelnek és amennyi feltétlenül fontos. Szoktassuk a gyermekeket arra, hogy játékkészítés közben újabb és újabb ötletekkel próbálkozzanak. A szerepjáték eszközeinek bővítése jó motiváló tényező, hisz a gyerekek elkészíthetik pl. a boltos játékhoz a pénztárcákat, pénzeket, postás játékhoz hajtogathatnak borítékot, színházhoz készíthetnek síkbábokat, fakanálbábokat stb.

A **3-4 éves** gyerekek az óvónő bevonásával készítsenek kevésbé munkaigényes játékszereket. A gyerekekkel közösen javítsuk meg az elromlott játékokat, így természetessé válik a gyerekek számára, hogy a meghibásodott játékeszközöket folyamatosan javítjuk.

A **4-5 éves** gyerekek vegyenek aktívan részt a játékok javításában, új játékeszközök készítésében. Az óvónő ösztönözze őket- e tevékenységre és szükség esetén adjon segítséget.

Az **5-6-7 éves** gyerekek maguk kezdeményezzék a barkácsolást. A játékhoz szükséges eszközöket, jelmezeket saját ötleteik alapján egészítsék ki, vagy készítsenek új eszközöket.

- **Dramatizálás, bábozás**

A dramatizálás a gyermekek szerepjátékát gazdagítja, jó eszköze a gyermek megnyilvánulásának. Feltétele a dramatizálásnak, hogy az irodalmi alkotások érzelmileg ragadják meg a gyermeket, valóban esztétikai élményt jelentsenek számukra.

Lehetőséget kell adnunk a gyerekeknek arra, hogy mese-, vers-, vagy egyéb élményeik alapján elképzelésük szerint, szabadon formálják a történetet, válasszák ki a szereplőket.

Tegyük lehetővé, hogy a mesék hőseinek tetteit, a cselekmény menetét, a szereplők mondanivalóját, hangját, mozdulatait a gyerek saját elgondolásai alapján játssza el.

Figyeljük a gyerek kezdeményezéseit, és bekapcsolódva segítsük a megvalósulást.

Fel kell hívni a figyelmet, ha az adott helyzetben érdekes, jelentős mozzanatok vannak, adjunk tanácsot a megoldás módjára is.

A dramatizáláshoz nagyon sok eszközre van szükség, hisz az eszközök maguk is nagyon jó motiváló erőt jelentenek.

A különböző jelmezek, kellékek mindig legyenek elérhető helyen, hogy a gyerekek kedvük szerint dramatizálhassanak.

Az énekes népszokásörző dramatikus játékok is új tartalommal töltik meg a gyerekek játékát. Ezek a dramatikus játékok általában jeles napokhoz kötődnek, gyakran vidám jellegűek, szórakoztatók és színes foltjai óvodai nevelésünknek.

Ilyen dramatikus játék a mátkálás, a pünkösdlés, kotyolás, regölés, betlehemezés.

A gyerekek horvát nyelvű énekeket, mondókákat is tanuljanak ezen játékokhoz.

- **Bábjáték**

Az esztétikai élmény éppen úgy forrása lehet a bábozásnak, mint bármely más tapasztalat, elképzelés. A bábjátékban a gyerekek közvetlenül nyilvánulnak meg, közel érzik magukhoz a bábokat. Igazi kifejezője a bábjátéknak maga a mozgás és a vizuális élmény.

Az óvónők színes, megragadó, érdeklődést felkeltő játékokkal ébresztenek kedvet a bábozáshoz.

A gyerekeket ez utánzásra készíti, ezért adjunk lehetőséget az eljátszásra. Ne erőltessük azonban, hogy pontos másai legyenek a felnőttek játékaiknak.

A gyerekek csak akkor báboznak szívesen, ha megtanítjuk őket a bábuk mozgatására ügyelve arra, hogy ez ne jelentsen terhet, inkább örömet a játékban. A bábozás sokrétű tevékenységre ad lehetőséget - bábkészítés, szereplők jellemének az átvétele, társakkal való együttműködés. A gyerek a bábozásban önmagát fejezi ki, tükröződnek érzelmei.

A legfontosabb, hogy oldott légkörben, kötöttségek nélkül játszhassanak a gyerekek a bábokkal, pl. mondókázhatnak, párbeszédet játékokat játszhatnak, verselhetnek, rövidebb meséket játszhatnak el. 3-4 éves korban a gyerekek érdeklődését maguk a bábok keltik fel. Már kis korban ismerkedjenek meg velük és a kellékekkel. 4-7 éves korban a gyerekek használják is a bábokat, természetesen kézméretüknek megfelelő bábok álljanak rendelkezésükre.

- **Építő, konstruáló játék:**

A gyerekeket az alkotás öröme, a sokféleképpen összeállítható játékszer és építőelem felhasználása ösztönzi a konstruálásra. Az építőjáték az eszközök, és anyagok változatosságát igényli. Méretük és mennyiségük olyan legyen, hogy belőlük valóban tetszetős építményeket alkothassanak a gyerekek.

Az építés gyakran kapcsolódik szerepjátékhoz, az élethelyzetek reprodukálása közben építenek, szerelnek, szerkesztenek, vagy a létrehozott alkotás hatására képzelik bele magukat különböző élethelyzetekbe.

A fejlődést egyaránt jelzi a bonyolultabb alkotások létrehozása, az eredményességre törekvés, a választott modell egyre pontosabb megközelítésének igénye, a szerepjátékkal való sokoldalú kapcsolat.

- **Szabályjáték**

A szabályjáték jellemzője, hogy pontosan meghatározott szabályok szerint zajlik. Szabályok határozzák meg a játék megkezdésének módját, menetét, befejezését. A játék jellegéből következik a szabályok pontos betartása, megfelelő viselkedés. A szabály betartása vagy megszegése különböző érzelmeket vált ki a gyerekből, s ez nagymértékben meghatározza a magatartást, a gyerekek egymáshoz való viszonyát. A gyerekek a játékban akár nyernek, akár veszítenek, tanulják a helyes magatartás alapvető formáit: a szerénységet, mértéktartást, az eredményekre törekvést. A szabályjátékok egyes fajtái főként a gyerekek mozgását, mások elsősorban értelmi képességeiket fejlesztik.

A mozgásos szabályjátékokhoz tartoznak pl.:

- testnevelési játékok
- a dalos és mondókás népi játékok
- fogócskák, bújócskák
- körjátékok
- szembekötődik
- labdajátékok
- mozgásos versenyjátékok.

Az értelmi képességet fejlesztő játékok:

- különböző társasjátékok
- képes kirakók
- dominók
- kártyajátéko
- nyelvi játékok

Az óvónő segítse a gyerekeket a játék kiválasztásában, a szabályok betartatásában és a játék vezetésében. Fontos, hogy állandó készenlétben legyünk, figyelve a gyermekek játékát.

3-4 éves gyermekcsoportban azokat a szabályjátékokat alkalmazzuk, amelyek a gyermekek mozgásszükségletét elégítik ki, a szabályok egyszerűek.

4-5 éves korban olyan szabályjátékokat válasszunk, ahol a győzelem elérése érdekében örködnék a gyerekek a szabályok betartása fölött.

5-6-7 éves korban már a nagyobb ügyességet, szellemi erőfeszítést igénylő játékokat játszanak.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉN

- ✚ A gyermekek megértik és elfogadják játszótársaik elgondolásait, tevékenységük logikáját.
- ✚ Alkalmazkodnak a játék szabályaihoz.
- ✚ Le tudnak mondani egy-egy kedves játékszerről.
- ✚ Önállóan tervezik a játékot, kiválasztják maguk közül a szereplőket, játékeszközöket.
- ✚ A barkácsolás legyen a szerepjáték természetes eszköze, alkotórésze.
- ✚ Építményeiket, alkotásaikat önállóan, sok egyéni ötlet alapján hozzák létre, képesek legyenek különböző anyagok, eszközök kombinált alkalmazására is.
- ✚ Játékukban legyen jelen az egészséges versenyszellem, a győzni akarás.
- ✚ Ismerjék a népi játékokat, szívesen játsszák azokat a csoportban és udvaron egyaránt.

Sajátos nevelési igényű gyermekeknél a megtanulandó játékok

Finommotorikát fejlesztő játékok:

- Ki-be pakolás
- Válogatás, csoportosítás
- Építés vízszintesen, építés függőlegesen
- Építés különböző formájú, anyagú, nagyságú elemekből
- Építés minta után, illesztés, fűzés

A megismerő tevékenységet fejlesztő játékok:

- Képes lottó
- Szétvágott képek összeillesztése
- Hasonlóság, különbözőség észrevételét segítő játékok
- Hallási differenciálást fejlesztő játékok
- Tárgyak felismerése tapintás útján

2. Verselés, mesélés

Az irodalmi nevelés célja

- A gyermekek szívesen hallgassanak mondókákat, verseket, meséket, váljanak az irodalmi élmények érzékeny, aktív befogadjává.

Feladataink

- Az érzelmi biztonság megadásának fontos eszköze a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek. A felnőttek játékaival a gyermekekkel nagyon közkedveltek, pl. az ölbéli mondókák, a hintáztató, a lovagoltató mondókák. A gyermeket ezek zeneisége és ritmusa ragadja meg, segítségükkel összhangra nevelhetjük mozgását, beszédét, gondolkodását.
- A versek megszerettetése nehéz feladat, csak akkor érünk célt, ha a felnőttek mindennap az emberi érintkezés és a játék természetes elemévé teszik. A vers egyértelműen olyan beszéd, amely örömet vált ki, szavakon túli érzelmi és mozgásos megnyilvánulásokkal hat. A gyermek szociális tanulásának páratlan eszköze.
- A népköltészetten túl, mai magyar költőink gyerekek számára írt versei, elbeszélései is helyet kapnak az irodalmi anyagban. Főleg a gyermekek számára közkedvelt ritmikus, szójátékos, gyerekekről, állatokról szóló és humoros versek választása javasolt. A magyar gyermekköltészet a népi, dajkai hagyományok, a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi művek jó alapot kínálnak a mindennapos mesélésre.

- A gyerekeknek a mesehallgatás lelki szükséglet, mindennap igénylik -e csodás történeteket. A mese a mindennapi valósággal össze nem egyeztethető, amiről szól, mesebeli. A mese egyben reális gondolatokat is közöl a gyermekekkel. Közli, hogy a világban jelen van a jó és a rossz, a szép és a csúnya, a gonosz és a kedves, az óriás és a törpe. A mese szemléletmódja és világképe megfelel a gyermek szemléletmódjának, visszaigazolja szorongásait és egyben feloldást, megoldást is kínál. Segítségével érzelmi és érzelmi alapon szerez tudomást a világ apró és hatalmas fogalmairól, részleteiről. A hallott, vagy olvasott szöveg alapján képzeletükben tájak, emberek, lelkiállapotok jelennek meg, melyek ezáltal érthetővé válnak, letisztulnak.
- A mindennapos mesélés a gyerekek mentális higiéniájának elmaradhatatlan része. Különösen akkor, ha egy mese többször, ismétlésként is elhangzik. Ilyenkor biztonságfokozó az élmény, az ismert epizódok és beszédfordulatok egymásra következése. A gyerek előre elképzelet, hogy mi fog történni és a várt esemény be is következik. Ez az öröm forrása és szorongáscsökkentő élmény is egyidejűleg.

Az óvónő legfontosabb feladata, hogy a meséléshez, verseléshez szükséges nyugodt, szeretetteljes légkört kialakítsa, biztosítsa. Ebben a szituációban a gyerek is szívesen kéri, kezdeményezi az irodalmi élmény átadását. A mese az egész napi óvodai " zajban " a csend szigete.

Jó, ha az irodalmi élmény átadásának állandó helye van a csoportban. Itt találhatóak a gyermekek könyvei, hangszerek, bábok, dramatikus kellékek. A mesélés, verselés nincs napirendhez kötve a gyermekek kívánságára, kezdeményezésére bármikor elkezdhetők.

A gyermekek saját maguk is kitalálhatnak meséket, történeteket, azokat mozgással kísérhetik, ábrázolással kombinálhatják, amely az önkifejezés egyik módja.

Nemzetiségi, horvát nyelvű vers és mese repertoárunk tartalmát a kisebbségi kultúrkincsből és az anyanemzet irodalmi kultúrájából tudatosan állítjuk össze, melyet meghatároz a gyermekek nyelvtudása.

Tevékenységünk célja: Pozitív érzelmi viszony kialakítása a kisebbség kultúrája iránt. A gyermekek ismerjenek a kisebbség nyelvén is meséket, mondókákat, verseket, szerepformáló játékokat.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknel

- Szoktassuk a gyermeket arra, hogy figyelmesen hallgassa a mesét, verset, mondókát,
- A mondókák sokféleségével ügyesítsük mozgásukat, ujjukat, beszédüket, éreztessük meg a mese-vers, mondóka szépségét, ritmusát, varázsát.

Az élményfeldolgozásnak többféle lehetőségét alkalmazzuk.

● **Bábszínház**

A gyerekek egyik legnagyobb szórakozása. A kisebbek előtt nyíltan játszunk, mert félnek az ismeretlentől. A nagyobbak már világosan érzékelik, hogy a bábszínház játék. A mesét át kell dolgozni, jellemezze a konfliktus, a szellemes és tömör párbeszéd.

● **Dramatizálás**

Mesei témájú játékszerepek, amelyekben a gyerekek kedvükre kibontakoztathatják fantáziájukat. Akár minden nap, újra és újra kialakíthatják, bővíthetik az adott mese szituációját, az óvónő tapintatos segítségével akár az egész mesét, történetet. A szituációs és szerepformáló játékok az óvodai napirend szerves részei lehetnek, de ünnepeinket is színesíthetik. Lakóhelyünk népszokásai, hagyományai számos alkalmat adnak a kultúra átörökítésére. Ezeket a kincseket megpróbáljuk megőrizni és a gyermekek életkorát figyelembe véve, átadni. Ilyen játékok a: lakodalmas játék, mátkázás, májusfa - cera - kitáncolása, pünkösdőrlő, vásári játékok, karácsony köszöntése stb., mely játékokat falunkban élő idős emberek adják nekünk tovább, mi pedig a gyermekeknek. Ez a hagyományozódás.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉN

- ✚ Várják, kéri a mesemondást, maguk is segítenek a megfelelő hely kialakításában.
- ✚ Van néhány mesehősük, akiknek tulajdonságait, kalandjait beleviszik a játékba.
- ✚ Vigyáznak és megbecsülik a könyveket.
- ✚ Kb. 10 mondókát, 6-8 verset megjegyeznek, 15-20 verset meghallgatnak az év folyamán.
- ✚ A folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudják kötni.
- ✚ A könyvekben a képek alapján megtalálják kedvenc meséjüket.
- ✚ Ismernek a nemzeti és népi gyermekirodalom anyagából merített meséket, verseket, mondókákat, kiszámolókat, népi csúfolókat.

3. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka:

Célunk:

- A gyermek élmény és fantáziavilágának, szabad önkifejezésének, tér- forma- színeképzetének gazdagítása, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

A tárgyi népművészet anyagai, forma-, szín- és díszítő világa ma is követendő értékek az alkotó ember számára. A hagyományőrzésben az értékek újrafelhasználásával jön létre a folyamatosság. A vizuális nevelés lehetőségei a hagyományőrző tevékenységek, a népi kismesterségek, a növényi játékeszköz készítek gyakorlása által gazdagodnak.

Feladataink

- A gyermekben formálódjanak a vizuális alkotáshoz, a befogadáshoz szükséges készségek.
- A gyermekek a hagyományos óvodai ábrázolás eszközei és technikái mellett ismerjék meg és használják a régi gyermekkor játékkészítő és népi kismesterségeket őrző technikáit, eszközeit.
- A népi kismesterségekhez kapcsolódó munkafolyamatok megjelenítése tájnyelven.
- Alakuljon kézügyességük, vizuális alkotókészségük és esztétikai igényük a múlt, a jelen értékei iránt.
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.
- A nem mindennapi eszközök, tárgyak, motívumok, a népviselet felismerése, melyek felkeltik gyermekek érdeklődését, és ösztönzőleg hatnak a használati tárgyak, tevékenységek nemzeti és népi nyelven történő megnevezésére is.
- Törekednünk kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Sajátos nevelési igényű gyermekeknél

- A finommotorika fejlesztését, a kéz ügyesítését, a gyermek ábrázoló készségét fejlesztő foglalkozás.
- Kéz és ujjak ügyesítése.
- Célrányos kézmozgások kialakítása.
- Szem-kéz közti koordináció kialakítása.
- A csukló, az ujjak laza mozgása.
- A testséma fejlesztése.
- Ábrázoló kedv felkeltése, az ábrázolás eszközeinek, a különböző technikáknak a megismertetése.
- Alapszínek és egyszerű formák megismertetése.

Feltételek megteremtése

- Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum domináljon.

- Az alkotó-alakító tevékenységekhez olyan tér legyen, ahol a mozgó gyerekektől védett az alkotók köre.
- Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, ahol a gyerekek szívesen kapcsolódnak be a munkába, az elrontott, sikertelen lépéseket javíthatják.
- Az óvónő a tevékenységhez biztosítson elegendő időt is, hogy a gyerekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig kedvük tartja.
- Az eszközök biztonságos kezelését egyenként be kell mutatni a gyerekeknek.
- A rajzoláshoz, festéshez, mintázás - anyagformáláshoz, szövés-fonáshoz, origamihoz, építéshez és műalkotással való ismerkedéshez az óvónő gondolja végig a feltételeket, s teremtsen meg azokat a mindennapi szabad játékban is.

Az alkotó tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése

- Lehetőségek megteremtése, hogy az óvodába kerülő 3-4 évesek játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és technikai kivitelezés lehetőségeivel.
- Az óvónő tervezze meg a képalakító tevékenységek technikáját, eszközeit a képalakítás festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, agyagba, homokba karcollással, nyomattal jelenjen meg.
- A gyerekek tetszés szerint vegyenek részt a plasztikai alakításban.
- A természet és a természetes anyagok sokrétű lehetőséget nyújtanak a manuális tevékenységek gyakorlására, és a finom-motorikus készségek fejlesztéséhez is új terepet szolgáltatnak. Egyben hozzájárulnak a természettel való együttélés folyamatosságához.
- Megismerik az anyagok alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcollva stb.
- Ismerkedjenek műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, esztétikus tárgyi környezettel.

Az óvónő a **4-5 éves** gyerekek alkotó-alakító tevékenységét bővítsen. A gyerekeknél megjelenő szándékos képalakító tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolódó témákkal, s azokhoz megfelelően illeszkedő technikával. Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, környezet, tárgyak, cselekmények saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban.

Használjanak ceruzát, krétát, filc és rostirónokat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek alakítsanak képet spárgából, fonalakból, textilből, termésekből. A plasztikai munkák során legyenek képesek a formák tagolására. Tudjanak játékuhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Használjanak különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához. A gyerekek segítsenek az eszközök előkészítésében, elrakásában.

Az **5-6-7 éves** gyerekek alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve az óvónő segítse a képi, plasztikai és a környezet alakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését. A képalakítás során a gyerekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Az óvónő gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket. A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekek használjanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon.

A gyermekek plasztikai munkájában is jelenjen meg közös térbeli többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék stb. A jeles napi készülődések során a gyerekek részt vesznek az ünnephez kapcsolódó jelképek közös előkészítésében. Például az adventi koszorúkészítés, mézeskalács gyúrása, díszítése, húsvéti tojásfa díszítése, pünkösdi koszorúkészítésben.

Természetes anyagok beszerzése játékok, bábok, játékkellékek készítéséhez, melyhez a szülők közreműködése szükséges. A gyerekek lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

- Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak.
- Biztosítsunk a gyermekeknek megfelelő helyet, időt a munkálkodáshoz.
- Az óvónő hetente tudatosan irányított kötetlen tevékenységet szervezzen.
- Az óvónő teremtsen meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzeléseit.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉN

- ✚ Képzőművészetben egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- ✚ A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása.
- ✚ Örül alkotásának és a közösen elkészített kompozíciónak.
- ✚ Plasztikai munkáik egyéni, részletezők.
- ✚ Téralkításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők.
- ✚ Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- ✚ Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.

4. A külső világ tevékeny megismerése

Célunk:

- A természeti és társadalmi környezethez való érzelmi viszonyulás megalapozása. Az élő és élettelen világ megismertetése, megszerettetése. Érzelemgazdagítás a természethez kapcsolódó hagyományörző tevékenységgel.
- A magyar és a nemzetiségi tartalomhoz kapcsolódó témakörök párhuzamos megjelenítése, a nemzetiségi nyelvhasználat preferálása a tevékenységi keretek során.

Feladataink

- A természet teljes pompájának, harmóniájának megéreztetése - rácsodálkozással és gyönyörködtetéssel az esztétikai érzelmek és a személyiség gazdagodásának fokozása. A lakóhelyhez és környezetéhez való kötődés megerősítése.
- A természeti világhoz, a szülőföldhöz kötődő hagyományok, szokások, nemzeti és családi kultúra megismertetése, a népviselet iránti érdeklődés felkeltése.
- Matematikai tapasztalatok gyűjtése a természeti környezetben: - téri tapasztalatok, térlátás gazdagítása, arányok felismertetése, statikai viszonyok felfedeztetése, a megismert különböző természetes anyagok formai változatossága, mennyiségi viszonyai.
- Az anyagok tulajdonságainak változatosságáról tapasztalatszerzés: alakíthatóság, halmazállapot és annak változásai.
- A madarak és védtelen állatok, növényzet védelmével óvó magatartás és szeretetteljes gondoskodás kialakítása.
- Környezettudatos magatartás alakítása.
- Az óvodapedagógus segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését kapcsolataikban és a környezet alakításában.
- A nemzetiségi identitástudat erősödése érdekében gyermekek ismerjék meg a nemzetiségük jeles ünnepnapjait, ételeit, az anyaország szimbólumait.

Az óvodai fejlesztő munkában környezetünk értékeinek megszerettetése, védelme kiemelt jelentőségű.

Az emberiség régebben szinte együtt lélegzett környezetével, a legfontosabb törvényszerűségeket a természetből merítették. A következő generáció léte függ attól, hogy milyen szemlélettel, értékrenddel viszonyulnak a természethez. Ennek megalapozása már kisgyermekkorban elkezdődik.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A külső világ tevékeny megismerésére nevelés folyamata sokrétű, a gyermekek minden tevékenységét áthatja. Az ember, a természet és a hagyomány szoros kapcsolatban vannak. Ezt a kapcsolatot változatos tevékenységek őrzik az év során.

A tevékenység tartalma

- Az évszakok váltakozásaiból adódó időjárás megfigyelő tapasztalatszerzések, egy-egy jeles névnaphoz fűződő természeti jelenségek szokásaival fűszerezve.
- Az időjárás változásaiból fakadó, a hagyományos népi életmódot utánzó környezetalakító munkálatok, (pl. palántanevelés, növénygondozás, népi időjárásjóslások, népi babonák).
- Termékek, növények gyűjtése, közös munkálkodás családdal szüreten, kukoricaszedésben, fosztáson, dió-és almászüreten, szőlőszüreten és ehhez kapcsolódó tevékenységekben.
- Megismerkednek a tűz, a víz, a föld, a levegő fontosságával, a biztonságos tűzgyújtás feltételeivel, szabályaival, a víz, a föld és a levegő védelmével.
- Gondoskodnak az óvoda-csoport növényeiről, madarokról, kisállatokról.
- A rendszeres séták alkalmával tanulják meg környezetüket, a benne élőket óvni-védeni, szeretni.
- A környező valósággal való ismerkedés során a gyerekek tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai- és mennyiségi viszonyairól. Minden tevékenységükben megjelenik a matematika:
  - játék során párosítanak
  - halmazokat képeznek
  - számlálnak
  - ismerkednek a mennyiségekkel
  - összehasonlító méréseket végeznek
  - sorba rendeznek
  - tapasztalatokat szereznek a geometria világából is építés, rakosgatás közben
- A csoportszobában elhelyezett, megfelelő nagyságú tükör segíti a gyerekeket, hogy figyeljék önmagukat, érezzék saját testük kiterjedését, felfedezik a jobb és baloldalukat, nagyon fontos tevékenység ez a testséma tudat kialakulásához.
- Különböző szerephelyzeteket teremtve játszanak családjátékot és az óvónő bekapcsolódásával, beszélgessenek a családról. Szintén a szerephelyzeteket kihasználva tudatosítsuk a gyermekekben testünk ápolásának fontosságát, szükségességét.
- Jó lehetőség van a közlekedési eszközök megfigyelésére is községünkben, de a városi közlekedést is megfigyelhetik a gyerekek kirándulások alkalmával.
- Figyeljék meg a tavasszal nyíló virágokat a kertben, mezőn, erdőben, gyönyörködjenek bennük.
- Figyeljék meg a lepkéket, bogarakat, madarakat, erdő mező vizek állatait, Hajtassanak, ültessenek és végezzenek maguk is kerti munkálatokat, megfigyelve ilyenkor a növények fejlődését.

- Környezetünkben természetes, hogy az állatokkal a valóságban is megismerkedhetnek, megfigyelhetik azokat és kicsinyeiket. Gyűjtsenek madáreleséget, készítsenek madáretetőt, beszéljünk a vadon élő állatokról, azok védelméről, az állatkertben látható állatokról is.
- Tevékenységeik közben ismerjék fel a tárgyakon a színeket, színismeretük fokozatosan bővüljön.
- Megfigyeljük a napszakok váltakozását, a hét napjait, hónapok nevét, megismerünk néhány égitestet.
- A környezettel való harmonikus együttélés, a szelektív hulladékgyűjtés fontosságának tudatosítása játékos cselekedtetéssel.

A környezet megismerésére nevelés során a következő módszertani alapelveket vegyük figyelembe:

- a gyermekek otthonról, családból hozott tapasztalataiból, fejlettségi szintjéből induljunk ki
- tegyük lehetővé az egyéni képességek kibontakozását
- biztosítsuk a tevékenységen alapuló ismeretszerzést
- teremtsünk lehetőséget az önálló felfedezésre, problémamegoldásra
- törekedjünk a komplexitás megvalósítására
- konkrét helyi adottságokból, lehetőségekből induljunk ki

A környezeti nevelés a gyermekek számára akkor válik érdekessé, ha megfigyelésekhez kötjük az ismeretszerzést, ha a gyerekek korábbi élményeiket, tapasztalataikat felidézhetik, ha a tárgyakat és jelenségeket új oldalról ismerhetik meg, ha rájönnek egy-egy összefüggésre. Erre akkor van alkalmunk, ha a gyerek elé problémákat állítunk, ha többféle megoldásra alkalmat adó feladatokat kapnak.

A gyerekeknek legyen egy kedvenc helye, amit gyakran felkereshetnek, hisz így a gyerekek és a környezet között meghitt kapcsolat alakul ki. Arra is törekedjünk, hogy a sokféle tevékenység megszervezését, a sokoldalú megfigyeltetést, a tapasztalatok gondolkodtató megbeszélését tartjuk lényegesnek.

Az óvónő környezethez, természethez fűződő viszonya minta a gyerekek számára. Olyan feltétel- és tevékenységrendszer alakítsunk ki, amelyben a gyerekek egyénileg és közösen élnek át az ingereket.

A nevelési folyamat egészében törekszünk pozitív érzelmi viszonyt kialakítani a kisebbség szokásaihoz, hagyományaihoz, kultúrájához.

Figyelembe kell vennünk, hogy a gyermekek otthonról milyen ismerettel, szókinccsel érkeznek, és amit értelmi képességeik, nyelvi sajátosságaik lehetővé tesznek, azt horvát nyelven is megismertetjük velük. A könnyebb megértést és elsajátítást a komplexitás segítségével, versikékkal, dalokkal, mondókákkal tesszük könnyebbé.

A nyelv, a szokások ápolása úgy a hétköznapi tevékenységben, mint az ünnepeken is jelen van. A nevelés -e sokrétű területén a gyermekek képességei szerteágazóan fejlődnek. Fejlődik tapasztalásuk, emlékezésük, figyelmük, megfigyelőképességük, megértésük, konstruáló képességük, ítélőképességük. Képessé válnak elemi problémák felismerésére és megoldására. A közös tevékenységek során kapcsolatot teremtenek társaikkal, növekszik türelmük, erősödik akaratuk, önfegyelmük. Felébred bennük a tudás öröme, a másság elfogadása.

A néphagyományőrzésből és a természetközelségből fakadó élmények eljuttatják a gyermeket a természettel való harmonikus együttéléshez és a hagyomány tiszteléséhez.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉN

Természeti-társadalmi környezet terén:

- + Tudják kétnyelven a saját személyükhöz kapcsolódó nevüket, lakásuk címét, szülei nevét.
- + Ismerik a környezetükben lévő intézmények rendeltetését.
- + Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok területén, ismerik a közlekedési eszközöket,
- + Észreveszik a tárgyak, jelenségek közötti egyszerűbb összefüggéseket,
- + A testrészeket felsorolják, két nyelven megnevezik, tudják azok funkcióját, igényesek testük tisztaságára.
- + Felismerik a napszakokat.
- + Felismerik a színeket, kétnyelven megnevezik, és ismerik sötétebb és világosabb változatait is,
- + Érzik az évszakok közötti különbségeket, azok jellegzetességeit.
- + Tisztában vannak a növény szó jelentésével, ismerik fejlődését, jelentőségét, felhasználhatóságát, ismernek azokkal kapcsolatos munkálatokat, (szántás, vetés, aratás, szüret) - az ismert állatokat képesek csoportosítani aszerint, hogy hol élnek, külső jegyek alapján, hasznosságukat ismerik.
- + Részt vesznek az elemi természetvédelmi tevékenységekben, pl. tél-madáretetés, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- + Ismerjék néhány állat, virág, zöldségféle, szín nevét horvát nemeziségi nyelven is.
- + SNI gyermekek az elemi ok-okozati összefüggéseket felismerik, sokrétű tapasztalatokat szereznek a közvetlen környezetükből, abban tájékozódni tudnak. Megismerik a környezet tárgyait, tulajdonságait, rövid ideig feladathelyzetben tudnak maradni. Ismerik az alapvető viselkedési szokásokat, tudnak köszönni, kérni, elemi szabályokhoz alkalmazkodni.

Ezen belül a matematikai tartalmú ismeretek:

- + Képesek jól ismert tulajdonságok szerint tárgyak, személyek, jelenségek válogatására, csoportosítására, osztályozására, sorba állítására, elrendezésére, folytatására, kiegészítésére.
- + Elemi mennyiségi ismeretekkel rendelkeznek.
- + Képesek matematikai relációk felismerésére, létrehozására.
- + Ítéleteket alkotnak matematikai tevékenységek során.
- + Logikus gondolkodásuk életkoruknak megfelel, problémamegoldó képességük jó.
- + Biztosan tájékozódnak térben és síkban egyaránt.
- + Ismeretekkel rendelkeznek a geometriai alakzatokról.
- + Tárgyakat két nyelven meg tudnak számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- + Ismerik a bal-jobb különbségét. Értik és követni tudják az irányokat, illetve helyeket kifejező névutókat (pl. alá, fölé, közé stb.)

5. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Célunk

- A gyermekek zeneszeretetének megalapozása.
- Ismerkedjenek meg az anyanyelvi és nemzetiségi kultúra zene- és mozgásvilágával.

A mozgás a ritmus, a dal bölcsőnktől örök társunk. Ott van nagyanyó ringatásában, a játékos és valóságos katonásdiban, mindennapjainkban. Erőt ad és vigasztal.

A mozgással, a zenével való kapcsolat, ezek megszerettetése bevésődnek a gyermekekbe.

Jövő életünk záloga a gyermek, éppen ezért fontos, hogy kis emberpalántáink népi gyermekjátékdalokon,

mondókákon, játékon keresztül megismerjék és megszeressék településünk szokásait.

Ebben az életkorban igen jelentős a zene személyiségformáló hatása. A mi feladatunk, hogy a gyermekekben szunnyadó lehetőségeket felszínre hozzuk, az alapokat lerakjuk. A népi gyermekjátékdalok és ének mellett a mozgáskincs elsajátítása is jelentősen hat a személyiségre. A mindennapos ének, játék, mozgás kitörölhetetlen élmények sokaságát jelenti a gyerek számára.

Feladataink

- A zenei nevelés elsősorban az érzelmeken keresztül hat a gyerekre. A zene formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.
- Az óvoda zenei anyaga, a népi gyermekjáték-dalok és mondókák lehetőséget adnak a szokások, hagyományok megismertetéséhez.
- A közös élmény erejével fokozzák a gyermekek közösséghez tartozását.
- A gyermekek saját zenei anyaga népi gyermekjátékdal-mondóka, népdal a leghivatottabb arra, hogy a különböző nevelési területekkel, tevékenységformákkal együtt megismertessék velük a magyar és horvát nép szokásait, hagyományait.
- A népdalok és gyermekdalok éneklése közben fejlődik hallásuk, éneklési készségük, ritmusérzékük, harmonikus szép mozgásuk.
- Az óvodai zenei nevelés hangsúlyozottan szolgálja a nemzetiségi nevelés feladatait. A horvát zenei kultúrkincs visszaigazolja a nép érzéseit, örömet, bánatát és lehetőséget nyújt a szokások megismertetésére.
- A zenei anyaggyűjtés során vegyük figyelembe a csoportok összetételét, képességét, érdeklődését, amit a nyelvismeretük alapján határozzunk meg.
- Felnőtt minta nyújtása az éneklés terén.

Sajátos nevelési igényű gyermekeknél

Ez a foglalkozás lehetőséget nyújt a zene, a ritmus személyiségformáló szerepének megalapozására.

Cél

- A zenei érdeklődés felkeltése
- A környezet hangjainak felismerése
- Utánzásra késztetés
- Ritmusérzék fejlesztése
- Gyermekek érzelmi életének alakítása
- Zenei hallás fejlesztése
- Nagyon egyszerű népi mondókák, versek, énekek megtanítása
- A csend, a zene, a zörejek szerepének fontossága

A zenei nevelés tartalma

- Mondókák
- Énekes játékok
- Énekes népszokások
- Ritmusfejlesztés
- Hallásfejlesztés

A mondókák

A mondókák óvodai tanítását nagyon fontosnak tartjuk. Zenei értékük a gyermekdalokéval egyenlő és szerepük is egyformán jelentős. A gyermekekre a mondóka, mint zenei egység hat. Fontos, hogy a mondókákat, kiolvasókat mindig kísérelje mozgás, hisz a mozgás megragadja a gyerekeket, és cselekvésre készíti. A népi gyermekmondókák sajátos jellegzetessége, hogy mindig valamilyen alkalomhoz, vagy

szándékhoz kapcsolódnak. Az adott mondóka elmondását ezért konkrét élethelyzethez, játékszituációhoz kapcsoljuk. Gyakran improvizálnak a gyerekek maguk is egy-egy jellegzetes mondóka ritmusára, ez lehet kitalált értelmes szöveg, vagy halandzsaszöveg.

A mondókák legnagyobb része a kicsiknek való, " ölbenuő gyermekjáték ". Az óvodába először érkező gyerekek zökkenőmentes beszoktatását nagyban elősegítik ezek a játékok, mivel természetes módon, játékosan adnak lehetőséget az óvónő személyes közeledésére. A kisgyermeknek örömet, izgalmat jelent, mondókázás közben az óvónőt figyelve utánozzák a hangok megfelelő képzését. A kiscsoportosokkal ismertessünk meg minél több ölbeli játékot, legyen közte arc,- kéz, - ujj -és lovagoltató játék.

A mondókázás, a játék lehetőséget teremt, hogy a gyermekekhez közelebb kerüljünk, érezzék szeretetünket, törődésünket. A 4-5 éves gyerekek is tanuljanak mondókákat, kiolvasókat, szerepjátékukban alkalmazzák is ezeket. A mondókázás és kiszámolójáték a nagycsoportos gyerekek játékában is fellelhetők, de terjedelmükben hosszabbak, mint a kis-és középsős korú gyermekek mondókái.

A gyerekek önállóan találhatnak ki mozdulatokat, játékot a szövegre, de a szöveget is változtathatják a ritmusra. A mondókák lehetnek szórakoztatóak, természeti környezethez kapcsolódhatnak, jeles napokhoz kapcsolódók.

Legtöbbször a természettel kapcsolatos mondókák szerepelnek a gyermekek játéktevékenységében. Ilyenek a naphívogatók, esőbízatók, esőkérő mondókák. Sok mondóka szól az állatokról. Ezek lehetnek hangutánzó mondókák, állathívogatók, köszöntők és bosszantó mondókák. Jellegzetes mondókatípusok még a különböző csúfolók, -névcsúfolók, egy-egy gyermeki megnyilvánulásra utalók, mint pl. a sírásra. A kiolvasók a gyermekjátékok kezdetén jelentősek. A mondóka jellegű jeles napi köszöntő szokások többsége jókívánságot, adománykérést kifejező ritmikus szövegek, de varázscselekményt kísérő énekes mondókák is előfordulnak, pl. a Luca napi kotyoló szövegek.

A mondókák többségét a népi szájhagyomány dallamos formában őrizte meg.

Énekes játékok

" A gyermek ösztönszerű, természetes nyelve a dal, s minél fiatalabb, annál inkább kívánja mellé a mozgást...ősi idők óta a gyermek életének legfőbb öröme."

Az énekes játékok ma is elsődleges forrásai ennek az örömnak az óvodában és óvodán kívül egyaránt. Az óvodában elkezdett ének-zenei nevelőmunka segíti elő a zeneileg érzékeny, a zene iránt fogékony ember nevelését. Az énekes gyermekjátékok ölelnek fel a legtöbbet hagyományainkból, népszokásainkból.

Az énekes játékokban az éneklés és játékos mozgás szoros egységben él. Az énekes játékok többségében gyakran előfordulnak régies szavak, kevésbé ismert, vagy ismeretlen szövegrészek, de ezek sem hiányozhatnak az óvodás korú gyermekek műveltséganyagából.

Az énekes játékok szerepe igen jelentős a személyiség fejlesztésében, valamint a zenei, az anyanyelvi és a kisebbség nyelvének megalapozásában. Az óvodapedagógusoknak ismerniük kell az énekes játékok, énekes népszokások eredetét, a szövegekben található régi kulturális emlékek tartalmát, funkcióját, az előforduló szimbólumok jelentését.

Az énekes játékokban legszembetűnőbb része a szöveg. A gyermekre kezdetben a hallott szöveg formai jegyei hatnak, az anyanyelv és a horvát nyelv zeneisége, a szavak ritmusa, sajátos hangzása.

A játékszövegekben felfedezhetjük a felnőttek különböző ünnepi, lakodalmi szokásainak nyomait.

A dallamon és szövegen kívül az énekes játék fontos eleme a cselekmény és a játék közbeni elhelyezkedés. Az énekes játékok jellegzetes térformái a körforma és a sor. Egyes énekes játékokhoz különböző tárgyi eszközök is tartoznak, mint pl. a kérőbot, zászló, kalap a vőfélynak, népviselet, kucsma a csősznek stb., -ezek szintén szerves elemei a játéknak. Az énekes játékok, énekes népszokások óvodai megismertetése során a hagyományőrző tárgyi eszközökről, egyéb kellékekről se feledkezzünk meg tehát, hisz így valósíthatjuk meg a tartalomnak megfelelően a játékok komplex közvetítését.

Zenei képességek fejlesztése

Az óvodában a zenei képességeket az éneklési, ritmikai, hallási és zenehallgatási készségek jelentik. Zenehallgatásnál a gyerekek helyezkedjenek el kényelmesen, lehetőleg fekvé, nyugodtan hallgassák a komolyzenei műveket.

Célunk:

- A gyermek figyelmét, érdeklődését felkeltse a meghallgatott zene iránt és az óvodásokat a zene türelmes, figyelmes hallgatására, szoktassa.
- Az anyagot bőségesen és változatosan kell összeállítani, legyenek benne horvát dalok is, a dalok igazodjanak az évszakokhoz, a Tűz, a Víz, a Föld, a Levegő témaköreire, a zenei célkitűzésekhez, a gyermekek aznapi hangulatához.

Feladatunk:

- Játékkal és játékos módszerekkel úgy fejlesszük a gyermekek zenei képességét, hogy az iskolai neveléshez alapot adjon.
- A hangsúly az érzelmi nevelésen van, a zene iránti fogékonyságon, érdeklődésen, aminek természetes következménye lesz a cselekvéssel, utánzással való tanulás.
- Fontos a gyermek zenei fogékonysága, az alkotókedve, mozgása, éneklési kedve, daltudása a nevelés szempontjából.
- Az óvónő gyakori énekléssel kelti fel a gyermekek érdeklődését a magyar-horvát zene iránt.
- A gyerekeket hallás után tanítjuk a tiszta szép éneklésre.
- Általában rövid, kis hangterjedelmű dalokat, énekeket tanítunk, hisz a kis hangterjedelmű dallammotívumokat meghallani és utánozni is könnyebb.
- A megfelelő hangmagasságon éneklés szintén fontos, gyakori eset, hogy a gyermek más hangon kezdi el a dalt és végig ki is tart mellette.
- A gyermeket meg kell tanítani a kezdőhang átvételére.
- Az óvónő mutasson jó példát, mindig énekeljen tisztán, szép szövegkiejtéssel, élvezhetően.
- Az egyöntetű, középerős éneklésre törekedjünk, figyeljük a gyermekek szövegkiejtését, tiszta éneklését, ha szükséges javítsunk.
- A zenehallgatási anyag megválasztásánál vegyük figyelembe a gyermekek hovatartozását is.
- Szerezzünk be autentikus, vagy izlésesen stilizált népviselet és néptánc ruhákat, táncoljunk a gyermekkel nemzetiségi néptáncot népviseleti ruhában.

A ritmusérzék fejlesztése

Az óvodában a dal és a játékos mozgás együtt él, a népi játékokban természetes módon kapcsolódik egymáshoz. Az óvodás korú gyermekek ritmusérzéke tehát az állandó, kellemes zenei tevékenység útján fejlődik. Az egyenletes lüktetés a mondókák, dalok szabályosan ismétlődő súlya. A lüktetés folyamatosságát éneklés közben a játékos mozgás erősíti meg.

Fontos, hogy a gyermekek a lüktetést hosszú időn keresztül érezzék, ezért a dalokat, mondókákat egymás után többször, folyamatosan ismétljük. Utánzási kedvét azzal is fokozzuk, ha az ismétlődő

mozdulatoknak játékos értelmet adunk. A mozgások ne változzanak túl gyakran, motívumonként, vagy akár az egész dalban végig ismételhető ugyanaz a mozdulat.

A dalok ritmusát csak akkor kezdjük megéreztetni, amikor a gyerekek az egyenletes lüktetést már teljes biztonsággal érzik és az óvónő segítségével is, pontosan tapsolják. A ritmushoz sokféle játékos mozgást használjunk.

Először olyan mozdulatokat gyakoroljunk, amelyek segítik a ritmus megérzését, taps-kopogás, később olyanokat, amelyeknél csak látható és érezhető a mozgás: karlendítés, fejbólintás. Fejleszti a ritmusérzékét és pontos megfigyelő-képességet a játékos ritmusvisszhang. Érdekes feladat, ha a gyermekek a dalt magukban éneklék úgy, hogy csak a ritmust hangoztatják.

A szöveg elválasztása a dallamtól már elvont gondolkodást, jó emlékezetet igényel, ezért csak nagycsoportosokkal gyakoroljuk. Mondókázás és játék közben természetes módon fejlődik és beidegződik a tempó. Nehéz feladat a gyermekeket állandó tempótartásra szoktatni, hisz a játék heve, izgalma mind befolyásoló tényező.

Éreztesük meg velük a gyors és lassú különbségét, a különbség szemléltetéséhez mindig éneklést és mozgást, azaz időbeli cselekvést alkalmazzunk. A kétféle tempó bemutatásánál vigyázzunk arra, hogy a gyors és lassú a normál tempónál valóban gyorsabb illetve lassabb legyen. A játékok hangulatának tempókülönbségéről ne beszéljünk, csak adjunk modellt, a gyermekek úgyis mindent leutánoznak.

Szintén fontos feladat a gyermekek mozgáskultúrájának fejlesztése. Az óvodában a játékos mozgások a népi játékokban megőrzött hagyományos mozdulatok, valamint az óvónő és a gyerekek közös leleményei. Az óvónő céltudatosan fejlessze a gyerekek mozgását, találjon ki változatos mozdulatokat és serkentse a gyerekeket is újabb mozdulatok, tánclépések kitalálására. Ébressze fel bennük az alkotó fantáziát és alakítsa ki olyan légkört, amelyben a gyerekek szívesen elmondják ötleteiket.

Az esztétikus mozgás kialakulásához szükséges figyelni a testtartásra, fejtartásra, laza és pontos járásra, a mozdulatok és az egyenletes lüktetés pontos összhangjára, a kör szabályos formájára.

A gyermekhangszerek

A hangszerek szerepe alárendelt, a dallam fontos, a hangszer csak kísérelje a zenét. Egy dalon belül ne szólaljon meg minden hangszer egyszerre, hanem felváltva és más-más feladattal.

Minden gyermek tanuljon meg hangszert kezelni, hisz a játékot, ünnepélyt egyaránt színessé teszi az ütőhangszerek használata.

A mindennapokban sokféle eszközt használhatunk a ritmus érzékeltetésére, felhasználhatunk kavicsokat, dobozokba tett köveket, terméseket is.

Ismertessük meg a gyermeket a nemzetiség jellegzetes hangszereivel.

Zenei hallás fejlesztése

Az óvodában a hallható hangok világát kell elsősorban fejleszteni, de csírájában elindíthatjuk a belső hallás fejlesztését is. Szemléltessük a magas és mély hangok különbségét, a halk és hangos különbségét. Finomítsuk a hangszín-hallás és a hangokra reagálás készségét. A belső hallás fejlesztésének egyik módja a dallambújtatás és dallamfelismerés.

A természetben és környezetünkben hallható zörejek és hangok számtalan más hangszín felismerésére adnak alkalmat. Bővíthetjük a gyermek hangszínek iránti érzékenységét azzal is, hogy maguk is készítenek hangszereket.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉN

- ✚ A gyermekek szívesen énekelnek, aktívan vesznek részt az énekes játékokban.
- ✚ Képesek a lüktetéshez, tempóhoz mozgással alkalmazkodni.
- ✚ A fogalompárokot megértik, tudják azokat alkalmazni.
- ✚ Egyedül is tisztán énekelnek.
- ✚ A dallammotívumokat felismerik, és vissza tudják énekelni.
- ✚ Önállóan is kezdeményezik az énekes játékokat, tudnak mozgást, dallamot, ritmust és játékot kitalálni.
- ✚ Figyelmesen hallgatják a bemutatott élő zenét, népdalokat.
- ✚ Érzékenyek a természet és környezet hangjaira.
- ✚ Ismerik a hangszereket, azok megszólaltatásának módjait.
- ✚ Különböző térformákat alakítanak, élvezik és szeretik az énekes játékokat, mondókákat.
- ✚ Szívesen hallgatják a zenét, a zenehallgatás alatt ellazulnak, képzeletük szárnyra kel.
- ✚ A gyermekek ismernek az anyanemzet kultúrájából merített dalokat, mondókákat, játékokat nemzetiségi nyelven, és pontos szövegreprodukcióra képesek a zene eszközeinek segítségével.

6. Mozgás

Az óvodás korú gyermekek fejlődésének egyik lételeme a mozgás.

Célunk

- A gyermekek természetes, harmonikus mozgásfejlesztése, testi képességek: -gyorsaság, ügyesség, állóképesség fejlesztése.
- Természetes mozgáskedv fenntartása, a gyermekek mozgásigényének kielégítése.
- Fizikailag jól fejlett, testileg-lelkileg egészséges gyermekek nevelése.
- A mozgástevékenységek kétnyelvű megnevezésével, magyarázatával a gyermekek passzív szókincsének fejlesztése.

Feladatunk

- A gyermekek mozgásszükségletének kielégítése.
- Nagy- és finommozgások, fizikai erőnlét fejlesztése.
- Mozgásfejlesztő játékok tervezésével képességek javítása.
- Nemzetiségi nyelvű instrukciók használata, nemzetiségi nyelvű mozgásos játékok megvalósítása.
- A gimnasztikai gyakorlatok és játékok nemzetiségi nyelven kísérése.
- A mindennapos torna nyelve lehetőség szerint a nemzetiségi nyelv legyen.

A mozgásfejlesztés tartalma

A mozgásfejlesztés két területen valósul meg:

- Szabad, spontán mozgásban
- Szervezett mozgásos keretek között

Szabad, spontán mozgás

A gyermekek napirendjét úgy alakítjuk, hogy a nap folyamán bármikor lehetőség legyen spontán mozgásos tevékenységekre a csoportszobában és az udvaron egyaránt. Ehhez biztosítjuk az eszközöket és elegendő helyet.

A 3-4 éves gyermekeknél a természetes nagymozgások fejlődését kívánjuk elősegíteni. Ezért leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítani: ez lehet mászóház-(a Greiswald egy-egy elemének kombinációja), de akár szőnyegek és a csoportszoba asztalai is megfelelőek erre a célra.

4-5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a szem-kéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése. A szem- kéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgálják a különböző célbadobó játékok, a kugli, az ugróiskola, az ugrókötelezés, valamint a manipulációs barkácsoló tevékenységek is. Az egyensúly fejlesztése a szabad játékban leginkább a hintázó, ringató, pörgő mozgások közben történhet.

5-6-7 éves korban a finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség rejlik ennek a spontán fejlesztésére pl. ábrázolási technikák gyakorlása közben: - tépés, vágás, gyöngyfűzés, babaöltöztetés, konstruálás. Ezekhez a tevékenységekhez a helyet a csoportszoba rendszeres átrendezésével lehet biztosítani. Az udvaron is használjunk ki minden lehetőséget a szabad mozgásra. Engedjük, hogy a gyerekek az udvaron fára mászhassanak, erre udvarunkon nagyon alkalmas fák vannak. Ismertessünk meg velükminél több népi játékot, akár énekes, akár ügyességi, vagy versenyjátékot.

A szabad játéktevékenységben célunk az, hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének és érdeklődésének megfelelő tevékenységet. A gyerekek mozgásigénye különböző. Nagyon fontos, hogy a nagyobb, aktívabb mozgást és a nyugodt tevékenységet kedvelő gyerekek megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni, tartsák tiszteletben egymást.

Ehhez elengedhetetlen bizonyos alapvető szabályok megtanítása, betartása. Kellemes légkörben, jól szervezett mozgásos tevékenységben a gyermekek jól érzik magukat, és ez újabb cselekvésre ösztönzi őket. Így a mozgás természetesen beépül a gyermek spontán tevékenységébe, szokássá, igénnyé válik.

A rendszeres szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységek során fejlődnek pszichikai, testi, értelmi, szociális képességei, ezek eredményeképpen személyisége fejlődik.

Sajátos nevelési igényű gyermekeknél

Ez a foglalkozás a nagymozgások kialakítását, begyakorlását, korrigálását szolgáló foglalkozási forma.

Célunk

- Motoros tanulás elősegítése
- Az alapmozgások kialakítása, korrigálása, az értelmes, célirányos mozgás kialakítása
- Biztos egyensúly kialakítása
- Ügyesség, erő, állóképesség fejlesztése
- Mozgásos gátlás feloldása
- Ritmusérzék, testséma fejlesztése
- A figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolása
- Mozgáskoordináció fejlesztése
- Téri tájékozódás fejlesztése

Mozgásfejlesztés a szervezett mozgásos tevékenységeken és a mindennapos mozgás során

A kötelező mozgásos tevékenység az óvónő által szervezett kötelező tevékenységek, ami persze nem jelenthet kényszert a gyermekek számára, amit heti 1 alkalommal szervezünk a gyerekeknek. Fontos, hogy a gyermekek aktívan és szívesen vegyenek részt a mozgásban, sőt igényeljék is azt. A mozgások szervezésénél fő szempont a játékoság, a játék.

A **3-4 éves** gyermekek szerep- vagy utánzó játékokat, futójátékokat kedvelik igazán. Kezdetben a szerep határozza meg a teendőket, ez ad értelmet cselekvéseiknek. A különböző gyakorlatok legyenek mindig játékos jellegűek, pl. járás, futás. Az óvónő mutassa is a gyakorlatokat, hisz csak bemutatással, cselekvés közben értik meg a szavak és a mozgás kapcsolatát.

A **4-5 éves** gyerekek mozgásában nagyobb szerepet kap a tér mozgásos megismerése is. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot kell tervezni, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat, és különböző formákat mozognak be. Kiemelt helyet kap az oldaliság tanítása.

A **6-7** gyerekek mozgásanyaga az előző évekre épül, végrehajtásban azonban magasabb szintet jelölünk meg. Fontos feladat, hogy továbbfejlesszük a korábban kialakult kezdeményezőkedvet, önállóságot, bátorságot és kitartást.

Bizonyos vezényszavakat is használjunk, főleg versengéseknél. Kapjanak a gyerekek kéziszereket, melyekkel bizonyos gyakorlatokat végeznek, a labdát jól kezeljék. A sokféle sport, - mozgásos-szabályjátékok és versenyjátékok számára csak a szabad levegő, a tágas tér ad teljes értékű szerepet. Gondolunk itt a népi dalos körjátékok tarkaságára, a szabályjátékok gazdag körére.

A mindennapos mozgás a gyermekek napirendjében fontos szerepet tölt be. A mindennapi mozgás megalapozza azt az igényüket, hogy a rendszeres mozgás szükséges. Naponta kétszer kerítsünk sort a frissítő tornára.

Középpontban mindig a mozgásos játék álljon. Az egyszerűbb gyakorlatokat végezhetjük zenére, énekszóra egyaránt. Szerepeljen benne énekes játék is, kedvenc fogójáték, vagy futójáték a gyermekek mozgásigényének, játékkedvének megfelelően. A mindennapos mozgás jó alapot ad a kötelező mozgásos tevékenységek anyagának, hisz a gyermekek játék közben tanulják az irányokat, megismerik testüket, a versenyszellemet, megtanulnak egymásra vigyázni, egymásnak segíteni, az ismétlődések hatására megtanulják a testnevelési foglalkozások nyelvezetét.

A mozgások között szerepeljenek járások, futások, mászások, bújások, egyensúlygyakorlatok, függések, labdagyakorlatok, ugrások és dobások is. Jó idő esetén mindig a szabadban végezzük -e tevékenységet, ezzel is hozzájárulva az egészséges életmód kialakulásához. A rendszeres mozgás kedvezően befolyásolja az egész szervezet növekedését, hozzájárul a légző- és keringési rendszer teljesítőképességének, a csont- és izomrendszer teherbíró képességének növeléséhez.

Óvodáskorban a mozgás fontos szerepet játszik az egészség megőrzésében, a szervezet biológiai egyensúlyának fenntartásában. A gondozás, az egészséges életmódra nevelés hatását felerősíti, kiegészíti. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a térben és időben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, fejleszti az alkalmazkodóképességet. A mozgás hatására a gyerekekben fontos személyiségtulajdonságok alakulnak és erősödnek meg. A mozgás megszerettetésében az óvónő működjék együtt a családdal. A szülő is minél több mozgási lehetőséget teremtsen a gyerek számára, vigye a gyereket játszótérre, uszodába, engedje kerékpározni, rollerezni, télen szánkózni, csúszkálni.

Tartsuk szem előtt, hogy a mozgás legértékesebb anyagai a játékok. Nem minden mozgás alkalmával van idő arra, hogy pl. minden gyerek legyen fogó, ezt az igényt szabadidőben pótolhatjuk. A becsületesség, őszinteség, felelősségérzet, segítőkészség, figyelmesség és sok más lelki tulajdonság, jellemvonás fejleszthető, ha az óvónő tudatosan használja fel a kínáló alkalmakat pedagógiai céljai eléréséhez.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉN

- ✚ Mozgásuk összerendezett, megfelelő ritmusú.
- ✚ Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak, erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika.
- ✚ Fejlődik tér - és időtájékozódó képességük.
- ✚ Egyéni-, csoportos-, sor- és váltóversenyt játszanak az óvónő segítségével, a szabályokat pontosan betartják.
- ✚ Megértik az egyszerű vezényszavakat két nyelven.
- ✚ Tudnak egyensúlyozni, akadályokat átugrani, távolba dobni, labdát vezetni.
- ✚ Mozgásukat, viselkedésüket, testi szükségleteik kielégítését szándékosan irányítani képesek.
- ✚ Nyelvhasználatuk megjelenése cselekvések, mozgásformák, eszközök megnevezése, népi mozgásos szabályjátékok ismerete terén, valamint a testrészek megnevezése a nemzetiség nyelvén, tájnyelven.

7. Munka jellegű tevékenységek:

Célunk

- A különböző feladatok megoldása közben a gyerekek önállósodásának elősegítése.
- A munka jellegű tevékenységek iránymutatásainak, a használt eszközök neveinek és a munkafolyamatok nemzetiségi nyelven való meghatározása.

Feladatunk

- A tevékenységekbe ágyazható visszatérő horvát nemzetiségi nyelv használata.
- A szokás- és szabályrendszer kialakítása.
- A gyermekek egymás közötti nemzetiségi nyelvhasználatra ösztönzés.
- Kitartás, felelősség és céltudatosság alakítása, tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása,
- A hagyományörző, a szokásokhoz kapcsolódó tevékenységek gyakorlásán keresztül a munka jellegű tevékenységek megszerettetése.
- Kerüljön sor a nemzetiség hagyományainak megfelelő étkezési szokások és ételek elkészítésének (gánica, kukorica prósza, lokša-laska, štrukli, stb.) megismertetésére.
- Az elvégzett munka megbecsülésére nevelés.

Az óvodások munka jellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért és a közösségért végzik.

A gyermek utánzási vágyából fakad, a környezetében látott, tapasztalt felnőttek által végzett munkacselekvéseket a játékban jeleníti meg és gyakorolja.

A gyerekek a gyermekméretű, valóság-hű eszközökkel is "mintha" cselekvést végeznek, játszanak. Ez a fajta cselekvés, ha rendszerességgel tér vissza, az egyén és a közösség érdekeit szolgálja, munka jellegű tevékenységgé válik.

Mozgatója a gyerek tevékenységi vágya és a felnőtt dicsérő értékelése.

Értékelésünk legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

Önálló munkafeladatok sajátos nevelési igényű gyermekeknél

- Saját hely felismerése
- Szék helyrerakása
- Játékok közös elrakása
- Saját ruhadarabok, eszközök felismerése, elrakása

A munka jellegű tevékenységek típusai

Önkiszolgálás:

- Testápolás
- Öltözködés
- Étkezés

Közösségért végzett munka:

- Naposi munkák
- Mindennapi élettel kapcsolatos állandó és alkalmoszerű munkák,
- Növénygondozás
- Kisállatgondozás

Az önkiszolgálással kapcsolatos feladatokat lásd az egészséges életmód alakítása és gondozás című fejezetben.

Közösségért végzett munkák

Naposi tevékenység

A **4-5 éves** gyerekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti. Az év elején a naposság vállalásában az önkéntesség dominál. A jelképek, (kötény, kitűző) nemcsak a megbízást és a feladatvállalást jelzi, hanem vonzóvá is teszi a tevékenységet. A naposi munka tartalmát úgy célszerű alakítani, hogy minél kevesebb időt vegyen el a gyermekek játékidéből. Fokozatosan bővítjük a munkát új tennivalókkal. Pontosan ismertessük ezen tennivalókat és azt, hogy mit várunk tőlük. Az új feladatok kiosztása előtt beszéljük meg, hogyan volna célszerű a munkákat elosztani. A naposok segítsék egymás munkáját. Az elvégzett munkát közösen értékeljük, ezzel segítjük a reális önértékelés kialakulását.

A mindennapi élettel kapcsolatos állandó és alkalmoszerű munkákhoz tartoznak az udvar és teremrendezés, játékok javítása, tisztítása, készítése, az egyéni megbízások, az üzenetek teljesítése, az ünnepi készülődés (ajándékkészítés, csoportszoba csinosítás, sütés, főzés), valamint az óvoda környékének rendben tartása. Ezeket a munkákat a gyerekek együtt végezzék a felnőttek átgondolt, konstruktív vezetésével.

Növény- és kisállat gondozás munkálatai közben a gyerekek megismerkednek a munkafolyamatokkal: talajigazítás, ültetés, veteményezés, locsolás, gyomlálás, kapálás, stb. A gyerekek működjenek közre az élsarok gondozásában, szobanövények átültetésében, virágoskert megtervezésében és ápolásában, az udvar tisztántartásában. Az óvónő segítségével legyen lehetőségük gondozni az akváriumot és a madáretetőt. A madarak etetéséhez szükséges magvakat közösen gyűjtögessék.

A munka jellegű tevékenységek személyiségfejlesztő hatása

- Önkiszolgálás során a gyermek gyakorolja azokat a fogásokat, készségeket, amelyek az egyéb munkajellegű tevékenység végzésére alkalmassá teszik.
- Megbecsüli saját és mások munkáját.
- Kitartása, a megkezdett tevékenység befejezésére való igénye, felelősségtudata alakul.
- Az együttműködés érzelmi élménye a közösség iránti igényét alapozza.
- Megtalálja helyét a csoportban, a csoport, a közösség hasznos tagjává válik.
- A segítségnyújtás igénye is kialakul. Miközben óvja, védi, gondozza a környezetében lévő növényeket, kisállatokat, alakul a másról való gondoskodás igénye, természetszeretete.
- Az érzelmi hatások révén feladattudata, önértékelése, önbizalma fejlődik.
- A közösségért végzett munka, erősíti a baráti kapcsolatok alakulását is.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉN

- ✚ A gyerekek szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások teljesítésére.
- ✚ Önállóan végzik az önkiszolgálással kapcsolatos teendőket.
- ✚ Szeretnek közösen dolgozni, tevékenykedni, szívesen segítenek a kisebbeknek.
- ✚ Igényesen végzik a naposi munkát.
- ✚ Közreműködnek a növények és kisállatok gondozásában, a környezet védelmében.
- ✚ A tevékenységekhez kapcsolódó mondatmodellek mindennapos használata a nemzetiség nyelvén.
- ✚ Utasítások, udvariassági formák használata nemzetiségi nyelven.

A munka jellegű tevékenységekbe ágyazható kommunikációs helyzetekben használjuk a kisebbségi nyelvet, (kérések, utasítások teljesítése).

8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Célunk

- A komplexitás érvényesítése a nevelés folyamatában.
- Aktivitás ébrentartása és kielégítése, a kreativitás elősegítése, kompetenciák fejlesztése, attitűdök erősítése, képességek kibontakoztatása.
- Valamennyi napirendhez köthető mindennapos tevékenységben megvalósuljon az aktív nemzetiségi nyelvhasználat és a szókincs bővítés.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett formában és időkeretekben valósul meg.

A tanulás lehetséges formái az óvodában

- utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás
- spontán, játékos tapasztalatszerzés
- a gyermeki kérdésekre és a felnőtt válaszaira épülő ismeretszerzés
- irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés
- gyakorlati probléma, feladatmegoldás
- az óvónő által kezdeményezett játékos tevékenykedtetés

Feladatunk

- A tapasztalat- és ismeretszerzésnél alapozunk a gyerekek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére.
- Olyan motivációs helyzetek alakítása, amelyek a gyermekek tevékenységi vágyának kielégítését szolgálják, amelyekben a gyerekek maguk találhatják ki a megoldást, miközben átélik a felfedezés örömeit.
- Törekedjünk a szemléletesség érvényesítésére, a tárgyak és jelenségek sokoldalú, érzékletes megjelenítésére, a tárgyakkal való cselekvés lehetőségének biztosítására.
- Válaszoljunk a gyerekek kérdéseire, megjegyzéseikre építve vezessük a tapasztalat- és ismeretszerzés folyamatát
- Minden kisgyermeknél tartuk szem előtt, hogy önmaga lehetőségeihez mértén fejlődjék. Egyéni fejlettségüknek megfelelően, három szinten történő tervezéssel, differenciált feladatadással készítjük sokoldalú tevékenykedésre.
- A tanulás a játék motivációs bázisára épüljön, mindvégig játékos jellegű marad. A játékos feladatmegoldások fokozzák a gyermekek érdeklődését, kitartását, fejlesztik gondolkodásukat.

- A játékoság, mint alapelv a tanulás egész folyamatában érvényesüljön. Elsősorban a spontán lehetőségek kiaknázására kell törekednünk, amelyben a kisebbségi nyelvtanulás is megvalósulhat.
- Játékos módon segítsük a kognitív képességek fejlődését.
- A gyermekek családjával való együttműködés a nyelvi kultúra - és hagyományápolás területén.
- A nemzetiség kultúráját, szokásait, hagyományait tükröző csoportszoba kialakítása.

Kötetlen tevékenységek

- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Külső világ tevékeny megismerése

Kötött, szervezett tevékenységek

- **3-4 évesek: 10-15 perc: mozgás, mozgásos játék**
- **4-5 évesek: 20-25 perc: mozgás, mozgásos játék**
- **5-6-7 évesek: 30-35 perc: mozgás, mozgásos játék**

A mindennapokat a mesélés, verselés öröme is áthatja.

A tevékenységi formákat a testnevelés foglalkozásokat kivéve általában kötetlen formában valósítjuk meg, de ha az óvónő szükségét érzi, szervezhet kötelező foglalkozásokat is.

Sajátos nevelési igényű gyermekeknél

- Foglalkozási formák: egyéni, csoportos, mikrocsoportos
- Ideje: naponta óvodapedagógussal – heti 2-3 alkalommal gyógypedagógussal – Időtartama gyógypedagógussal: 1 alkalom – 1 óra

A feladatok megvalósítása

- A tevékenységeket nem egymástól elkülönülten kezeljük, hanem komplexen alkalmazzuk.
- Bátran éljünk a bennünket körülvevő gazdag környezet által kínált lehetőségekkel.
- Ápoljuk mindeközben a nemzetiségi nyelvet, gyakoroljuk minden lehetséges formában.
- A gyermekek teljesítmény feletti örömeit erőfeszítést igénylő, de sikeresen megoldható önálló feladattal fokozni lehet. A feladat mindig a gyerek fejlettségéhez igazodjon.
- A gyerekek szándékos figyelme kialakulóban van, tartósságát változatos eljárásokkal, új eszközök alkalmazásával növelhetjük.
- Kapjanak a gyerekek minél több lehetőséget megfigyelésekre, életkorukhoz igazodva ezek legyenek rövidebb, hosszabb ideig tartó megfigyelések, így a különböző jelenségeket változásukban, fejlődésükben is érzékelik, különböző összefüggések önálló felismerésére is képessé válnak.
- A gyerekeknek legyen alkalmuk egyéni élményeik, tapasztalataik elmondására.
- A feladatot mindig pontosan adjuk, hisz ösztönzi a problémamegoldó gondolkodást.
- Az igény fokozatosan alakul ki, hogy a kapott feladatot sikerrel oldják meg és ellenőrizni is tudják. Nagy segítség ebben, ha a gyerekek együttműködnek, párosan, vagy kisebb csoportokban dolgoznak.

- A tapasztalatszerzéshez, tanuláshoz használt eszközök legyenek érdeklődést felkeltőek, ugyanakkor ne vonják el a figyelmet a lényeges dolgokról, ösztönözzenek megoldásra, pl. képek, könyvek, terepasztalok, munkaasztalok, hangkazetták, barkácsolás eszközei stb.
- Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

- ✚ Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodából iskolássá érik.
- ✚ A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti beiskolázásra.
- ✚ Az iskolára érett gyermek testileg, lelkileg, szociálisan is érett.
- ✚ Mozgása összerendezett, teste arányosan fejlett, teherbíró.
- ✚ Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.

- ✚ A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának).
- ✚ Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- ✚ A szociálisan érett gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes az együttműködésre, a kapcsolatteremtésre a felnőttel és gyermektársaival.
- ✚ Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, feladattudata kialakulóban van, kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

V. KIEMELT FIGYELMET ÉRDEMLŐ GYERMEKEK INTEGRÁLT NEVELÉSE

Az inklúzió

„Az inklúzió emberközpontú megközelítés, amely ugyanakkora hangsúlyt fektet az érzelmi élet fejlesztésére, a szocializációra, mint a kognitív eredményekre. Elengedhetetlen feltétele a vezetői és testületi elkötelezettség és a szülőkkel, szakemberekkel való együttműködés.”

(Kompetencia alapú óvodai programcsomag)

Az inklúzió programunkban kiemelt szerepet kap, hiszen valljuk, hogy:

- Minden gyermek más, minden gyermek különböző, ezért minden gyermeket egyéni fejlettségi szintjéhez mérten kell fejleszteni.
- A gyermek személyisége komplexen fejleszthető.
- A gyermek személyisége leginkább a játékban teljesebben kiélvezhető.

A differenciálás számunkra azt jelenti, hogy minden gyermek a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint a lehető leginkább tudjon kiteljesedni, fejlődni.

- Az óvodai élet minden területén alkalmazzuk a differenciálást.
- A már meglévő ismeretre, tapasztalatokra építünk.
- A tanulási folyamatot az egyén fejlettségi szintjéhez igazítjuk.
- Minden tevékenységünkben jelen van a differenciálás.
- A tapasztalatszerzésen és az életszerű tapasztaláson keresztül valósítjuk meg a tanulás folyamatát.
- A családdal való szoros együttműködés, őszinteségen alapuló kapcsolat hozzájárul a fejlesztés hatékonyságához.
- A differenciálás gyakorlatával megvalósul az integráció, érvényre jut az inklúzív (befogadó) pedagógia.
- A differenciálással szeretnénk megkönnyíteni a gyermekek számára az óvoda-iskola átmenetet.
- A komplexitás elvét a differenciálásban is érvényesítjük.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése

1.a) Különleges bánásmódot igénylő gyermek:

- aa) sajátos nevelési igényű gyermek
- ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
- ac) kiemelten tehetséges gyermek

1. b). A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése

1. c.) Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek nevelése

2. Migráns gyermekek interkulturális nevelése

3. A három év alatti gyermekek gondozása-nevelése

● aa) Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, fejlesztése

A közoktatási törvény kimondja, hogy „sajátos nevelési igényű gyermek az, a gyermek, akinek – fejlődése érdekében – az átlagostól eltérő szolgáltatásokra van szüksége.”

Intézményünk az Alapító Okiratban meghatározottak szerint felvállja a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, fejlesztését...

- az integráltan oktatható mozgásszervi fogyatékos, látássérült (vak, alig látó, gyengén látó), hallássérült (siket, enyhén hallássérült, nagyothalló), enyhén értelmi fogyatékos, középsúlyosan értelmi fogyatékos, autizmus spektrum zavarral küzdő, a fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem-vagy magatartás szabályozás zavarával) küzdő gyermekek ellátását.
- az integráltan oktatható, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos rendellenességével küzdő gyermekek ellátását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált neveléséhez fejlesztéséhez szükséges feltételek közzé tartozik az illetékes szakértői bizottság által meghatározottak szerinti foglalkozáshoz szükséges szakirányú végzettségű gyógypedagógus foglalkoztatása, a foglalkozásokhoz szükséges speciális nevelési terv, valamint a gyermekek részére a szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások biztosítása.

Célunk

- Az inkluzív nevelés szemléletével, az esélyegyenlőség biztosításával, intézményünk biztonságot nyújtó, természetes befogadó közege legyen minden gyermeknek, függetlenül hovatartozásától, egyéni adottságaitól, fejlődési ütemétől.
- Olyan óvodai környezet kialakítására törekszünk, melyben a gyermekek életminőségének javítása, beilleszkedésük, szocializációjuk segítése biztosított.

Alapelvünk:

- A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő gyógypedagógiai ellátásban részesüljön.
- Gyermekközösségünkbe csakis olyan sajátos nevelési igényű gyermekek integrálhatók, akik a többiekkel együtt nevelhetők.
- A gyermekek mindenkifelett álló érdekében a mi felelősségünk, hogy minden rendelkezésünkre álló segítséget megadjunk a gyermekeknek képességeik fejlődéséhez, személyiségük kibontakozásához, ismereteik bővítéséhez.
- Az óvónőknek olyan befogadó csoportlétkört kell kialakítaniuk, melyben a gyermekek magatartása, viselkedése kizárja a hátrányos megkülönböztetést, zaklatást (megfélemlítés, megalázás, az emberi méltóság megsértése).
- A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszthetőséget tükröző gyógypedagógiai – orvosi – pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira, illetve a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatára kell építeni.

Feladatunk

- A különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátias készségek alakítása - együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus.
- A sajátos nevelési igényű gyermek terhelhetőségénél az óvónő vegye figyelembe a sérülés jellegét, súlyosságának mértékét, adott fizikai állapotát.
- A fejlesztés tervezése és gyakorlata a gyógypedagógiai – orvosi – pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira, illetve a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatára épüljön.
- A gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdésére.
- A foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatok beépítése, szükség esetén az eljárások megváltoztatása, igazodó módszerek megválasztása.
- A tanulási képességeket befolyásoló pszichikus funkciók, kulcskompetenciák fejlesztése.
- Egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata, a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára, megóvására nevelés.
- Alkalmazkodás az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez.
- Együttműködés a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásainak, javaslatainak beépítése a pedagógiai folyamatokba.
- Esetmegbeszélések a szakszolgálat szakemberei és az óvodapedagógusok között,
- Rugalmas időkeret, szervezeti keretek kialakítása, az egyéni foglalkoztatás megvalósításához,
- Az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása.
- A kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével.
- Annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes.

- Az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.
- A vezető támogatja az óvodapedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.
- A fejlesztés tartalmának, fejlődés ütemének nyomon követése (egyéni fejlesztési tervek, a gyermekek fejlettségének vizsgálata).

„A gyermek fejlődésének nyomon követésekor megismerjük pillanatnyi fejlettségi állapotukat annak érdekében, hogy tovább lehessen fejleszteni őket.

- A sajátos nevelési igényű gyermekek is különbözőek, egyediek, ezért sajátos nevelési megközelítést, egyéni bánásmódot igényelnek ugyanúgy, mint bárki más.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek is elsősorban gyerekek, és csak másodsorban sajátos nevelési igényűek. Ez azt jelenti, hogy a részfunkciók fejlesztésén túl az általános személyiségfejlesztésre nekik is szükségük van.
- A sajátos nevelési igényű gyermekeknek ugyanúgy joguk van az érzések, a tapasztalatok átéléséhez.
- A pedagógusnak értő figyelemmel kell feléjük fordulni, a szükséges feltételeket pedig meg kell teremteni a megfelelő fejlesztéshez.
- A sajátos nevelési igényű kisgyermeknek joga van a sajátosságaihoz, az azokkal való teljes élethez, amely bizonyos speciális életmóddal jár együtt.
- Minden sajátos nevelési igényű gyermeknek joga van – életkorának és egyéni fejlettségének megfelelő szinten – tisztában lenni saját állapotával, jogaival és lehetőségeivel.”
(Kompetencia alapú óvodai program)

Sérülés specifikus fejlesztés feladatai

- **Mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek fejlesztésének feladatai**
- A mozgás akadályozottságából eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés.
- Biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, pl. lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóság elvét.
- Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció és terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe kell beépíteni.
- Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövi.

A mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembe vételével az óvodai nevelés valamennyi területén

Mozgásfejlesztés

- megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel,
- hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszköz szükség szerinti használata kialakításának.

Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése

- a meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés,
- a sérülés függvényében az egészségüggyel való kapcsolattartás, pl. inkontinencia kérdésének megoldásában.

Játéktevékenység

- szükség esetén a játékhoz használt tér átalakítása, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására,
- a mozgáskorlátozott gyermek aktív bevonása, szerepeltetése, bekapcsolódása a játékba.

Nyelvi fejlesztés

- a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe,
- sajátos fejlesztési célok kitűzése esetén logopédussal való együttműködés.

Éneklés, zenei nevelés

- a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe való beépítése, a mozgásfejlődés pozitív hatása (pl. test ellazulása), a ritmus- és tempóérzékelés fejlesztése érdekében,
- szükség szerint adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztése

- a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítségét célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése,
- szükség esetén adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése
- minden tevékenység során tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése,
- alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást, stb.

● **Látássérült gyermek**

A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók, gyengénlátók.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és kéz tisztántartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségekre.

A vak gyermek fejlesztésének feladatai

- játék közben az ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, íz-érzékelés, mozgás-ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztése,
- testkultúra kialakítása, a tartáshibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, majd folyamatos fejlesztése,
- zenei nevelés hangsúlyozása,
- életkoruknak és sérültségük mértékének megfelelő önállóság kialakítása – önkiszolgálás -,

- a környezet valóság-hű megismertetése, sokszínű érzékeléssel, az eszközök tapinthatóságának biztosításával, támpontokhoz kötött téri tájékozódással,
- akusztikus minták, mozgás és verbális kifejezések használata az ismeretszerzésben

Alig látó gyermek fejlesztésének feladatai

Adottságaik szerint tapintó-halló, vagy látó-halló(tapintó) életmódra készíthetők fel, de fontos a látásteljesítmény megőrzése, intenzív fejlesztése is. A fejlesztés területei megegyeznek a gyengén látó gyermekek fejlesztésével.

Gyengén látó gyermekek fejlesztésének feladatai

- eszközök segítségével, vizuális megismerés útján történik, hallási, tapintási ingerekkel kiegészítve,
- testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása és az ehhez szükséges környezet megteremtése – dönthető asztallap, világítás -,
- a környezet vizuális megismertetése, látás használatának megtanítása a távoli és közeli környezetben,
- nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság,
- térbeli tájékozódás a látás felhasználásával,
- finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése,
- a látás-mozgáskoordináció fejlesztése,
- finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt, az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése.

● **Hallássérült gyermek**

Súlyosan hallássérült –siket és enyhén hallássérült –nagyothalló gyermek esetében a halláskárosodás miatt, az érthető kiejtés elmarad, ennek következtében, a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás korlátozódhat, az egész személyiség megváltozhat. A speciális ellátással a súlyos következmények kialakulása csökkenthető.

A hallássérült gyermekek egy része speciális segítséggel részt vehet az óvodai nevelésben.

Központi feladat a kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése, amely az egész napi óvodai tevékenységben jelen van.

Súlyos fokban hallássérült –siket- gyermekek fejlesztésének feladatai

- a nyelvi kommunikáció rendszerében a hallás és a beszédértés fejlesztése, a hangos beszéd használatának építése, a grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia-prevenció,
- kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése,
- fejleszteni kell a beszédértést, szóincset, szájról olvasási készséget,
- törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására.

Nagyothalló gyermek fejlesztésének lehetőségei

- a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szóincsfelkészítés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása,
- a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértés és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

Hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott hallássérült gyermek fejlesztése:

Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik.

Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges- a pszichés fejlődés zavara miatti- beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk, valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje, a speciális pedagógiai megsegítés.

● Enyhén értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok, és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek

A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek esetében a kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés kellő időt, alkalmat kell, hogy biztosítson:

- az alapmozgások, manipuláció kialakítására, fejlesztésére,
- a minimális kontaktus, kooperációs készség, valamint a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére, a gyermek egyéni szükségleteinek megfelelően a szóbeli kommunikációt kiegészítő, illetve helyettesítő módszerek, eszközök alkalmazásával történő fejlesztése,
- a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére,
- a szobatisztaság, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására,
- az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés során a csoportos foglalkozásokon törekedni kell a megfelelő motiváció fenntartására, a csoportban az egymáshoz való közeledésre, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztésére.

● Beszéd fogyatékos gyermek

A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Az akadályozottság megmutatkozhat beszédhangok ejtésében, beszédészlelési, megértési zavarokban, beszédritmus sérülésében, a beszédhelyzetek tartós hártásában, megtagadásában, ill. általános beszédgyengeséggel együtt járó részképesség kieséssel. A diszfóniák, a hangadás kóros elváltozásai is ide sorolhatók.

Fejlesztési feladatok

- komplexitás a fejlesztésben: sokoldalú percepciófejlesztés, kinezteziás, auditív, vizuális, vizuomotoros koordináció, beszéd motorikus mozgások fejlesztése,

- speciális terápiák alkalmazása: diszlexia prevenció, grafomotoros fejlesztés,
- báb- és drámaterápia alkalmazása,
- a mozgás és beszédműveletek, transzfer (átviteli) hatásának tudatos használata.

● **Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek**

Az állapot hátterében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul (átlagos, átlagon felüli intelligencia mellett, értelmi sérüléssel együtt járva). Jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést.

Fejlesztési feladatok

- kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia,
- az óvodai nevelés, ill. ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandóak a fejlesztésre,
- a fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva,
- az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, dicséretet.

Fejlesztési feladatok

- a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával,
- a fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történik,
- megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket.

Modszertani ajánlás

A sajátos nevelési igényű gyermekek kompetencia alapú fejlesztéséhez kiadvány (területenként).

Sikerkritériumok

- komplex szakvélemények figyelembevételével, segítségével megismerhetjük a sérülés mértékét, melyek alapján tervezzük a speciális fejlesztést,
- speciális módszerekkel, terápiás eljárásokkal ismerkedünk, a sérüléshez megfelelő fejlesztést alkalmazunk,
- az együttműködés az óvoda dolgozói között, a tervezésben, feladatok megosztásában megvalósul,
- a szülők támogató együttműködése folyamatos.

Eredményességi mutatók

- ✚ A sajátos nevelési igényű gyermekek is szívesen járnak óvodába.
- ✚ A közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják, nem kerülnek peremhelyzetbe.
- ✚ Örömmel vesznek részt a speciális foglalkozásokon.

 A bemeneti fejlettséghez képest kimutatható a fejlődés.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

„Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek”.

A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek magatartása jelentősen eltér az adott életkorban elvárható helyes magatartástól. Ezek a gyermekek az esetek többségében tanulási nehézségekkel is küszködnek, tehát több szempontból is fokozott figyelmet és törődést igényelnek.

A tanulási zavar jellegzetes tünete, a figyelem zavarai, ami lehet nehezen rögzíthető figyelem éppúgy, mint letapadó. Előfordul, hogy a figyelem szelektáló funkciója nem működik megfelelően. Zavar keletkezhet az érzékelésben, ill. a motorikum területén, ami szintén tanulási nehézséghez vezet. A tanulási nehézségekből kialakulhatnak viselkedési rendellenességek, amelyek valójában stratégiák a kudarcok kezelésére (bohóckodó, nyafogó, szélsőséges érzelmi reakciót adó), de a gyermek testi tüneteket is produkálhat másodlagosan. A tanulási nehézséget általában több ok együttes hatása okozza. Hozzájárulhatnak társadalmi okok, káros szokások, (túl sok televízió nézés), de lehet genetikai háttere is. Az okok között szerepelhetnek lelki eredetűek is: traumák, önértékelési zavarok, szülő-gyerek kapcsolatban fennálló, ill. más családi problémák, pedagógussal való konfliktus.

Célunk:

- A gyermekek célirányos fejlesztése révén képességeik önmagukhoz viszonyított fejlesztése.

Feladatunk:

- A beilleszkedési és magatartási zavarral küzdő gyermekek korai kiszűrése, nyilvántartása.
- A magatartászavarral és egyéb nehézséggel küzdő gyerekek beilleszkedésének segítése az adott közösségbe. A gyerekek megsegítése érdekében tett intézkedések dokumentálása.
- A gyermek teljesítményének, magatartásának az átlag felé történő közelítése.
- Esélyegyenlőség biztosítása, differenciálással, változatos módszerekkel.
- Fejlesztéshez szükséges speciális eszközök biztosítása.
- Nyugodt, elfogadó, következetes magatartás tanúsítása.
- Együttműködés a családdal, szakemberekkel.

ac) kiemelten tehetséges gyermek

A köznevelési törvény szerint - „Kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános, vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.”

A tehetség valami iránt megmutatkozó hajlam, képesség.

Fontosabb összetevői

- Képességek – intellektuális, művészi, pszicho-motoros, szociális
- Kreativitás – alkotóképesség, problémamegoldó képesség, fantázia, eltökéltség, kitartás
- Feladat iránti elkötelezettség – kíváncsiság, tudásvágy, motivációs tényezők

Meglátásunk szerint óvodáskorban konkrétan körvonalazható, kimutatható tehetségről nem beszélhetünk, inkább ígéretes képességekkel rendelkező gyermekeket nevelünk. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a tehetséges óvodás elsősorban gyermek, aki külön odafigyelést igényel, mint más társai.

Az óvoda fontosnak tartja, hogy megteremtse azt a feltételrendszert ahol minden gyermek az egyéni képességeinek, készségeinek megfelelő fejlesztésben részesülhet, figyelembe véve a játék elsődlegességét.

Kapjanak ezek a gyerekek több lehetőséget a vizsgálódásokra, tevékenykedésre, testre szabott feladatokkal általában jól motiválhatók.

Célunk

- A kiemelkedő képességű, kiválóan kreatív gyermekek felfedezése, képességeik kibontakoztatása, a tanulás iránti érdeklődés felkeltése, komplex személyiségük optimális fejlesztése játékos keretek között.

Feladatunk

- Felismerni a tehetségcsírát, a kreatív gyermeket és megjelenési formáit.
- Ösztönözni, motiválni kreativitásukat egyéni bánásmód keretén belül, speciálisan fejleszteni, támogatni.
- A tehetségnevelés megköveteli a pedagógustól az empatikus hozzáállást, odafigyelést, bizalomkeltő magatartást, következetességet.
- Kielégíteni szükségleteiket, megismerési, elfogadási, alkotási, biztonsági és egyéb speciális igényeit.
- Élmény dús környezet biztosítása, amelyben szabadon szárnyalhat a gyermeki kreativitás.
- Derűs, nyugodt, inkluzív óvodai légkör biztosítása.
- A gyermekek önkifejező, önértékelítő törekvéseinek erősítése.
- A szülő segítése gyermeke nevelésében.
- Óvodánkban a kreatív tehetségígéretes gyermekek fejlesztése az „óvodai csoportban napi tevékenységekbe ágyazva” történik, differenciált feladatadással.
- Pozitív értékeléssel sikerélmény biztosítása.

Eredményességi mutatók:

- A gyermek igényli képességeinek fejlesztését, és örömmel éli meg, belső motivációja a fejlődés.
- Megtalálja a kiemelkedő képességének megfelelő tevékenységet.
- Képes önálló, kreatív produktumok létrehozására.

1. b). A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek fogalma:

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek gyermek,

- aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll: - a gyermeket együtt nevelő mindkét szülő, a gyermeket egyedül nevelő szülő, illetve a gyám legmagasabb iskolai végzettsége alapfokú.

Halmozottan hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek,

- aki esetében az alábbi meghatározott három körülmények közül legalább kettő fennáll – alacsony iskolai végzettség, alacsony foglalkoztatottság, elégtelen lakókörnyezet.
- a nevelésbe vett gyermek.

Nevelési programunk fő törekvése, hogy a tanulási képességek és kompetenciák célzott fejlesztésével minden gyermeket lehetőségeihez mérten közvetetten felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdésre, az iskolai közösségbe történő beilleszkedésre.

A program tartalmi kidolgozásánál a gyermek alapvető megnyilvánulási módjára és fő tevékenységi formájára, a mozgásra és játékokra alapozva szervezzük a főbb nevelési területeken végzendő pedagógiai és pszichológiai feladatokat.

Helyi óvodai fejlesztő program

Az integrációs pedagógiai rendszer (IPR) intézményi működtetése adaptív, befogadó környezetet és pedagógiai módszertani fejlesztést jelent, amely a hatékony együttnevelés során a szociális környezet és az egyéni képességek fejlettségéből adódó hátrányok ellensúlyozását célzó nevelő-oktató tevékenységben nyilvánul meg. Az óvodai fejlesztőprogram keretében – a gyermek igényéhez igazodva oldja meg az óvoda:

- a gyermek fejlettségével kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
- a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet,
- az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, melyek a gyermekek óvodai nevelése során a szülőket támogatják, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak.

Területei:

- Szervezési feladatok
- Nevelőtestület együttműködése
- A pedagógiai munka kiemelt területei
- Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel
- Óvoda-iskola átmenet támogatása

Szervezési feladatok

- Teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása a célcsoport körében: hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beiratásának támogatása.
- Integrációt elősegítő csoportalakítás – arányos elosztásuk a csoportokba.
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása.
- A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása.

Nevelőtestület együttműködése

- Rendszeres team munka valamennyi munkatárs részvételével
- Esetmegbeszélések
- Hospitálások

A pedagógus feladata

- Az IPR programnak megfeleltethető tevékenységek megvalósítása.
- Egyéni fejlesztési terv készítése és ennek alapján történő komplex képességfejlesztés.
- Együttműködést támogató, szociális képességeket fejlesztő módszerek alkalmazása a gyermekek nevelésében.
- A gyermek fejlődését segítő más szakemberekkel történő együttműködés.
- A gyermekek differenciált, fejlesztő értékelése, a családjaikkal történő rendszeres kapcsolattartás, családsegítés, kölcsönös tájékoztatás.

Pedagógiai munka kiemelt területei

- Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérést, részletes anamnézist kell készíteni a belépő gyerekről erre elkészített formanyomtatvány áll rendelkezésre családlátogatás alkalmával.
- Kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejezőképesség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése).
- Érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés).
- Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás) - Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése. - Korszerű óvodapedagógiai módszerek (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei).
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei).

Gyermekvédelem és egészségügyi ellátással, szociális segítséggel kapcsolatos munka

- Egészségügyi szűrővizsgálatok elvégzése minden, illetve speciális probléma esetén az arra rászoruló gyermek esetében (a gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi - szemészet, fülészet, ortopédia - vizsgálatának) kezdeményezése, megszervezése.
- Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás rendszeres elvégzése (a szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok).
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése; kirándulások, rendezvények látogatása).
- A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés (egyetlen gyermek se maradjon ki az óvodából a szülők szegénysége, az óvoda által kért természetbeni és pénzbeli hozzájárulások fedezetének hiányában).

Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal

- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat (a szülők támogatása, erőforrásainak feltárása) - Védőnői hálózat (a gyermekek óvodai beíratásának támogatása; korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás).
- Védőnői hálózat (A szülők és gyermekek számára kialakított közös programok).
- Szakmai szolgáltatóval, szakszolgálattal (konzultációk a gyermek fejlődéséről, szolgáltatások biztosításának megtervezése és biztosítása).
- Roma Nemzetiségi Önkormányzat (a gyermekek óvodai beíratásával, a hiányzás csökkentésével, iskolaválasztással, szülői programokkal kapcsolatos együttműködés).
- Horvát Nemzetiségi Önkormányzat (közös programok szervezésében, megtartásában).

Óvoda – iskola átmenet támogatása

- Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka (a tanulási képességek megalapozása, a tanulási és egyéb rész-képesség zavarok kialakulásának - megelőzése, megoldási késztetés, monotónia túrés, figyelemkoncentráció, az alkotásvágy szükséges szintjének kialakítása).
- Iskolaválasztás támogatása (a kijelölt iskolával, a szabad iskolaválasztással, a halmozottan hátrányos helyzetűek előnyben részesítésével, a sajátos nevelési igényűvé minősítéssel kapcsolatos felvilágosítás, tanácsadás) támogatása.
- Az érintett iskolákkal közös óvoda - iskola átmenetet segítő program kidolgozása (hospitálások, esetmegbeszélések, szakmai műhely, közös programok).

- A gyermekek fejlődésének után követése legalább az általános iskola első évében.

A szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés

- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel.
- A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása.
- Rendszeres napi, vagy heti tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyerekek alkotásainak megmutatása, elemzése.
- Egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése.
- Szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése, pl. farsang, karácsony, anyák napja, kirándulás stb.
- Partnerközpontú működés, szülői igények kiszolgálása.

Intézményi önértékelés, eredményesség

- Intézményi önértékelés készítése.
- Eredményesség (beövodázási arány, hiányzás csökkenése, iskolakezdés megfelelő időben, sajátos nevelési igényűvé minősítés csökkenése, normál tantervű, integrált iskolai környezetbe történő beiskolázás, szabad iskolaválasztás érvényesülése, iskolaérettség elérése) mérése.

A helyi óvodai fejlesztő program célja

- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3-7 éves, rendszeresen járjon óvodába, ahol megfelelő minőségű óvodáztatással, tudatos óvodai nevelő-fejlesztő munkával biztosítjuk a gyermekek iskolai sikerességét, egyenlő esélyét az iskolakezdéshez.
- Együttműködő partneri kapcsolat kiépítése annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése, szociális támogatása sikeresen valósuljon meg.

Helyi óvodai fejlesztő program megvalósításának alapvető pedagógiai feltételei

- a befogadó (és elfogadó) szemlélet attitűd
- a gyermekbarát, biztonságot nyújtó és szeretetet nyújtó környezet
- az integrációt támogató tanulásszervezési eljárások és módszerek alkalmazása a nevelés folyamatában
- a széleskörű, választható, érdeklődésre is épülő tevékenységformák biztosítása,
- az egyéni bánásmód mindenkire kiterjedő alkalmazása
- az aktuális fejlettséget, hozott értékeket is figyelembe vevő, optimális fejlesztés

A fejlesztés főbb területei

- Befogadás
- Kommunikációs nevelés
- Érzelmi nevelés, szocializáció
- Egészséges életmódra nevelés
- Társadalmi tevékenység tudatos fejlesztése

1. c.) Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek nevelése

A cukorbetegség, vagy más néven diabétesz egy anyagcserezavar, amelyben a szénhidrátok hasznosítása szenved zavart.

1-es típusú diabétesz: ebben az esetben a hasnyálmirigy nem termel inzulint, így külsőleg kell bevinni a szervezetbe. Az 1-es típusú diabétesz általában genetikai okokra vezethető vissza.

A napi többszöri vércukormérés, inzulin beadás, szénhidrátszegény diéta betartása nehézséget okoz a gyermekek számára. Ezért a környezetet az óvodát is szükséges felkészíteni ennek elfogadására, és a betegséghez kapcsolódó teendőkre.

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló: az a gyermek, tanuló, akinek egészségügyi ellátása az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 89. §-a szerinti általános járóbetegszakellátásban vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbetegszakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben, tanévben a harminchat nevelési napot, tanítási napot várhatóan meghaladja, és emiatt az óvodai nevelésben a 8. § (2) bekezdése szerinti formában nem tud részt venni, illetve tankötelezettségét iskolába járással nem tudja teljesíteni, tehát, a szakorvos véleménye alapján várhatóan 36 nevelési napot, 36 tanítási napot egészségügyi (járó –vagy fekvőbetegellátás) ellátásban részesülő tanuló, aki emiatt nem tud óvodába vagy iskolába járni.

A vezető feladatai:

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 62. § (1a) A nevelési-oktatási intézmény, vezetője a 14 évnél fiatalabb 1-es típusú diabéteszsel élő gyermek, részére abban az időtartamban, amikor az óvoda, felügyelete alatt áll, az 1-es típusú diabéteszsel élő gyermek, tanuló szülőjének, más törvényes képviselőjének kérelmére, a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján az (1b)– (1e) bekezdés szerinti speciális ellátást biztosítja.

(1b) Az intézmény vezetője a pedagógus vagy érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatottja számára az (1a) bekezdés szerinti esetben és módon előírhatja

- a vércukorszint szükség szerinti mérését,
- szükség esetén, orvosi előírás alapján, a szülővel, más törvényes képviselővel, a megadott kapcsolattartási módon egyeztetve, az előírt időközönként a szükséges mennyiségű inzulin beadását.

(1c) A nevelési-oktatási intézmény vezetője az (1b) bekezdés szerinti feladat ellátását

- olyan pedagógus vagy legalább érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy útján biztosítja, aki a hivatal által szervezett, a feladat ellátásához kapcsolódó ismeretekről szóló szakmai továbbképzésén részt vett, és aki a speciális ellátásban való részvételt vállalja, vagy
- iskolaorvos vagy iskolavédőnő útján biztosítja.

(1d) A szülő, más törvényes képviselő az (1a) bekezdés szerinti kérelmét az Eütv. 15. § (5) bekezdésével összhangban megtett formában nyújtja be.

(1e) Az intézmény vezetője az e § szerinti esetkörben egy esetleges rosszullet esetén az Eütv.-vel összhangban álló speciális ellátási eljárásrendet alakít ki.

A feladatot ellátó pedagógus feladata:

Az ellátás formája vércukormérés az orvosi előírás alapján az előírt időközönként a szükséges mennyiségű inzulin beadása.

2. Kétnyelvű nemzetiségi óvodai nevelés ellátása

“A gyermek ember. Szellemi, személyes életre, szabadságra és felelősségre, közösségre, nyelvre és kultúrára van rendelve.” Nyíri Tamás

Óvodai nevelésünk szerves része a horvát nemzetiségi nyelven folyó nevelés, annak rendszerét áthatja a nemzetiségi nevelés, melynek alapja a nyelv ápolása. A két nyelv használatának arányát a pedagógiai programban kell meghatározni úgy, hogy annak az óvodai nevelési év első hónapjában az érintett

gyermekek nyelvismerete vonatkozásában végzett felmérés adataira kell épülnie. Mivel kisgyermekünk családból hozott nyelvismerettel nem rendelkeznek, ezért ennek megfelelően mindennapi óvodai életünkben a horvát nyelv minél nagyobb arányú alkalmazására, a nemzetiségi hagyományok, szokások továbbörökítésére, valamint a nemzetiségi identitás megalapozására törekszünk.

A nemzetiségi nyelv és kultúra ápolásában programunk alappillére kettős.

1. A gyermeki érzelmekre építve megalapozni a horvát nyelvhez, a horvát népi kultúrához való kötődést.
2. A tevékeny óvodai élet a horvát nemzetiségi kultúrából merítve, és az évszakokhoz, a jeles napokhoz kötve.

Alapelvek

- a nemzetiségi gyermeki jogok és alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása
- nyitottság a külvilágra a nyelvi nevelés érdekében
- a nemzetiség nyelvének elsajátíttatása a szülői házzal közösen
- az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének, átörökítésének, a multikulturális nevelésen alapuló integrációnak biztosítása

Célunk

- A gyermekek anyanyelvi környezetének és érzelmi biztonságának megteremtése mellett - figyelembe véve a gyermek nyelvismeretét - minél teljesebbé váljon a nemzetiség nyelvén folyó kommunikáció.
- A gyerekekben alakuljon ki pozitív viszony a horvát nyelv iránt, ismerjenek a nemzetiség kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat, játékokat.
- A horvát nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományok és szokások fejlesztése.
- A horvát nyelv iskolai tanulására való felkészítés.
- A nemzetiségi identitástudat kialakulásának és fejlesztésének megsegítése.

Feladatunk

- A gyerekek óvodai felvételekor a szülői igény nyilatkoztatása a nemzetiségi nevelésről.
- Annak feltárása, milyen szinten beszélik a gyerekek a horvát nyelvet.
- A horvát nemzetiségi nyelv megismertetése és megszerettetése, a gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni nyelvi fejlettségüknek megfelelően.
- A horvát nyelvű kommunikációban törekedni kell a természetes nyelvtanulási eljárásokat alkalmazni, ezen belül kiemelni az utánzásokon alapuló nyelvelsajátítást.
- Az óvodapedagógus a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítja az utánzásokon alapuló nyelvelsajátítást.
- Meghitt beszélgetésekkel erősítjük a gyermekek beszélőkedvét, a horvát nyelv használatát.
- Az intellektuális érzelmek megjelenésével segítjük a gyermek érdeklődési szintjének fokozódását, a horvát nyelvtanulási vágyának kialakulását, és fenntartását.
- A horvát nemzetiség nyelvének továbbéltetésére lehetőséget teremtve hagyjuk érvényesülni az adott tájegység nyelvjárását, melyhez a felnőttek egymás közötti horvát nyelven történő kommunikációja pozitív mintaként szolgál.
- A gyermek kíváncsiságának, utánzási kedvének felhasználásával fejlesztjük az értelmi képességeiket.
- Legfőbb feladatunk, hogy a gyermekekkel megszerettessük a nyelvet, annak dallamát, mondókákkal, versekkel, dalokkal színesítsük az óvodai beszédkörnyezetet.
- Tapasztalatokat, ismereteket gyűjtünk a népi hagyományok, a népi kultúra, szokások, játékok köréből.
- A nemzetiségi nyelvet az óvónő és a gyermekekkel foglalkozó felnőttek a mindennapok természetes folyamatában éltetik.

- A tevékenységformák tartalmához felhasználjuk a nemzetiségi nyelvi kultúra kincseinek és az anyanemzet kultúrájának (irodalom, zene, népi játék), szellemi és tárgyi értékeit, tudatosan felépített tematika segítségével változatos módon szervezzük meg a nyelvelsajátítást.
- Az idők iránti tisztelet, megbecsülés alakítása.
- Óvoda-iskola átmenet megkönnyítése.
- A gyermekeket hozzászoktatni ahhoz, hogy legyenek büszkék arra, hogy magyar és horvát nyelven is meg tudják értetni magukat kétnyelvű milliőben.

Az óvodáskorú gyermek rendkívül fogékonyak mindenre, így a nyelv befogadására is. Törekednünk kell arra, hogy figyelmüket felkeltsük, s meg is tartsuk.

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- ✚ A gyermekekben kialakul pozitív érzelmi viszony a horvát kisebbségi kultúra és nyelv iránt.
- ✚ Életkoruknak és egyéni képességeinek megfelelően rendelkeznek olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket tudják horvát nyelven is közvetíteni.
- ✚ Ismernek a nemzetiség, az anyanemzet (anyaország) kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat (esetenként tájnyelven is), azokat önállóan elő tudják adni.
- ✚ A jobb képességűek közötti kommunikációban megjelennek a horvát szavak, kifejezések a játék során.
- ✚ Megértik és végrehajtják a mindennapi élet során használatos utasításokat.
- ✚ Tudják, ismerik a mindennapok során használt tárgyak, eszközök horvát nyelvű elnevezéseit.
- ✚ Ismerik a különböző ünnepkörökhöz kapcsolódó helyi népszokásokat, azok bemutatásában gyakran tevékenyen részt is vesznek.
- ✚ Külső környezetükről szerzett ismereteiket horvát nyelven is ismerik, így pl. – napszakok, évszakok elnevezései, - állatok, növények nevei, - az őket körülvevő tárgyak, jelenségek nevei, - közlekedési eszközök, - számolás 10 – ig, - mennyiség, szín, forma, nagyság viszonyai, - téri tájékozódás kifejezéséhez használt elnevezéseket.
- ✚ Ismerik a helyi horvát nemzetiségi szokások, hagyományok értékét, megtanulták tisztelni és megbecsülni azokat.
- ✚ Felkészültek a nemzetiségi nyelv iskolai tanulására.

3. Migráns gyermekek interkulturális nevelése

Felkészülés a gyermek fogadására

Az óvónő felkészülése a szülőkkel és a gyermekkel való kapcsolatfelvétellel kezdődik.

A későbbiekben a gyermek kultúrájával, vallásával, nemzetiségével kapcsolatos információkat is össze kell gyűjtenie, szükség esetén utána kell olvasnia. Ezek az információk hozzásegítik ahhoz, hogy jobban megérthesse a gyermek viselkedését, meghatározhassa a pedagógiai beavatkozás lehetőségei irányait.

Tanácsos ezeknek az információknak egy részét a csoportban dolgozó dajkával is megismertetni.

Az érkező gyermek empátiás fogadása

A migráns gyermek kezdeti viselkedését meghatározza aktuális érzelmi beállítódása és előzetes szocializációs tapasztalatai:

- A migráns kisgyermek, amikor bekerül a számára teljesen idegen környezetbe, egyedül lévőnek, kirekesztettnek érzi magát.
- Nem érti a körülötte lévő felnőttek és gyerekek beszédét, és őt sem értik a többiek.
- Fél az ismeretlentől, a változástól, a bizonytalanságtól.

- Vallási okból előfordulhat sajátos étkezési szokás, ettől úgy érzi, ő más, mint a többi kisgyerek.
- Általában a család szociálisan is rászorult, ezért a többi kisgyermekhez viszonyítva hátrányosabbnak érezheti magát.

A kezdeti időszakban a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése. Az eltérő nyelv, szokások, viselkedési módok, étrend elfogadtatása, értékékként való bemutatása szükséges a többségi gyermekek számára.

A más kultúrákról, a vallásokról, a bőrszínről, az etnikai különbségekről szóló, életkornak megfelelő ismeretek bemutatása apró lépésekben, a gyermekek érdeklődési körét - játék, mese, vers, ének, zene, tánc- figyelembe véve valósítható meg.

A migráns gyermeket segíteni kell a magyar nyelv elsajátításában, melynek leghatékonyabb eszköze a játék, tere pedig maga a közösség.

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- ✚ Szívesen jár óvodába.
- ✚ A gyermekcsoport egyenrangú tagjának érzi magát.
- ✚ Szívesen játszik társaival és a csoporttársak is keresik a társaságát.
- ✚ Megérti a magyar szavak jelentését, szavakat, tömondatokat képes magyarul kimondani.

4. A három év alatti gyermekek gondozása-nevelése

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről 8. § (1)

Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.

Településünkön csökkent a gyermekek létszáma, így egyre nagyobb lehetőség van a két és fél éves gyermekek felvételére is.

Az óvodai nevelés-gondozás feladatai három év alatti gyermekeknél.

- Az óvodai nevelés-gondozás feladata a családban nevelkedő kisgyermek napközbeni ellátásának és esetlegesen kiegészítő szolgáltatásoknak biztosításával gyermek testi- és pszichés szükségleteinek kielégítése, az optimális fejlődés elősegítése.
- A hátrányos helyzetű gyermekek esetében a hátrányok és következményeik enyhítésére törekvés.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek rehabilitációjának és rehabilitációjának segítése a gondozás, nevelés, az egyéni és a csoportos foglalkozások keretében, a gyógypedagógus irányítása alapján.

Egészségvédelem, az egészséges életmód megalapozása

- Harmonikus testi és lelki fejlődéshez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése, a fejlődés támogatása.
- Egészségvédelem, egészségnevelés, a környezethez való alkalmazkodás és az alapvető higiénés szokások kialakulásának segítése (a testi-lelki harmónia kialakulását és megőrzését segítő napirend – ezen belül: étkezés, mosakodás, öltözködés, alvás, szobatisztaságra nevelés, pihenés, levegőzés, játék, mozgás).
- Szükség esetén speciális szakember bevonásával prevenciós és korrekciós feladatok ellátása.

Az érzelmi fejlődés és a szocializáció segítése

- Derűs légkör biztosítása, az óvodába kerüléssel járó nehézségek lehetőség szerinti megelőzése, ill. csökkentése, a gyermekek segítése az esetlegesen átélt nehézségeik feldolgozásában.
- Felnőtt-gyermek között szeretetteljes, érzelmi biztonságot jelentő kapcsolat kialakulásának segítése.
- Egyéni szükségletek kielégítése a csoportban élés helyzetében, az éntudat egészséges fejlődésének segítése.
- Bizalmon és elfogadason alapuló társas kapcsolatok alakulásának, az együttélés szabályai elfogadásának, a másik iránti nyitottság, empátia és tolerancia fejlődésének segítése.
- Lehetőség teremtés a felnőttekkel és/vagy a társakkal közös élmények szerzésére az én érvényesítés és a tolerancia egyensúlyának irányába befolyásolva a gyermek fejlődését.
- Kommunikatív képességek fejlődésének segítése a kommunikációs kedv felébresztésével és fenntartásával (meghallgatás, figyelem, kérdések megválaszolása).
- A szocializációs problémával küzdő, lassabban fejlődő, érzékszervi és/vagy mozgássérült, a sajátos nevelési igényű, a hátrányos helyzetű, az elhanyagolt gyermekek nevelése-gondozása speciális többlettörődéssel, szükség esetén más szakemberek bevonásával.

A megismerési folyamatok fejlődésének segítése

- Az érdeklődés kialakulásának, fennmaradásának, erősödésének, az érdeklődési kör bővülésének segítése.
- A gyermek életkorának, érdeklődésének megfelelő tevékenységek lehetőségének biztosítása;
- A gyermek igényeihez igazodó közös tevékenység során élmények, viselkedési és helyzetmegoldási minták nyújtása.
- Az önálló aktivitás és a kreativitás támogatása.
- Az önálló véleményalkotásra, a döntésre, a választásra való képesség válás segítése.
- Ismeretnyújtás, a tájékozódásnak, a tapasztalatok és élmények feldolgozásának segítése.
- A gyermek tevékenységének támogató-bátorító odafigyeléssel kísérése, megerősítése, az önkifejezés lehetőségeinek megteremtése az egyes helyzetekben.

VI. SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK

1. Gyermekvédelmi tevékenységünk

A gyermekek védelméről szóló törvény 1997. november 01.-én lépett hatályba. A gyermekek jogainak megvalósulásához a pedagógusok, a szülők és a gyermekjóléti szolgálatok munkatársainak együttes munkájára van szükség.

Az óvoda nemcsak közoktatási feladatot lát el, hanem részt vesz a gyermekek napközbeni ellátásával összefüggő tevékenységben is.

A gyermekvédelmi törvény alapján az óvodának közre kell működnie a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatok ellátásában. Kapcsolattartási kötelezettsége van a gyermekjóléti szolgálattal.

Tevékenységünk alapelvei

- Minden gyermeket védelemben részesítünk annak érdekében, hogy fizikailag, szellemileg, erkölcsileg, lelkiileg és társadalmilag egészségesen és normálisan tudjanak fejlődni.
- Pedagógusokként kötelességünk közreműködni a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében és feltárásában.

- A hátrányos, halmozottan hátrányos, sajátos nevelési igényű helyzetben lévő gyermekeknek biztosítjuk az állapotuk és helyzetük által megkövetelt gondozást és nevelést. Biztosítjuk, hogy a gyermekek képességei egyenlő eséllyel fejlődjenek.
- Különleges gonddal foglalkozunk azokkal a gyermekekkel, akiknek családja létfenntartási gonddal küzd.
- A gyermekek esélyegyenlőségét személyre szóló, differenciált egyéni foglalkozással, fejlesztő programokkal biztosítjuk.

Célunk

- A prevenció, a gyermekek fejlődését hátrányosan befolyásoló körülmények feltárása, a hátrányos helyzet csökkentése, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, segítségnyújtás, együttműködés a megfelelő partnerekkel, szakemberekkel.

Feladatunk

- A gyermekvédelmi munka fő feladatát a prevenció, a segítségnyújtás, a hátrányok enyhítésére törekvés jelenti, amelyre a humánus, a megértés, a támaszkodás, a szeretet pótlás a jellemző.
- Ehhez ismerjük a gyermekek, az óvodás családok hátterét, szociokulturális, szükség esetén anyagi helyzetét.
- Feladatok megvalósítása fokozott gondoskodásban és törődésben, érzelmi biztonság és élménynyújtásban, szocializáció segítségével, egyéni fejlesztésben és speciális szakemberek által végzett fejlesztésekben realizálódik.
- Nyilvántartást vezetni a veszélyeztetett, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekről.

A nyilvántartásba vétel szempontjai

- Erkölcstelen családi környezet, itatózó szülők, bűnöző családi helyzet.
- Elhanyagoló nevelés, testi-lelki bántalmazás.
- Egészségügyi okok: súlyos érzékszervi károsodás, súlyos tartós betegség, fejlődésbeli elmaradás.
- Hátrányos helyzetű gyermekek száma.
- Három, vagy több gyermekes családban élők száma.
- Csonka családban nevelődők száma.
- Súlyos anyagi nehézségekkel küszködés.

A gyermekvédelemmel kapcsolatos éves feladatokat a munkatervben jelöljük meg.

A gyermekvédelmi munka tartalma

- a gyermekek fejlődését veszélyeztető okok feltárása
- káros hatások megelőzése, ellensúlyozása
- az óvodapedagógusok feladatai
- a gyermekek jogai

A gyermekek jogai

- A gyermekeknek joga, hogy nevelési, illetőleg nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék, óvodai életrendjét, pihenőidő, szabadidő, testmozgás beépítésével, sportolási, étkezési lehetőség biztosításával életkorának és fejlettségének megfelelően alakítsák ki.
- A gyermek személyiségét, emberi méltóságát tiszteletben kell tartani és védelmet kell számára biztosítani a fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek nem vethető alá testi fenytésnek, megalázó büntetésnek, vagy bánásmódnak.

- Az óvodai nevelésben tilos a hátrányos megkülönböztetés bármilyen okból, így különösen a gyermek vagy hozzátartozói, színe, neme, vallása, nemzeti etnikai hovatartozása, politikai vagy más véleménye, nemzeti etnikai vagy társadalmi származása, vagyoni és jövedelmi helyzete, kora, cselekvőképességének hiánya, vagy korlátozottsága születési, vagy egyéb helyzete miatt, valamint a nevelési-oktatási intézmény fenntartója alapján.

A gyermekek további joga

- Képességeinek, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelésben részesüljön, valamint tehetségének felismerése és fejlesztése érdekében, alapfokú művészeti oktatásban vegyen részt
- Nemzeti, illetőleg etnikai hovatartozásának megfelelő nevelésben részesüljön.
- Nem állami, nem önkormányzati nevelési-oktatási intézményben vegye igénybe az óvodai ellátást, továbbá az állami, illetve az önkormányzati nevelési-oktatási intézményben hit- és vallásoktatásban részesüljön. személyiségi jogait, így különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát, családi élethez és magánélethez való jogát az óvoda tiszteletben tartsa, e jogának gyakorlása azonban nem veszélyeztetheti saját- és társai egészségét, testi épségét.
- Állapotának, személyes adottságának megfelelő megkülönböztetett ellátásban - különleges gondozásban, rehabilitációs célú ellátásban - részesüljön, életkorától függetlenül a pedagógiai szakszolgálat intézményeihez forduljon segítségért.

Az óvoda

- Felderíti a gyermekek és tanulók fejlődését veszélyeztető okokat
- Pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására
- Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést hoz.
- A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátását a gyermekjóléti szolgálat segíti.
- A gyermek joga, hogy a nevelési-oktatási intézményben, családjá anyagi helyzetétől függően, kérelmére ingyenes, vagy kedvezményes étkezésben részesüljön.

A pedagógusok feladatai a gyermekvédelmi munkával kapcsolatban

- A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése, fejlesztése.
- Feltérképezze a gyermekvédelmi eseteket, a feladatokat koordinálja, vezesse a gyermekvédelmi szempontból szükséges nyilvántartásokat.
- Kapcsolatot tart az önkormányzat illetékes szakemberével, Gyermekjóléti szolgálat vezetőjével, védőnővel.
- Tevékenysége során figyelembe vegye a gyermek:
  - egyéni képességeit
  - tehetségét
  - fejlődésének ütemét
  - szociokulturális helyzetét
  - fejlettségét
  - fogyatékosságát
- Segítse a gyermek képességének, tehetségének kibontakoztatását, a bármilyen oknál fogva hátrányos helyzetben lévők egyéni fejlesztését.
- A szülőket az őket érintő kérdésekről rendszeresen tájékoztassa.
- A szülőt figyelmeztesse, ha gyermeke jogainak megóvása, vagy fejlődésének elősegítése érdekében intézkedést tart szükségesnek.
- A szülő kérdéseire érdemi választ adjon.

- Közreműködjön a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában és megszüntetésében.
- A gyermekek rendszeres óvodába járásának ellenőrzése, jelzésadás a vezető felé.

A gyermek- és ifjúságvédelmi munka irányítása az óvodavezető feladatkörébe tartozik. Amennyiben az óvoda, a gyermekeket veszélyeztető okokat nem tudja pedagógiai eszközökkel megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgáltatótól.

2. Az óvodai szociális segítő feladatai

Az óvodai iskolai szociális segítő tevékenység feladatellátásának jogszabályi háttere

- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. Törvény (Gyvt. 40/A. §(2) a-g) pontja).
- A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV.30.) NM rendelet.

A szociális segítői tevékenység célja

A gyermekek, tanulók, szülők, óvodapedagógusok, pedagógusok részére adekvát szakmai segítség nyújtása.

- Az elsődleges prevenció.
- Az észlelő-és jelzőrendszer működésének segítése.
- A veszélyeztetettség megelőzésében és megszüntetésében való segítségnyújtás.
- Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek helyzetét javító szolgáltatások nyújtása.

Célcsoport

- Gyermekek
- Szülők
- Pedagógusok
- Szülői Közösség

Feladata

- Az óvodai szociális segítő egyéni, csoportos és közösségi munkát végez, valamint gyermek és ifjúságvédelmi feladatokat lát el.
- Az óvodai iskolai szociális segítő ezeket a tevékenységeket saját kompetenciájának - végzettség, szakképesítés - mértékében a köznevelési intézményekben megjelenő szükségletek alapján nyújtja, illetve szakemberek bevonásával biztosítja.

A szociális segítő kapcsolatot tart:

A szülőkkal

- szülői értekezleten
- fogadóórán

Nevelőtestülettel

- értekezleten

A szociális segítés eszköztárának formái

- csoportban végzett tevékenység
- közösségi tevékenység
- gyermek és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában segítségnyújtás
- egyéni tevékenységek

Együttműködés feltételei

Alapja az Együttműködési megállapodás melynek tartalmát a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről 8. §(2) bekezdés szabályozza. A szociális segítő a járásszékhelyen működő család és - gyermekjóléti központjának alkalmazásában áll, így amelyik járásban van a köznevelési intézmény, azon család és gyermekjóléti központ vezetője a munkáltatója.

VII. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

A teljes óvodai élet megszervezésénél elsődleges szempont a gyermek egyéni szükségleteihez, a különböző tevékenységekhez igazodó napirend kialakítása, amelynek alapja az érzelmi biztonság megteremtése.

1. Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunkának a kulcsszereplője az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus tevékenységének, a nem pedagógus munkakörben alkalmazottak munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez. Az óvodapedagógusok és dajkák beszélnek a kisebbség nyelvét, ismerik a horvát nép kultúráját, a kultúra hagyományozásáért felelősséget vállalnak.

Nevelőmunkában segítő társaink a dajkák, akik legszorosabban az egészséges életmódra nevelésben, a szokások rögzítésében, a gyermekek testi szükségletei kielégítésében működnek együtt velünk. Irányításunkkal azonban a nevelő munka minden területén látnak el részfeladatokat. Magatartásukkal, beszéd stílusokkal ők is hatással vannak a gyermekekre. Ezen felül ők biztosítják a gyermekcsoportok, a hozzájuk tartozó helyiségek, valamint a szociális helyiségek és irodák higiéniját. Mindkettő dajkánk szakképzett. Összehangolt munkánk hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez.

Óvodánk nevelőtestülete a múlt tiszteletéből táplálkozva igyekszik megfelelni a jövő elvárásainak. Ezért nevelési és tevékenység rendszerünkben jelen van a népi-, nemzeti kultúra, a hagyományok ápolása, a környezettel, embertársaink iránti pozitív viszonyulás kialakítása, az inkluzív nevelés, a beintegrálható sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése. Olyan értékeket igyekszünk közvetíteni, amely a társadalom és az egyén későbbi életvitele céljából hasznosak.

A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodánkban dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi, etnikai óvodai nevelés célkitűzéseit.

A migráns gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Kimutatás az óvodában alkalmazottak köréről, végzettségéről és a pedagógus munkakörben foglalkoztatottakról.

Az óvoda dolgozói	Jelenleg	A program megkívánta módosítás
Felsőfokú végzettségű, főállású óvodapedagógusok száma	4 fő	–
Szakközépiskolát végzett főállású óvodapedagógusok száma	0 fő	–
Pedagógiai munkát segítő főállású alkalmazottak száma	2 fő	–

A program eredményes megvalósítása olyan óvónőket igényel, akik maguk is kötődnek a nemzetiségi nyelvhez, kultúrához, értékeihez, társadalmilag nyitottak.

A szakmai munkavégzéshez szükséges normákat a **Pedagógus etikai kódex** tartalmazza.

(3. sz melléklet)

Az óvodapedagógus

- Pedagógiai munkáját a tőle telhető maximális színvonalon végezze.
- Fontos, hogy minden gyermek számára megtalálja az utat a fejlődéshez.
- Legyen nyitott, az empátia, az elfogadás, a hitelesség jellemezze.
- Felkészülése legyen folyamatos, tudatos, rendszeresen képezze önmagát.
- Nevelési stílusa a nevelési helyzetek megoldásában mindig a gyermek érzelmeit megértő, megnyugtató sugárzó legyen.
- Minden cselekedetében, megnyilvánulásában legyen példa a gyerekek számára.
- Óriási türelemmel bírjon, segítse a gyermeket különböző tevékenysége közben.
- A fő nevelési módszer a pozitív példa kiemelése legyen.
- Legyen egyéniség, bátran vállalja önmagát.
- Csoportjában alakítson ki stabil szokás- és szabályrendszert, szeretetteljes légkört.
- Közösségi magatartására az együttműködés, érdeklődés, a másik ember tisztelete a jellemző.
- A szülővel való kapcsolata az őszinteségen alapuljon, fogadja el a szülőt partnerként a nevelésben.
- Az esélyegyenlőség és az inkluzív pedagógia megteremtéséhez elengedhetetlen befogadó gondolkodással rendelkezzen.
- Az egyéni, differenciált bánásmód jellemezze nevelési gyakorlatát.
- A gyermekeket differenciálási szintek, képességfajták szerint fejlessze.
- Legyen együttműködő a gyerekekkel, a szülővel, munkatársakkal.
- Mindennapi munkájában legyen hangsúlyos az óvó-védő szerepkör.
- Legyen természetes igénye, életformája az élethosszig tartó tanulás, a szakmai kompetenciák erősítése, fejlesztése.
- Vegyen részt szakmai innovációban.
- Személyes megnyilvánulásaival képviselje a természettisztelő magatartást, a környezettudatos életvitelt.
- Az iskolára való felkészítést, az iskolaérettség újraértelmezésére való törekvés jellemezze.

Egyéb segítők:

- Élelmezésvezető
- Szakácsnő
- Konyhai kisegítő

Nevelőmunkához, amennyiben szükségessé válik, speciálisan képzett megfelelő szakemberek bevonására van szükség a prevenció és korrekció nevelési feladatok ellátása érdekében, akik az óvodapedagógussal és a szülővel együttműködve látják el feladatukat.

Nevelőmunkát segítő külső szakemberek:

- Logopédus
- Gyógypedagógus
- Pszichológus
- Gyógytestnevelő

A Zala Megyei Pedagógiai Szakszolgálat részletes diagnosztikai - és logopédiai vizsgálatának véleménye alapján a gyermekek további szakszerű ellátását az intézmény megszervezi, ha az alapvizsgálat, szűrés eredményei alapján ez szükséges.

A speciális pedagógiai ellátásra jogosult gyermekek, és a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek fejlesztését, speciális nevelését, iskolakezdésre felkészítő óvodai foglalkozások keretében a szakvéleményben megjelölt szakemberek végzik.

A gyógypedagógus, a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését végzi a fogyatékoság típusának és a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően.

Az óvodában folyó munkát az óvodavezető koordinálja. Ő pontosan, a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítsa a jól megszervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket.

2. Munkarend

Az óvodai munkarend kialakításánál figyelembe kell venni

- az óvoda nyitva tartását
- a gyermeklétszámot
- az óvodapedagógusok kötelező óráját

Az óvoda teljes nyitvatartási ideje alatt biztosított az óvodapedagógus jelenléte.

A munkakörök pontos leírását a SZMSZ tartalmazza.

A hetirendet az óvodapedagógusok készítik igényeiknek megfelelően, teljes önállósággal.

Az óvónői párok együttműködésére legyen jellemző, hogy a gyermekek nevelése, fejlesztése érdekében munkájukat összehangoltan végzik, pedagógiai elveiket egyeztetik, csoportjukban egységes szokás- és szabályrendszert alakítanak ki. Az egységes szokás- és szabályrendszer kialakításához a dajkával való szoros együttműködés szükséges.

A programban kitűzött feladatok megvalósításáért a közösség valamennyi tagja felelős. A pedagógiai munkát átfogó elemzések, értékelések a nevelőtestület hatáskörébe tartoznak. A nevelőtestület tagja minden pedagógus munkakörben alkalmazott.

Mindenkori feladatunk, hogy alkotó módon tudjunk együttműködni a kitűzött célok, a gyermekek személyiségének harmonikus fejlesztése érdekében. Megbeszéléseinket havonta tartjuk.

Az udvar tisztántartásáról, rendezettségéről az önkormányzat alkalmazottai gondoskodnak az igényeknek megfelelően.

A szakszerű és törvényes működésért az intézmény vezetője a felelős. A vezető koordinálja, irányítja a tanügyigazgatási és pedagógiai feladatokat, teljes felelősséggel látja el munkáltatói feladatokat.

3. Az óvodai élet megtervezése

● Napirend - Hetirend

A gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez, a megfelelő életritmus kialakítására a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető tevékenységformák megtervezésével, szervezésével.

A rendszeresen visszatérő ismétlődések teremtik meg a gyermek érzelmi biztonságát. tevékenységek rendszere biztosítja a különböző fejlesztési tartalmak harmonikus egyensúlyát, a kiegyensúlyozott,

kiszámítható óvodai környezet megteremtését. Napirendünk jól biztosítja az egyes tevékenységekhez szükséges időt, rugalmasan igazodik a gyerekek életkorához, igényeihez.

A napi- és a hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki, amely az éves munkatervben kerül rögzítésre.

Az egyes tevékenységek magukba foglalják a horvát nemzetiségi tevékenységek tartalmát is. A mozgás foglalkozások szervezése csoportonkénti egyeztetéssel történik a hét különböző napjain.

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését különböző, az óvónők által készített feljegyzések és dokumentumok segítik.

A jó napirend kialakításának célja, hogy a gyermekek a meglévő fejlettségi szintjükről, egyéni tempóban haladva fejlődhessenek. Mindeközben cselekvéseikhez, tevékenységeikhez elegendő idő, hely, tér és eszköz áll rendelkezésre, amelynek következtében a játékra és ezáltal az önfejlesztésre fordítható idő is megnő.

A gondozási tevékenységekre fordított idő a gyermek önállóságának alakulásával egyre rövidül, ugyanakkor növekszik a játékra és a játékba integráltan megjelenő egyéb tevékenységekre fordítható idő. A gyermeknek van ideje elmélyedni az egyes tevékenységekbe, és ezáltal az adott cselekvéshez szükséges képességei és készségei is fejlődnek.

● **Napirend**

7.00 – 11.30   játék, játékos tevékenység, beszélgetés, reggeli, tapasztalatszerzés, mozgás, séta, megfigyelések, kirándulás – nagycsoportosoknak szervezett, kötött tevékenység

11.30 – 12.30   ebéd

12.30 – A Szülők által igényelt időpontig, DE! 10 óránál nem további nyitva tartási időintervallumban.

délutáni pihenés előkészületei, pihenés, uzsonna, játék, játékos tevékenység, zenés - játékos percek (Vrapčeki népitánc, Mozgolóda)

● **Hetirend**

Bár a hetirendben napokra lebontva jelenítjük meg a domináns tevékenységek sorát, mindennapi munkánk során arra törekszünk, hogy ezen kiemelt nevelési területek köré csoportosítva komplex egységgé szervezzük az ismeretnyújtást, és szem előtt tartjuk a szabad játék kitüntetett szerepét.

Állandó napot igényelnek:

- ⇒ a testnevelés foglalkozások
- ⇒ a környezetmegismerő túrák

A teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus tartja.

4. Az óvodában vezetendő kötelező dokumentumaink

A pedagógiai munka dokumentációi

Tanügyi dokumentáció

- Felvételi és mulasztási napló

A csoportok óvodapedagógusai vezetik, pontos, naprakész adatkezeléssel és nyilvántartással.

Pedagógiai dokumentáció

- Pedagógiai Program
- Éves munkaterv
- Csoportnapló
- A gyermeki fejlődés nyomon követését szolgáló dokumentumok (a gyermekek személyi anyaga)

Az óvoda pedagógiai programja az óvodai nevelés országos alapprogramja alapján készített, helyi sajátosságokat, igényeket, lehetőségeket tartalmazó dokumentum. Meghatározza azokat a nevelési feladatokat, tevékenységeket, amelyek biztosítják a gyermek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítését, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítését, melyek által minden gyermek eljut az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális és testi fejlettséghez. Felülvizsgálat vagy módosítása részint a törvényi előírásoknak való megfelelést, részint a gyakorlati megvalósítás során felvetődő igények rendezését szolgálja.

Éves munkaterv szerves részét képezi az intézmény stratégiájának. Az adott nevelési év feladatainak konkrét terve, a megelőző nevelési év eredményeinek számbavételét követően. A munkaterv javaslatát az intézményvezető készíti el az évnnyitó nevelési értekezletig, ahol a nevelőtestület megvitatja és dönt a jóváhagyásáról.

Csoportnapló vezetése rendszeres és folyamatos, az egy csoportban dolgozó mindkét óvodapedagógus közös feladata. Feladataink meghatározásánál az előző évi értékelést figyelembe vesszük. A négy évszakhhoz kapcsolódóan tanulási tervet dolgozunk ki.

Nevelési tervet félévente készítünk, melyet az adott időszak elteltével értékelünk, amelynek eredménye meghatározza a következő időszak tartalmát. Az aktuális nevelési terv a gyermekcsoport szabály és szokásrendszeréhez, a nevelés fő feladataihoz, s az addig elért fejlettségi szinthez igazodik.

A tematikusterv tanulási-tanítási egység egyik fajtája. A pedagógus által készített tervezési dokumentum, amely az adott műveltségi területhez és tevékenységhez kapcsolódva, az Óvodai nevelés országos alapprogramjára, a nemzetiség óvodai nevelésének irányelvére, az, az intézmény pedagógiai programjára és a pedagógus által készített éves tervre épül. Célja, hogy áttekintést adjon egy adott csoportban egy konkrét témakörnek a tanulási - tanítási folyamatáról. Konkrét időkeretének meghatározása a nevelőtestület kompetenciája.

A csoportnaplóban folyamatosan rögzítjük tapasztalatainkat, a tevékenységek megvalósításról feljegyzések, havonta reflexiók készülnek, melyek a tervek megvalósításának eredményességét hivatottak felülvizsgálni, továbbá segítséget nyújtanak a további tervezésekhez.

Az óvodapedagógusnak a pedagógiai programban előírt valamennyi pedagógiai és adminisztratív feladatait maradéktalanul teljesítenie kell.

A gyermeki fejlődés nyomon követését szolgáló dokumentumok

Nemzetiségi óvodánkban valljuk, hogy a hatékony és tudatos tevékenység elengedhetetlen feltétele a folyamatos és rendszeres időközönként történő mérés-értékelés. A két fogalom elválaszthatatlan egymástól és komplex tevékenységet jelent. Magában foglalja az óvónő önellenőrző és önértékelő tevékenységét, valamint az egyes gyermekek személyiségfejlődésének, a közösség alakulásának megfigyelését. A dokumentációkban két feladat érvényesül: egyrészt ez az óvodapedagógusok munkaeszköze, mely biztosítja a folyamatosságot, az átláthatóságot és az eredményvizsgálatot a közösségben, másrészt az óvoda teljesítménytükrére a külvilág számára.

Mindig mindenkit csak önmagával hasonlíthatunk össze. Minden helyzetben megpróbáljuk a pozitív elemeket kiemelni és értékelni. Szem előtt tartjuk, hogy a gyermekek saját ütemük, „érési programjuk” szerint fejlődnek. A méréseknél és a fejlesztéseknél törekszünk az „iskolásítás” elkerülésére.

A gyermekek fejlődésének nyomon követése folyamatos az óvodába lépéstől az iskolakezdésig.

A gyermekek fejlődésének nyomon követése érdekében különböző méréseket végzünk, melyek a „**Gyermeki mérések**” egyéni mérések eljárásrendje dokumentumunkban kerültek megfogalmazásra. (Függelék)

Nevelés/fejlesztés eredményességét mérő eszközök

- Bemenet - kimenet vizsgálat
- „Ki vagyok én?”- gyermekek fejlettségének mérése
- „Szokásrend” – nevelési feladatok mérése
- Iskolaérettségi vizsgálat
- Gyermeki elégedettség mérés
- Utánkövető lap

A „Ki vagyok én?” elnevezésű egyéni fejlődés nyomonkövetését szolgáló értékelési rendszert ettől az évtől alkalmazzuk számszerűsíthető megjelenítési formája miatt, amely a csoportokban azonos szempontsor szerint történik, melyet a nevelőtestület hagyott jóvá.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza

- a gyermek anamnézisének,
- a gyermek egyéni fejlődés (értelmi, lelki, szociális és testi fejlettségének) mutatóit
- a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatát,
- a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,
- a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket

A gyermek és körülményeinek megismerése már az óvodába kerülés előtti időszak feltárásával, anamnézis felvételével, valamint a bemeneti méréssel elkezdődik.

A gyermekek óvodán kívüli életének történéseiről, eseményeiről a család és az óvoda között fennálló kapcsolat segítségével tájékozódhatunk.

A testi fejlettség adott állapotát minden óvodapedagógus „jó szemmel”, gyakorlati tapasztalatai birtokában képes felmérni. Az esetleg rejtett elváltozásokra, rendellenességekre a gyermekorvos és a védőnő, a logopédus hívja fel a figyelmet. Ezek alapján teszi meg a további lépéseket az óvodapedagógus.

A gyermekek egyéni haladását írásban rögzítjük, melyhez segítséget nyújt a gyógypedagógus, a logopédus, a gyógypedagógus, mint megfelelő szakemberek. Az eredmények tükrében egyéni fejlesztési tervet készítünk. A tevékenységek során az egyéni képességekhez, fejlettségi szinthez igazítottan válogatunk a feladatok között, szem előtt tartva azt, hogy a megcélzott képességek fejlesztésén túl sikerélményhez juttassuk a gyerekeket.

Összegző megállapításokat készítünk a gyermek iskolakészültségéről, melyet a kimeneti jellemzők is segítenek. A visszamaradt, halasztott iskolakezdésű gyermekekre külön fejlesztési terv készül, kiemelve azokat a területeket, ahol 80% alatti volt az értékelés eredménye.

A dokumentum a csoportszobában az óvodapedagógusoknál van elhelyezve. Miután a gyermek óvodai jogviszonya megszűnik, a dokumentáció átkerül az irattárba.

A **portfólió** a gyermekek pedagógiaileg dokumentált értékelésének egy újfajta eleme, ami nem más, mint válogatott gyűjtemény a gyermek produktumaiból, amely a tanulási folyamatait és fejlődési állomásait hivatott gyűjteménybe szedve feljegyezni. A portfólió bemutatásával az óvónő értelmezhetően alátámaszta, hogy a gyermek egyéni képességei az évek során hogyan fejlődtek. A valóságot tükröző értékelések, produktumok, feljegyzések, egy mappába kerülnek.

„Az értékelés másik területe az, amikor a gyermekek, illetve a csoport erőfeszítéseit, fejlődését és tenni akarását értékeljük, ezzel elősegítjük a reális énkép alakulását és a csoporttudat erősödését.”

Az értékelés módja: van, amikor elég egy szemvillanás, egy mosoly, simogatás vagy egy rosszálló tekintet. Van, amikor négy szemközt, van, amikor a csoport előtti beszélgetések, magyarázatok, véleménynyilvánítások a leghatékonyabbak. Minden esetben meg kell találnunk az adott helyzethez és gyermekhez leghatékonyabb eljárást.

Az átlagtól valamilyen irányban eltérő fejlődést mutató gyermekek esetében célzott odafigyelésre van szükség. Ezen esetekben a szülőkkel egyetértésben, a szakemberek útmutatásait figyelembe véve, mindenkor az adott gyermek fejlődéséhez igazítjuk nevelési eljárásainkat.

5. Csoportszervezés

Csoportjaink vegyes szervezésű csoportok, kedvező összetétel alakulásakor igyekszünk azonban az egymáshoz közelebb álló korosztályokat egy csoportba elhelyezni, mint a

- 3-4-5 évesek csoportja
- 5-6-7 évesek csoportja,

de befolyásoló tényező még a felvett gyermekek száma, kora is.

Fontos a gyermekek csoportba való elosztásánál törekedni az arányos teher kitételére, - hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma, sajátos nevelési igényű gyermekek száma.

6. Tárgyi feltételek

Az óvodának rendelkeznie kell a nevelési program megvalósításához szükséges feltételekkel.

Kötelező eszköz - és felszerelések jegyzéke (4. sz. melléklet)

Az óvodai helyiségeket, udvarát oly módon kell kialakítani, hogy az biztonságos és kényelmes legyen, tegye lehetővé a gyermekek mozgás- és játékigényének kielégítését, megfeleljen testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését.

A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon kell elhelyezni, és a gyermekek biztonságára figyelemmel kell megválasztani.

Az óvoda egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremtsen lehetőséget a szülők fogadására.

VIII. A PROGRAM KAPCSOLATRENDSZERE

A néphagyományőrző program lényegi sajátja, hogy újszerű kapcsolatrendszer alakul ki az óvodán belül, a nevelőtestület és a többi munkatárs között. Ugyancsak újszerű és közvetlen kapcsolat valósul meg az óvoda és a családok között. Ez a belső és külső kapcsolatrendszer is a program egyik éltetője.

1. Nevelőtestület és a többi munkatárs

A program többször hangsúlyosan érinti a nemzetiségi óvodapedagógusok mintá szerepét és utal a többi óvodai dolgozó hozzáállására is. Ehhez fontos, hogy mindannyian ismerjék a helyi pedagógiai program tartalmait és az intézményben folyó pedagógiai munka nemzetiségi jegyeit.

A nevelőtestület tagjai felelősséget vállalnak a mindenkori feladatokban a nemzetiségi nevelőmunka magas színvonalú megvalósításáért. A feladatok elosztása az adott funkció és képességek alapján történik. Fontos az értéket közvetítő együttműködés ápolása egymás között a nemzetiségi nevelés területén is.

Az óvodavezető irányítása olyan testületi légkört teremt, amely a szereteten és az elfogadáson alapul.

A hagyományápoló tevékenység kovácsolja össze a közösséget, és készítse igényes munkavégzésre. Az együttműködés folyamatában, az egymásra figyelés és a nevelőmunkához való viszonyulás minőségi változáson menjen át.

Az óvodai dolgozók egy folyamat részeivé válnak, ahol mindenkinek megvan a maga szerepe. Az évről-évre visszatérő szokások, jeles napok a gyerekeket körülvevő felnőttekben is elindítják a várakozás örömet, izgalmát, ami a gyerekek érzelmi kielégítésére fordítható.

A gördülékeny, hiteles együttélés képes sugározni a hagyományok és a természet szeretetét.

Ebben a folyamatban fontos szerep jut az óvónő-dajka együttműködésének, hiszen kapcsolatuk a csoport életét, óvodánk mindennapjait meghatározza. A dajkai munka szerepváltása csak az óvodapedagógusi munka szerepváltásának kontextusában értelmezhető.

Munkájukat a gyerekek napirendjéhez igazítva, az óvodapedagógusok irányítása mellett végzik, egyértelműen elkülönítjük mely esetben kompetens, mely esetekben segítő a szerepkörük.

A dajka kompetens szerepkört tölt be:

- az óvoda óvó-védő funkciójának teljesítése során
- a gyermekekről kapott információk felettese felé való továbbításában
- az óvoda vagyon- és állapotvédelmében
- a névre szóló, hitelesített munkaköri leírásában rögzített feladatok önálló, szakszerű teljesítésében
- minden olyan esetben, amikor felettese – óvodavezető, óvodapedagógus munkaköréből adódó egyéb feladatokkal bízzák meg
- saját szak- és önképzésében
- megszerzett szakmai ismeret- és tudásanyagának a gyakorlati munkájába való beépítésében
- munkakapcsolatainak kiépítésében, ápolásában
- saját élményű tapasztalatainak átadásában
- saját elfogadó, befogadó attitűdjének kiépítésében
- lelki egészségének védelmében

A dajka segítő szerepkört tölt be:

- az óvoda alap- és kiegészítő feladatainak teljesítésében
- az óvoda nevelő-személyiségfejlesztő funkciójának betöltése során
- az óvoda minőségi szolgáltatást nyújtó feladatainak ellátása kapcsán
- az óvoda által kitűzött minőségcélok elérésében

- a gyerekek hátránykompenzálásának folyamatában
- a gyerekek tehetséggondozásában
- a gyerekek egyéni bánásmódot igénylő feladatellátása során

Az **alkalmazotti közösség** tagjaitól is elvárjuk, hogy munkájukkal, magatartásukkal, személyes példájukkal segítsék megvalósítani nevelési feladatainkat:

- Ismerjék meg nevelési elveinket, csoport nevelési terveit, működjenek együtt az óvónőkkel.
- Aktívan vegyenek részt a csoport életében.
- Ismerjék meg a csoportjuk napirendjét és a csoporton kívüli feladataik végzésével a gyermekek napirendjéhez alkalmazkodjanak.
- Munkájukban tükröződjön a gyermekek szeretete, elfogadása, tisztelete.
- Kulturált magatartással és beszédmintával segítsék a gyermekek nevelését

Hiszünk abban, hogy ha nevelőtestületünk és az óvoda valamennyi dolgozója egységes szemléletű pedagógiai munkát végez, akkor a felnőttek egyéni, sajátos személyiségén keresztül a közösségi érzések széles skáláját tapasztalhatják meg gyermekeink.

Nevelőközösségünkben hagyományozódott egy olyan sajátos kapcsolattartás a nevelőtársak között, amely épít az egyéni színekre, ezzel is otthonossá téve az óvoda légkörét.

Kapcsolattartási formák gyermekcsoportok között, gyermekcsoportokon belül:

- közös kirándulások – változatos természetes környezetek felkeresése
- színház-, bábszínház-látogatások, életkornak megfelelő műsorok megtekintése
- közös ünnepélyek, megemlékezések, közös műsor
- egymás csoportjainak meghívása közös játszásra, táncolásra
- gyermeknap az udvaron
- a beszoktatási időszakban az idősebb gyermekek segítenek az új óvodásoknak
- nagycsoportosok búcsúztatása

2. Együttműködés a családdal

Az óvoda és a család kapcsoltrendszerében a program új lehetőségeket tár fel. Az óvoda a néphagyományőrzés és az értékteremtés kezdeményezőjeként újraéleszti a nép, az adott közösség hagyományait, egyben új megvilágításba helyezi a család biztonságadó szerepét. Igyekszik megteremteni az egyensúlyt a családi és intézményes nevelés között úgy, hogy kiegészíti, gazdagítja azt. A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. A szülő tud legtöbbször gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvónőnek van olyan szakmai tudása és korosztályi tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. A korrekt együttműködés elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében. Az együttműködés formáit úgy kell szervezni, hogy a szülők megismerhessék az óvoda tartalmi munkáját, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit, a szemléletformálást és információáramlást lehetővé teszik.

Cél

- Lehetőséget teremteni a család és óvoda közötti kapcsolat kialakítására, elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, szemléletük formálására, nevelési elveik közelítésére.
- A személyiségi és szülői jogok tiszteletben tartásával erősíteni a partneri viszonyt. A kölcsönös kapcsolat épüljön a tapintatra, az empátiára, a segítő szándékra.

Az óvoda-család kapcsolatának szakmai alapelvei, tartalma

- Az óvoda kezdeményezi, majd tudatosan tervezi a közös nevelés érdekében a bizalomra épülő kapcsolattartást a szülőkkel.

- A hagyományos kapcsolattartási formák felajánlása mellett törekszik új, a szülői igényekhez igazodó lehetőségek keresésére.
- Folyamatosan méri a kapcsolattartás formáira, tartalmára vonatkozó szülői elégedettséget. Az eredményeket a kapcsolattartási formák kiszélesítésében és mélyítésében használja.
- Amennyiben a család nem képes betölteni a társadalmi normák által meghatározott funkcióját, abban az esetben az óvoda feladata a családgondozás által a meglévő funkciók megtámogatása, további szakmai támaszrendszer kiépítése (segítők bevonása).
- Az óvodai szocializációs folyamat tervezésénél a bemeneti szinthez képest differenciáltan, a fokozatosság elvére támaszkodva határozza meg a feladatokat.
- A tervező munkában a specifikus célok, feladatok, módszerek, eszközök, ellenőrzések, értékelések megfogalmazása, harmonizálása alapvető szükséglet.

Alapelvek	Óvónő a folyamatban
Bizalom teli, őszinte óvodai légkör	Megteremti az oldott kapcsolatteremtés lehetőségét.
Egyenrangú partnerkapcsolat	A kapcsolatot a családdal a gyerek érdekeinek rendeli alá. Közös célkitűzések.
Másság tisztelete, elfogadása	Az egyes családok nevelési felfogását tudomásul veszi. A család a nevelés elsődleges színtere
Nyitott, segítőkész testület	Az óvónő tapintatosan segíti a családi nevelést.
A program hiteles éltetése.	Mintaadással és felkészültséggel építi be a hagyományörzés elemeit az együttműködés rendszerébe.
Egyenletes kapcsolattartás	Gondoskodik a folyamatos információcseréről és a rendszeres közös programokról.
Pedagógus etika	A szülők, a gyermekek személyiség jogait tiszteletben tartja, kiemelt tekintettel a sajátos nevelési igényű gyermekekre és családjára.

A kapcsolattartás formái

- Családlátogatás még az óvodába kerülés előtt.
- Napi kapcsolattartás, hogy a szülő tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről
- Szülői értekezletek
- Évnyitó szülőértekezlet
- Félévi értekezlet
- Év végi szülőértekezlet
- Fogadóórák
- Nyílt napok
- Írásos tájékoztatók
- Közös kirándulások
- Játsonapok
- Játzódélutánok
- Digitális eszközök

A tájékoztató **szülői értekezleten** az új szülők benyomást szereznek az óvodai környezetről, ismerkednek az óvoda hagyományörző nevelési programjával. Az évnyitó csoport szülői értekezleteken a hagyományos óvodai szokásrend, a nevelési célok bemutatása mellett hangsúlyos szerepet kap az óvoda családdal együttnevelő hagyományainak bemutatása.

A speciális témájú szülői értekezletek segítő szándékkal szerveződnek. A szakemberek ismeretnyújtó tájékoztatója (logopédus, gyermekorvos, pszichológus, elsőosztályos tanítónő stb.) gyermekközpontúak, és egyéni fejlesztést segítők. Jó hatású egy-egy szülő hiteles tapasztalat átadása.

A **fogadóóra** ad arra, hogy az óvónő és szülő (szülőpárok) kölcsönös bizalommal, nyíltsággal beszélgessenek a gyerek fejlődésével kapcsolatos tapasztalatokról. Fontos, hogy az óvónő elfogadó viselkedésével befolyásolja a beszélgetést, megteremtse az együttnevelés "gyermekben gondolkodás" távlati lehetőségeit. Kiindulópontnak tekinti, hogy a szülő jót akar gyermekének.

A szülők közösségét a **Szülői Munkaközösség** (SZMK) képviseli. Hatékony szerepe van az óvoda és családok kapcsolatrendszerében, ha olyan szülők töltik be a tisztségeket, akik elfogadták az óvoda nevelési koncepcióját és érzik, hogy az óvoda valóban igényt tart együttműködésükre. Fontos az óvodavezető és az óvónők folyamatos kapcsolattartó szerepe. Az éves munkatervben közösen megfogalmazott, rögzített feladatok megvalósítása által válik élővé a kapcsolat. Az együttműködés tartalmi formáit sajátossá teszik a közösen végzett néphagyomány-ápoló tevékenységek, az óvoda környezetét szépítő közös munkák.

Az óvoda a szülők részére mindig nyitott. A szervezett **nyílt napok** látogatottsága a rendszerességgel fokozható. Ha a szülő nem merev nézője a nevelési folyamatnak, hanem gyermekével együtt tevékenykedik, megérzi és megérti az óvónő nevelési törekvéseit.

Együttműködést gazdagító tevékenységek

A közös programok, ünnepek, hagyományok, szokások lehetőséget biztosítanak a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének megismerésére, a nevelési elvek közelítésére.

Nemzetiségi viselet beszerzésében/varratásában támaszkodunk a szülők, nagyszülők segítségére.

A nemzetiségi hagyományokat ismerő szülők, nagyszülők meghívása, hogy tudásukat átörökítsék – hidak építése a generációk között.

A nemzetiség nyelvét jól beszélő szülők/nagyszülők meghívása egy-egy mesélésre, beszélgetésre, közös tevékenységekre.

Mutassunk rá az együttműködési lehetőségekre és a közös programokon való aktív részvétel fontosságára.

Az anyaországbeli partnerkapcsolat megvalósításában számítunk a szülők segítségére.

3. Az óvoda és a nemzetiségi iskola

Az óvoda az iskolával alakítsa ki tartalmi kapcsolatát, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését elősegítse. A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez. Kiemelkedő fontosságú a gyermekek nyelvi nevelésének folyamatosságát biztosítani, ezért a nemzetiségi óvoda és a vele együttműködő iskola előnyeit meg kell ismertetni a szülőkkel is. Az iskolával való kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodjanak a helyi sajátosságokhoz, szokásokhoz, szükségletekhez és feladatokhoz. A kapcsolatok kialakításában, fenntartásában az óvoda legyen nyitott kezdeményező.

Kapcsolattartás formái

- Intézményvezető személyes kapcsolattartása a helyi nemzetiségi iskolával
- Leendő elsős tanítók látogatása a nagycsoportban.
- Leendő első osztályos gyermekek látogatása az első osztályban.
- Óvodapedagógusok látogatása az első osztályban. Tájékoztató a gyermekek egyéni fejlődési üteméről, várható alkalmazkodási nehézségekről.
- Az iskola bemutatkozó nyílt napjának propagálása a szülők és gyermekek körében

- Tapasztalatszerzés.
- Továbbképzések.
- Egymás rendezvényein, ünnepein történő megjelenés, közreműködés.

Kapcsolattartásunkat eredményesnek ítéljük meg, ha:

- Az óvoda és az iskola között eredményes az együttműködés. A gyermekek érdekeit szem előtt tartva figyelembe veszi a kapcsolattartás fontosságát, iskolalátogatási kezdeményezéseinket támogatja, szívesen látja leendő iskoláit, konzultál velünk volt óvodásainkról.
- Az iskolába menő gyermekek fejlettségi mutatóiról kérdőíves formában tájékoztat bennünket fejlesztési feladataink meghatározása érdekében.
- Kölcsönösen nyitottak és érdeklődők vagyunk a nevelési elvek meghatározásában és egyeztetésében.
- A fejlettség szerinti iskolakezdést támogatjuk.

Kapcsolattartás formái

- Látogatás, tájékoztatás
- Megbeszélés, rendezvényeken való részvétel

3. Az óvoda egyéb kapcsolatai

Óvoda és a fenntartó

A fenntartó segítségét a PP megvalósításához, az intézmény működéséhez a folyamatos megbeszélések, tájékoztatások és a napi kapcsolattartáson keresztül vesszük igénybe. Kölcsönös tiszteleten alapuló, elfogadó, korrekt, és nyílt munkakapcsolatot tartunk fenn Polgármester Úrral, az önkormányzat pénzügyi, igazgatási osztályával.

Formája:

- Az óvodavezető érintettség esetén részt vesz a Képviselő-testületi, valamint a bizottsági üléseken.
- Óvodai rendezvényekre való meghívás
- Betekintés adása a nemzetiségi munkába
- Részvétel a falu rendezvényein
- Éves beszámoló az óvoda munkájáról
- Napi kapcsolattartás

A fenntartó által meghatározott elvárásoknak igyekszünk eleget tenni, s a támogatott kezdeményezéseket mindig szívesen és jobbitó céllal fogadjuk. A társadalmi környezet jogos igényeinek kielégítése érdekében mindkét intézmény kompetenciájához tartozik, hogy szülő-gyermeki igénynek megfelelő és szakmai szempontból színvonalas kínálatot adjunk együttes erővel az óvoda használóinak.

Az intézmény kezdeményezze, hogy a fenntartó alapítson helyi vagy országos szinten elismert nemzetiségi személy nevéhez fűződő díjat és tüntesse ki azokat, akik az intézmény életében meghatározó szerepet játszanak, illetve hozzájárulnak a közösség hagyományainak ápolásához, identitásának erősítéséhez és az intézmény falain túlra viszik a nemzetiség jó hírét.

Óvoda és a fejlesztő szakemberek

A szakemberek (logopédus, fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus, gyógytestnevelő) látják el a különböző területeken a fejlesztésre szoruló gyermekeket óvodánkban. Szeptember hónapban felméri a nagycsoportos korú gyermekeket. Megkéri a szülők írásbeli beleegyezését a fejlesztő foglalkozásokon való részvételhez. A délelőtti folyamán egyéni vagy csoportos foglalkozás keretében végzik munkájukat. Aktívan segítik az óvónő tervező, fejlesztő munkáját is.

Óvoda és a Gyermekjóléti Szolgálat

A Gyermekjóléti Szolgálattal a kapcsolatot a vezető tartja. Az óvónőknek jelzési kötelezettsége van, ha probléma merül fel a gyermekekkel kapcsolatban. A jelzőrendszer tagjaként rendszeresen részt veszünk értekezleteken, írásba jelezzük a problémákat, jó munkakapcsolat alakult ki a két intézmény között.

Óvoda és a Horvát Nemzetiségi Önkormányzat, valamint a Roma Nemzetiségi Önkormányzat

Nemzeti kisebbséghez tartozó gyermekeket nevelő óvodánk igyekszik jó kapcsolatot tartani a nemzetiségi önkormányzatokkal. A már meglévő óvodai kapcsolatrendszer megőrzése és a továbbiak kiépítése fontos feladatunk, amely kiemelten kezeli a nemzetiségi kapcsolatok alakítását, ápolását, és amelyek nemzetiségi ismeretek megszerzését célozzák meg.

Óvodánk a jövőben is arra törekszik, hogy a partneri kapcsolatot megőrizze, és ha szükséges azt tovább építse. Mindenképp igyekszünk nevelő munkánk segítőjével úgy formálni közös munkánkat, hogy az gyümölcsözően hasson a gyermekek nevelésére.

Óvoda és a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményeivel

Néphagyományaink, közös irodalmi örökségünk ismerete hidat épít a Kárpát – medence magyarjaihoz. A szakmai kapcsolatok kialakításához érzelmi-, értelmi alapot adhat. Törekszünk a külhoni magyar testvértelepülések intézményeivel a kapcsolatok felvételére, kialakítására, és lehetőségeket keresünk a szakmai kapcsolatok létesítésére, szakmai tanulmányi utak szervezésére, tapasztalatcserék, jó gyakorlatok átadására és átvételére.

Azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodai élet alatt (pedagógiai szakszolgálat intézményei, közművelődési intézmények-könyvtár, művelődési ház, színház, múzeum) és az óvodai élet után meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében.

- **Közművelődési intézmények** - könyvtár, művelődési ház, színház, múzeum segítse elő a nevelési feladatok sokoldalú színes megoldását.
- **Civil szervezetekkel, egyesületekkel** a hagyományok megélése, a tájnyelv autentikus közvetítése területén. Építsen hidat az óvodás gyermekek, a nemzetiségi pedagógusok és a különböző életkorú nemzetiségi egyesületi tagok között. (pl. fánk sütés farsangkor, táncház, idősek meghívása a nemzetiségi egyesületből, nemzetiséghez kötődő hangszeren játszó meghívása az óvodába stb.).
- **Egészségügyi szakszolgálat szakemberekkel** - házi orvos, védőnő, fogorvos, üzemorvos, Nemzeti Népegészségügyi Központ stb.
A kapcsolatokat, a gyermekek egészséges testi, lelki fejlődésének segítése érdekében alakítjuk, folyamatosan működnek.
A védőnővel egész évben kapcsolatban vagyunk, hogy bármilyen felmerülő problémát azonnal orvosolni tudjunk. Havonta tisztasági szűrést végez az óvodában, általános vizsgálatot végez a tanköteles gyermekeknél, elvégzi a státuszvizsgálatot.
Fokozott figyelmet fordít a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekekre.
A fogorvos az év folyamán 1 alkalommal megszűri a gyermekeket.
Munkaalkalmassági vizsgálat.
- **Szakmai szolgáltató szervekkel:**
  - Oktatási Hivatal
  - Oktatási Hivatal Nemzetiségi Pedagógiai Oktatási Központ
  - Zala Megyei Kormányhivatal
  - Zalaegerszegi Család – és Gyermekjóléti Központ
  - Nevelési Tanácsadó
  - Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság

IX. ÓVODA ISKOLA ÁTMENET

A gyermek iskolára való alkalmassá tétele folyamat jellegű, a gyermek óvodai fogadásával veszi kezdetét.

Az iskolai élet megkezdéséhez egyaránt nélkülözhetetlen a testi-, a lelki és a szociális érettség. Sokféle képesség megfelelő fejlettségi szintje teszi alkalmassá a gyermeket az általános iskola első osztályára.

Minden gyermek adottságának, képességeinek, készségeinek figyelembe vételével tervezzük a gyerekek fejlesztési programját.

Célunk

- iskolára alkalmas gyermek kerüljön ki az óvodából.

Ebből következőleg az általános iskolára való alkalmasság feltételeit kell megfogalmazni:

● **Testi és biológiai érettség**

- ép idegrendszer
- ép érzékszervek
- rendezett mozgáskoordináció
- fejlett csont- és izomrendszer
- ép beszéd

Testi fejlettség terén legfontosabb a mozgáskoordináció, a finommotorika, a testtudat és a téri tájékozódó képesség megfelelő fejlettsége. Mozgását, viselkedését, szükségletei kielégítését szándékosan tudja irányítani.

- **A lelkileg érett gyermek** érdeklődése együtt jár a figyelem, és a megfigyelőképesség fejlettségével. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés, megnő a megőrzés időtartama.

A gondolkodás terén az iskolaérett gyermeknél az analízisre és szintézisre való képesség már megfelelő szinten van, tudja, hogy az egész részekből áll, képes arra, hogy a részekből az egészet összerakja.

Az iskolai tanulásra alkalmas gyermeket érdeklik a környezetében látható dolgok, személyek, tárgyak, észleli a körülötte zajló eseményeket, egyre többet szeretne tudni róluk.

Fontos, hogy beszédének fejlettsége megfelelő legyen mind formailag, mind tartalmilag. Ezért elvárhatjuk, hogy a beiskolázandó gyermek jól, világosan, érthetően tudja magát kifejezni. A hangképzés tiszta, a hangok érthetőek, azaz beszéde formailag megfelelő. Az iskolára alkalmas gyermek érthetően ki tudja fejezni gondolatait, élményeit. A vele, vagy mással történeteket el tudja mondani, de jól megérti azt is, amit a felnőttek neki mondanak. Mindehhez megvan a megfelelő szókincse.

- **A szociálisan érett gyermek** képes az együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyerektársaival, önállósággal rendelkezik, képességgel az önkiszolgálásra, alkalmazkodni tudással a szabályokhoz és egymáshoz. Mindezek a képességek nem elegendőek azonban, ha a gyermekben nem fejlődött ki bizonyos munkaérettség, feladattudat. Tudja a kapott, vagy vállalt feladatot akkor is

teljesíteni, ha unja, ha játszani szeretne – monotónia tűrése megfelelő. A feladattudat összefügg az akarat bizonyos fejlettségével.

A felsorolt képességeken kívül a már meglévő tapasztalatok, alapismeretek és gyakorlati készségek, - természeti és társadalmi környezetről meglévő tapasztalatok, ábrázolókéesség, kézügyesség, fantázia, téri tájékozódó képesség - nagymértékben fokozzák az iskolára való alkalmasságot.

A részletes kívánalmakat „A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén” részben került rögzítésre.

Iskola érett gyermek az:

- ✓ **aki a három elem mindegyikében elérte az elvárható fejlettségi szintet, hogy az iskola normaszzerű követelményeit képes legyen teljesíteni.**

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.

A pedagógus feladatai az optimális átmenet elérése érdekében

- A pedagógiai munka középpontjában a személyre szóló fejlesztés törekvése álljon.
- A gyermek kíváncsiságára, érdeklődésére épített, és ez által, motivált munkában fejlessze a kisgyermekben a felelősségtudatot, a kitartás képességét és előmozdítsa érzélemlilágának gazdagodását.
- Adjon mintákat az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz.
- Alapozza meg a tanulási szokásokat.
- Támogassa az egyéni képességek kibontakozását, fejlessze az egyén kulcskompetenciáit, az erkölcsi – érzelmi központú nevelés által.
- Működjön közre a nehézségekkel való megküzdés folyamatában.
- Törődjön azoknak a hátrányoknak a csökkentésével, amelyek a gyermekek szociális – kulturális környezetéből, vagy eltérő ütemű éréséből fakadnak.
- Kiemelten foglalkozzon a sajátos nevelési igényű gyermekekkel.
- Erősítse a humánus magatartásmintákat, szokásokat, szabályrendszert.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

1. Véleményezte:

Murakeresztúr, 2022.12.26.

Szülői Munkaközösség elnöke
Pozsonyi-Tóth Diána

2. Elfogadta:

A **Murakeresztúri Óvoda nevelőtestülete** határozatképes online ülésén 100 %-os igenlő szavazattal 2022. december 30. napján a Pedagógiai Programját 14/2022. (XII.30.) határozatszámmon elfogadta. Az elfogadás tényét a nevelőtestület képviselője aláírásával tanúsítja.

Murakeresztúr, 2022.12.30.

Nevelőtestület képviselője
Gergina Zoltánné

3. Jóváhagyta:

Murakeresztúr, 2022.12.31.

Intézményvezető
Németh Erika

4. Érvényességi nyilatkozat

2022. december 31 -től visszavonásig.

5. Felülvizsgálat, értékelés időpontja: 5 évente

6. Módosítás előírásai

- ⇒ Törvényi változás esetén
- ⇒ Feladatváltozás esetén
- ⇒ A nevelőtestület többségi kezdeményezése alapján, a nevelőtestület dönt a módosítás elfogadásáról.
- ⇒ Írásbeli előterjesztés nevelőtestületnek, intézmény vezetőjének.

7. Nyilvánosságra hozatala:

A fenntartó és a partnereink által megtekinthető a nevelői szobában és a vezetői irodában.